

Latvijas Lauksaimniecības universitāte

STARPATSKAITE

PAR PROJEKTU

**„Zemes ekonomiski efektīva, ilgtspējīga un produktīva
izmantošana lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas
ražošanai”**

Līguma Nr.: 05-15/8/LVM 5.5-5.1_0015_101_13_18

Projekta vadītāja: .....

Dr.oec. Irina Pilvere

uz 31.05.2013.

SATURS

KOPSAVILKUMS	3
PĒTĪJUMA METODIKA.....	5
1. ZEMES RAKSTUROJUMS LATVIJĀ	8
1.1. Lauksaimniecībā izmantojamās zeme.....	15
1.2. Mežsaimniecības zeme	35
2. LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMES IZMANTOŠANA DAŽĀDAS INTENSITĀTES GRUPĀS.....	53
3. MEŽSAIMNIECĪBAS ZEMES IZMANTOŠANA DAŽĀDAS INTENSITĀTES GRUPĀS.....	60

KOPSAVILKUMS

Zinātniskā pētījuma „**Zemes ekonomiski efektīva, ilgtspējīga un produktīva izmantošana lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas ražošanai**” pirmajam etapam ir paredzēti šādi galvenie uzdevumi:

1. Apvienot Valsts zemes dienesta (VZD), Lauku atbalsta dienesta (LAD), Valsts meža dienesta (VMD), Centrālās statistikas pārvaldes (CSP), Valsts mežzinātnes institūta „Silava” (Meža resursu monitoringa) un Valsts augu aizsardzības dienesta (VAAD) reģistros un datu bāzēs pieejamā informācija zemes vienības kadastra (lauku bloka un lauka) līmenī par zemes izmantošanas veidiem - lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ), meži, krūmāji, u.c. visās lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas ražošanai derīgajās zemes izmantošanas mērķu grupās: (a) lauksaimniecība, (b) mežsaimniecība (t.sk. ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām), (c) ūdens objektu zeme; un (d) dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme.
2. Visās zemes izmantošanas mērķu grupās noteikt zemes platību dažādās zemes izmantošanas ”intensitātes” grupās: (1) LIZ apsaimniekota produkcijas ražošanai, (2) LIZ apsaimniekota pašpatēriņam, (3) LIZ neapsaimniekota, (4) Mežs produkcijas ražošanai, (5) mežs pašpatēriņam, (6) neapsaimniekots mežs (nav veikta meža inventarizācija).

Pētījuma pirmajā etapā konstatēts, ka 2013.gada sākumā analizētajās četrās nekustamā īpašuma mērķu grupās pēc VZD datiem zemes kopējā platība ir 6,176 milj.ha jeb 95,8% no kopējās Latvijas teritorijas. No tās LIZ ir 2,364 milj.ha (38,3%), mežs 2,984 milj.ha (48,3%), krūmāji 108 tūkst.ha, purvs 221 tūkst.ha, ūdeņi 232 tūkst.ha.

Izveidojot apvienoto VZD, LAD un VMD datu bāzi, detalizētai analīzei tika atlasīti 6,051 milj.ha (98% no VZD uzskaitītā), kas veido 365 tūkst.īpašumu un tajos ir 575 tūkst.zemes vienību. Vidēji vienā īpašumā ir 16,58 ha, vienā zemes vienībā – 10,52 ha, kas norāda uz to, ka vienā īpašumā vidēji ir 1,58 zemes vienības.

Pētījumā detalizēti analizēti rādītāji par zemi 9 īpašuma lieluma grupās, sākot no īpašumiem, kas ir mazāki kā 1 ha un beidzot ar īpašumiem, kas ir lielāki par 500 ha. Galvenie rādītāji ir atspoguļoti kartēs pagastu līmenī.

Lauksaimniecībā izmantojamā zeme

LAD lauku reģistra ģeogrāfiskās informācijas sistēmā (GIS) tiek atspoguļota LIZ labā lauksaimniecības un vides stāvoklī. Ja 2012.gadā lauku blokos bija 2,039 milj.ha, tad 2013.gada maijā – vairs tikai 1,996 milj.ha, samazinājums 42,9 tūkst.ha jeb 2,1%. Lauku blokos meliorēti ir 77% LIZ un 88% zemes kvalitatīvais vērtējums ir lielāks kā 25 balles. Lauku blokos 170 tūkst.ha jeb 8,3% ir neapstrādāti, tai skaitā 127 tūkst.ha nekopti un nepļauti. Vienotajam platību maksājumam (VPM) 2012.gadā bija pieteikti 1,639 tūkst.ha jeb 80% no lauku bloku LIZ, no tā pastāvīgās pļavas un ganības 459 tūkst.ha. VPM pieteikto lauksaimniecības kultūru struktūrā pastāvīgās pļavas un ganības aizņem 28%, aramzemē sētie zālāji 21%, ziemas kvieši 16%, vasaras kvieši 6%, vasaras mieži 5%, ziemas rapsis un auzas – katrs gandrīz 4%, papuve un vasaras rapsis – katrs ap 3%, pārējās kultūras – no platības viena vai dažu ha platībā līdz 2% no kopējās platības.

No kopējās VPM platības 58% tiek izmantoti mājdzīvnieku audzēšanai, pastāvīgās pļavas un ganības – 66%, aramzemē sētie zālāji – 87%.

Izvērtējot LIZ izmantošanas intensitāti, konstatēts, ka ražojošās platības (aramzeme, sētie ilggadīgie zālāji, papuves, ilggadīgie stādījumi, nektāraugi, īscirtmeta atvasāju sugas un patstāvīgo pļavu un ganību platība, kuras tiek izmantotas mājdzīvnieku audzēšanai) Latvijā 2013.gadā ir 1,459 milj.ha, kas ir par 91 tūkst.ha vairāk kā 2010.gadā. Ražojošās platības

veido 89% no VPM pieteiktām un 72% no lauku bloku platībām, no tām 84% ir meliorēti un 93% zemes kvalitatīvais vērtējums pārsniedz 25 balles.

2012.gadā neefektīvi tika izmantoti 905 tūkst.ha LIZ jeb 38% no VZD reģistrētās, ko veido tikai nopļautās platības 179,5 tūkst.ha, 400 tūkst.ha VPM nepieteiktās platības un 325 tūkst.ha neapstrādātā LIZ. Pētījumā detalizēti novērtēta katras neefektīvi izmantotās zemes kategorijas kvalitāte pēc meliorācijas pazīmes un pēc kvalitatīvā novērtējuma ballēs dažādās īpašuma lieluma grupās.

Izmantojot aktualizēto informāciju par lauku bloku platībām 2013.gada maijā, tika konstatēts, ka neapsaimniekotas platības Latvijā 2013.gada sākumā ir 603 tūkst.ha, no kuriem potenciāli lauksaimnieciskajai ražošanai varētu izmantot pašreiz lauku blokos esošās nekoptās un aizaugušās LIZ 127 tūkst.ha platībā, tomēr krūmāju (108 tūkst.ha) un ārpus lauku blokiem esošās platības (368 tūkst.ha) ir mazāk vai vairāk aizaugušas un izmantot lauksaimnieciskajai ražošanai būs problemātiski.

Mežsaimniecības zeme

Meža platība atkarībā no izmantotās datu bāzes mainās no 2,99 milj.ha (VZD datu bāze), 2,90 milj.ha VMD datu bāzē. Inventarizācija nav veikta 0,13 milj.ha mežu. Mērķa grupā *Lauksaimniecības zemes (01)* ir 38%, bet mērķa grupā *Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu(02)* ir 62% mežu.

Lielākā daļa mežu privātajos un juridisko personu īpašumos, izņemot AS Latvijas valsts meži (LVM), ir zemes lietojuma mērķa grupā 01 -77%, bet 23% mērķa grupā 02. Pārējās mērķa grupās mežu platība ir nenozīmīga.

Veikta mežsaimnieciskā darbība – atlasīti īpašnieki, kuri jebkurā no saviem īpašumiem kopš 2003.gada ir veikuši saimniecisko darbību (galvenā cirte, kopšanas cirte, vējgāžu seku paņemšana), kas veido 95% no VMD reģistrētās meža un 92% no VZD uzskaitītās meža platības. Privātajos mežos platības, kurās nav veikta saimnieciskā darbība praktiski sakrīt ar to, kāda ir visos īpašumos kopumā un tā ir 180,7 tūkst. ha, jeb 14% privāto īpašnieku mežaudžu.

Ja galvenie saimnieciskās darbības aprobežojumi (mežsaimnieciskās darbības aizliegums, galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums) reģistrēti lielajos īpašumos, tad tomēr jānorāda, ka mežsaimnieciskās darbības, galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums ir reģistrēts 1,2% privāto mežaudžu. Kailcirtes aizliegums – 6,4% privāto īpašnieku mežaudžu. Privātajos īpašumos vidēji bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir 92% mežaudžu platību, taču īpašumos, kas lielāki par 500 ha, bez reģistrētiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir 82% platību.

Kopumā redzama tendence, ka lielākos īpašumos vidējā mežaudžu bonitāte ir zemāka nekā mazākos. Šāda pat sakarība ir arī analizējot tikai privātos mežus.

Kā visos mežos kopumā, tā arī privātajos mežos, aprobežojumi galvenokārt ir zemāko bonitāšu audzēs.

Mežos kopumā valdošā suga ir priede (35%), bērzs (30%) un egļe (18%), savukārt privātajos mežos valdošā suga ir bērzs (39%), priede (21%) un egļe (15%).

Ražošanai pieejamas 92% no mežaudzēm, savukārt privātajos mežos 98% no mežaudzēm neatkarīgi no tā vai zemes izmantošanas mērķa grupa ir 01 vai 02. Koksnes ieguvei pieejamās mežaudzes ar zemu bonitāti (IV bonitāte un mazāk) veido 7% no visām mežaudzēm. Pēdējos 10 gados platībās, kas pieejamas vai daļēji pieejamas koksnes ieguvei, saimnieciskā darbība nav veikta attiecīgi 7% un 5% gadījumu. Tomēr redzama tendence, ka īpašumu platību grupā līdz 20 ha saimnieciskā darbība nav veikta 19% mežaudžu, kas pieejami koksnes ieguvei vai 29% mežaudžu, kas daļēji pieejami koksnes ieguvei.

PĒTĪJUMA METODIKA

Pētījuma 1.etapā tika izmantotas šādas galvenās metodes:

- datu bāzes izveide,
- visu apvienoto informācijas avotu datu salīdzināšana un grupēšana atbilstoši darba uzdevumam,
- rezultātu kartogrāfisks attēlojums.

Lai vienotos par nepieciešamo rādītāju kopu, notika vairākkārtīgas sanāksmes ar Zemkopības ministrijas (ZM), LAD, CSP, VZD, VMD, VAAD darbiniekiem.

Projekta datu bāze izveidota 2013.gada marta mēnesī, izmantojot VZD, LAD un VMD datu bāzes. 2013.gada maija beigās saņemta piekļuve CSP datu bāzei, kura tiks izmantota nākošajos pētījuma etapos.

No VZD izmantota:

- kadastra un īpašumu tekstuālā informācija;
- kadastra telpiskā informācija līniju un identifikatoru formātā.

No LAD izmantota:

- 2012.gadā pieteikto VMP maksājumu lauku ĢIS informācija;
- 2012.gada lauku bloku ĢIS informācija.

No VMD izmantota Meža Valsts reģistra datu bāzes skats:

- informācija par inventarizētajām zemes vienībām;
- atbilstošā audžu informācija datu bāzes skata (kopsavilkuma) formātā.

Izejas datu sākotnējā apstrāde:

No VZD telpiskās un atribūtu informācijas izveidoti kadastra poligoni.

Iegūtie VZD kadastra poligoni telpiski pārklāti (identity) ar:

- LAD lauku reģistra ĢIS informāciju;
- LAD lauku bloku informāciju.

Iegūto ĢIS slāņu atribūtu informācija sagatavota Microsoft SQL Server datu bāzes tabulu formātā tālāku kopsavilkumu un atlases veikšanai.

Ne visi pētījuma atskaitē atspoguļotie detalizēti analizētie rādītāji sakrītīs ar VZD kopsavilkumu pārskata datiem 2013.gadā, jo detalizētai analīzei tika izmantota izveidotā, dažādu institūciju apvienotā datu bāze, kurā nav informācijas par ~ 231000 zemes vienību īpašniekiem. Līdz ar to ne visi dati pakļaujas grupēšanai pēc īpašumu lieluma. Datu bāzē ~297000 ha platībām nav informācija par mērķi, LIZ un mežu platību. Visbiežāk šīs platības ir ūdeņi un ceļi. Pie attiecīgajām tabulām tiks paskaidroti noviržu cēloņi.

Lai attēlotu uz kartes kopsavilkumus pa teritoriālajām vienībām, sagatavoti pagastu poligonu slāņi ar VZD kadastram atbilstošajiem Administratīvo teritoriju un teritoriālo vienību klasifikatora (ATVK) kodiem, kas nodrošina kopsavilkumu attēlošanu gan pagastu, gan novadu līmenī.

Lai veicinātu pētījuma rezultātu izmantošanā un interpretācijā iesaistīto pušu vienotu izpratni, tika izveidots definīciju un skaidrojumu saraksts, kurš projekta laikā var tikt papildināts.

Definīcijas un skaidrojumi (alfabēta secībā):

Applautās platības ir platības, kuras tiek tikai applautas un tādējādi veido skaistu lauku ainavu, bet kurās nenotiek lauksaimniecības produkcijas ieguve-*starpība starp VPM pieteiktām platībām un ražojošām platībām.*

Izmantotā LIZ- CSP uzskaita lauksaimniecībā izmantojamo zemi (arāmzeme, ilggadīgie stādījumi, pļavas un ganības), ko reāli saimniecība apsaimnieko, neatkarīgi no tās īpašuma statusa.

Kopta platība- LAD apsekošanas rezultāti atbilstoši 13.07.2010. Ministru Kabineta (MK) noteikumiem Nr.635 „Kārtība, kādā apseko un nosaka neapstrādātās lauksaimniecībā izmantojamās zemes platību un sniedz informāciju par to”, izslēdzot no apsekotās zemes platības neapstrādātās platības (skatīt definīciju „neapstrādāta LIZ”).

Lauksaimniecības zeme- VZD klasificē zemi atbilstoši *nekustamā īpašuma lietošanas mērķim*, uz kuras galvenais saimnieciskās darbības veids ir lauksaimniecība, un zeme, kuru izmanto sējumiem, zāles pļaušanai, lopu ganīšanai, lopbarības zālaugu, augļu dārzu un citu daudzgadīgo stādījumu audzēšanai, dārzenkopībai, puķkopībai, sēņkopībai un zemstikla kultūru audzēšanai. Lietošanas mērķu grupā klasificē zemnieku saimniecības, piemājas saimniecības, specializēto valsts saimniecību (valsts mācību un izmēģinājumu saimniecības, kā arī citas specializētās valsts saimniecības), lauksaimniecības uzņēmumu kompleksus, kas ir specializējušies konkrētā lauksaimniecības nozarē un kopā ar lauksaimniecībā izmantojamo zemi izmanto atbilstoši uzņēmējdarbības specifikai nepieciešamās būves, kas kalpo šo specializēto uzņēmumu ražošanas procesu nodrošināšanai. Raksturo zemes lietošanas veidi – aramzemes, pļavas, ganības, kā arī zeme zem lauksaimniecības ēku un dzīvojamo ēku pagalmiem. Var tikt iekļauta meža zeme, ja meža zemes platība neaizņem lielāko zemes vienības daļu un galvenā saimnieciskā darbība attiecīgajā zemes vienībā nav klasificējama kā mežsaimniecība (MK 20.06.2006. noteikumi Nr.496 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība”).

Lauku bloku platība- LIZ platības, kas bijušas labā lauksaimniecības stāvoklī 2003.gada 30.jūnijā un kuru platība ir vienāda vai lielāka par 0,30 ha un, kuras norobežo stabili, dabā identificējamu objektu robežas. LAD lauku reģistra ĢIS informācija par lauksaimniecībā izmantoto zemi lauku bloku veidā.

LVMi “Silava” veic visas Latvijas apsekošanu kopš 2004. gada, nodrošinot Statistiskās inventarizācijas informāciju par zemes resursiem.

Meža bonitāte [lat. *bonitas (bonitatis)* labums, vērtība] — kokaudzes ražības rādītājs.

Mežaudze — mežs ar viendabīgiem meža augšanas apstākļiem, koku sugu sastāvu un vecumu.

Mežaudzes vecums — mežaudzes valdošās koku sugas koku bioloģiskais vecums. Ja valdošās koku sugas koki mežaudzē ir dažāda vecuma, mežaudzes vecumu nosaka pēc to koku kopas bioloģiskā vecuma, kurai ir lielākā koksnes krāja.

Mežs — ekosistēma visās tās attīstības stadijās, kur galvenais organiskās masas ražotājs ir koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz piecus metrus un kuru pašreizējā vai potenciālā vainaga projekcija ir vismaz 20 procentu no mežaudzes aizņemtās platības.

Mežsaimniecības (meža) zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu-zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir mežsaimniecība. Saimnieciskie, saudzējamie un aizsargājamie meži (izņemot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas zonas, kurās visi dabas resursi pilnībā tiek izslēgti no saimnieciskās un citu veidu darbības), zemes zem meža infrastruktūras objektiem, mežā ietilpstošie un piegulošie pārplūstošie klajumi, purvi un lauces. Var tikt iekļauta lauksaimniecībā izmantojamā zeme, ja lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība neaizņem lielāko zemes vienības daļu un galvenā saimnieciskā darbība attiecīgajā zemes vienībā nav klasificējama kā lauksaimniecība (MK 20.06.2006. noteikumi Nr.496 „Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība”).

Neapstrādāta LIZ - LAD apsekošanas rezultāti atbilstoši 13.07.2010.Ministru Kabineta (MK) noteikumiem Nr.635 „Kārtība, kādā apseko un nosaka neapstrādātās lauksaimniecībā

izmantojamās zemes platību un sniedz informāciju par to” un LR likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 3.panta 8.daļai „likuma izpratnē neapstrādāta lauksaimniecībā izmantojamā zeme ir visa lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība zemes vienībā, ja vairāk nekā 30 procentu (līdz 2012.gada beigām - ja vairāk nekā 70 procentu) no lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības attiecīgajā zemes vienībā līdz kārtējā gada 1.septembrim netiek izmantoti lauksaimniecības produktu ražošanai vai audzēšanai, ieskaitot ražas novākšanu, dzīvnieku ganīšanu un turēšanu lauksaimniecības nolūkiem, vai minētā zemes platība netiek uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī. Ministru kabinets nosaka pazīmes, pēc kurām atzīstams, ka zeme netiek uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī”. Neapstrādātu LIZ veido nepļautas, neoptas, aizaugušas un apbūvētas platības.

Nekustamā īpašuma lietošanas mērķis - nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas un kadastrālās vērtēšanas vajadzībām pašvaldības izpildinstitūcijas vai valsts institūcijas noteikts un apstiprināts nekustamā īpašuma atļautais izmantošanas veids atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumā atļautajai teritorijas izmantošanai un apstiprinātajiem apbūves noteikumiem.

Ražojošās platības- aramzeme, sētie ilggadīgie zālāji, papuves, ilggadīgie stādījumi, nektāraugi, īsircmēta atvasāju sugas (apse, kārkls, baltalksnis ar 5 gadu cirtes aprites laiku) un *patstāvīgo pļavu un ganību (PPG) platība*, kuras tiek izmantotas *mājdzīvnieku audzēšanai*.

Valdošā koku suga — koku suga, kurai mežaudzes pirmajā stāvā ir vislielākā koksnes krāja.

Vienotajam platību maksājumam pieteiktās platības- atbilst labas lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumiem.

VPM nepieteikta platība -liecina par to, ka šo platību īpašnieki kādu iemeslu dēļ nepretendē uz atbalsta maksājumiem- *starpība starp lauku bloku LIZ un VPM pieteikto platību*. Iemesli šādām platībām varētu būt vairāki – zeme neatbilda laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumiem 2003.gada 30.jūnijā, to īpašnieki nevēlas pārbaudes savā saimniecībā vai nezina par tiešo maksājumu saņemšanas nosacījumiem. Tādējādi var izdarīt pieņemumu, ka šo platību īpašnieki nav aktīvi lauksaimnieki, kas nodarbojas ar intensīvu lauksaimniecības produkcijas ražošanu un visticamāk arī šīs platības dod ieguldījumu apkārtējās ainavas uzturēšanā.

Zemes īpašumi - visi nekustamie īpašumi, uz kuriem īpašuma tiesības ir nostiprinātas zemesgrāmatā, vai tiesiskie valdījumi, ja: 1)ar zemes komisiju, pašvaldību un valsts institūciju lēmumiem atjaunotas zemes īpašuma tiesības; 2)ar zemes komisiju, pašvaldību vai valsts institūciju lēmumiem zeme piešķirta īpašumā par samaksu; 3)iegūti darījumu rezultātā.

Zemes lietošanas veidi - zeme, kura atšķiras pēc savām dabiskajām īpašībām un vairākus gadus pēc kārtas tiek lietota noteiktām vajadzībām.

Projekta 1.etapa starpatskaides sagatavošanu nodrošināja zinātnieki:

- Irina Pilvere (Dr.oec.);
- Aleksejs Nipers (Dr.oec.);
- Juris Zariņš (Mg.biol.);
- Jānis Donis (Mg.silv.);
- Juris Griņēvičs (Bc.oec.).

1. ZEMES RAKSTUROJUMS LATVIJĀ

Pētījumā analizēta zeme četrās nekustamā īpašuma lietošanas mērķa grupās (kodi atbilstoši VZD noteiktajam ir 01; 02; 03; 05), skatīt 1.1. tabulu. Ja Latvijas kopējā platība pēc VZD datiem 01.01.2013. ir 6448575ha, tad pētījumā tiks analizēti 58,9% no kopējā zemes kadastra vienību skaita, kam atbilst 95,8% no kopējās Latvijas platības.

1.1.tabula

Zemes sadalījums nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupās Latvijā 2010.un 2013.gada sākumā

Kods	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa	Zemes vienību skaits			Kopplatība, ha			Platība 1 vienībā, ha		
		2010.	2013.	Iz- maiņas	2010.	2013.	Iz- maiņas	2010.	2013.	Iz- maiņas
01	Lauksaimniecības zeme	520570	516315	-4255	3 876 363	3 839 642	-36721	7.45	7.44	-0.01
02	Mežsaimniecības zeme un ĪADT*, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu	51153	54954	3801	2152822	2176619	23797	42.09	39.61	-2.48
03	Ūdens objektu zeme	3890	4054	164	126467	125731	-736	32.51	31.01	-1.50
05	Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme	8186	11154	2968	29185	34001	4816	3.57	3.05	-0.52
	01;02;03;05 kopā	583799	588490	4691	6 184 837	6 175 993	-8844	10.59	10.49	-0.10
	01;02;03;05 no kopējā valstī, %	59.2	58.9	-0.3	95.9	95.8	-0.1	162.0	162.6	0.66
	pārējie, %	40.8	41.1	0.3	4.1	4.2	0.1	-61.96	-62.62	-0.66
	Valstī kopā:	986193	999243	13050	6451026	6448575	-2451	6.54	6.45	-0.09

*īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Avots: VZD,2010¹, 2013²

Salīdzinot 2013.gadu ar 2010.gadu, zemes kadastra vienību skaits analizētajās nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupās ir nedaudz palielinājies, kaut arī kopējā platība samazinās (attieciņi 0,8% un 0,1%), tādējādi arī par 0,1 ha samazinās vidējā platība vienā īpašumā.

ZM „interesu sfēras” zeme ir sadrumstalota, tomēr analizētajās nekustamā īpašuma mērķu grupās ietilpstošās zemes vienības platība ir 1,6 reizes lielāka kā vidēji valstī, bet 16 reizes lielāka kā vidējā pārējās (pētījumā neanalizētās) zemes vienības platība. Ja mežsaimniecības zemes vidējā platība ir ~ 40 ha 2013.gadā, tad lauksaimniecības zemes vidējā platība ir 5 reizes mazāka. Salīdzinoši liela ir vidējā platība ūdens objektu zemei.

1.2.tabulā ir atspoguļots atsevišķo nekustamo īpašumu lietošanas mērķu grupās (01; 02; 03; 05) klasificētās zemes sadalījums pēc tās lietošanas veida.

¹ VZD pārskats „Zemes sadalījums pa nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupām (pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķa) un pa zemes lietošanas veidiem (ha) uz 01.01.2010. “

² VZD pārskats „Zemes sadalījums pa nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupām (pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķa) un pa zemes lietošanas veidiem (ha) uz 01.01.2013. “

**Zemes sadalījums nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupās pēc zemes lietošanas
veida Latvijā 2010.un 2013.gada sākumā**

Kods	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa	Kopplatība					
		2010.		2013.		Izmaiņas	
		ha	struktūra, %	ha	struktūra, %	ha	struktūra, %
01	Lauksaimniecības zeme	3 876 363	100.0	3 839 642	100.0	-36721	0.0
	t.sk. LIZ	2 357 007	60.8	2 319 748	60.4	-37259	-0.4
	mežs	1 105 872	28.5	1 116 915	29.1	11043	0.6
	krūmāji	102 103	2.6	97 755	2.5	-4348	-0.1
	purvs	68 396	1.8	64 047	1.7	-4349	-0.1
	ūdeņi	77 593	2.0	77 297	2.0	-296	0.0
	pārējie	165 392	4.3	163 880	4.3	-1512	0.0
02	Mežsaimniecības zeme un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu	2152822	100.0	2176619	100.0	23797	0.0
	t.sk. LIZ	40044	1.9	38589	1.8	-1455	-0.1
	mežs	1823813	84.7	1854666	85.2	30853	0.5
	krūmāji	8885	0.4	9129	0.4	244	0.0
	purvs	162177	7.5	153064	7.0	-9113	-0.5
	ūdeņi	34756	1.6	35585	1.6	829	0.0
	pārējie	83147	3.9	85586	3.9	2439	0.1
03	Ūdens objektu zeme	126467	100.0	125731	100.0	-736	0.0
	t.sk. LIZ	803	0.6	847	0.7	44	0.0
	mežs	914	0.7	974	0.8	60	0.1
	krūmāji	604	0.5	644	0.5	40	0.0
	purvs	3294	2.6	3320	2.6	26	0.0
	ūdeņi	117897	93.2	116961	93.0	-936	-0.2
	pārējie	2955	2.3	2985	2.4	30	0.0
05	Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme	29185	100.0	34001	100.0	4816	0.0
	t.sk. LIZ	3584	12.3	4727	13.9	1143	1.6
	mežs	10664	36.5	11629	34.2	965	-2.3
	krūmāji	727	2.5	746	2.2	19	-0.3
	purvs	724	2.5	816	2.4	92	-0.1
	ūdeņi	1850	6.3	2137	6.3	287	-0.1
	pārējie	11636	39.9	13946	41.0	2310	1.1
	01;02;03;05 kopā	6 184 837	100.0	6 175 993	100.0	-8844	0.0
	t.sk. LIZ	2 401 438	38.8	2 363 911	38.3	-37527	-0.6
	mežs	2 941 263	47.6	2 984 184	48.3	42921	0.8
	krūmāji	112 319	1.8	108 274	1.8	-4045	-0.1
	purvs	234 591	3.8	221 247	3.6	-13 344	-0.2
	ūdeņi	232 096	3.8	231 980	3.8	-116	0.0
	pārējie	263 130	4.3	266 397	4.3	3267	0.1
	Valstī kopā:	6451026	100.0	6448575	100	-2451	0.0

Avots: VZD,2010¹, 2013²

Lauksaimniecības zemes grupā (1.2.tabula) 2013.gadā tikai 60% ir LIZ, 29% - mežs, bez tam nelielas platības aizņem arī krūmāji (2,5%), purvs (1,7%), ūdeņi (2%) un pārējie izmantošanas veidi. Savukārt mežsaimniecības zemē 85% platības ir mežs, 1,8% LIZ, 7% purvu platības. Ja LIZ platība 2013.gadā salīdzinājumā ar 2010.gadu samazinās galvenajās (01; 02) analizētajās nekustamo īpašumu lietošanas mērķu grupās, tad mežsaimniecības zemes platība palielinās visās grupās.

Nākošajās tabulās tiks detalizēti analizēta zemes platība un zemes vienību (ZV) skaits gan pēc īpašuma, gan kadastru skaita un to vidējās platības dažādās lieluma grupās.

1.3.tabula

Analizētās zemes sadalījums lieluma grupās pēc īpašumu skaita Latvijā 2013.gada sākumā

Īpašumu platību grupas	Mērķis 01		Mērķis 02		Mērķis 03		Mērķis 05		Kopā	
	ha	Īp. sk.	ha	Īp. sk.	ha	Īp. sk.	ha	Īp. sk.	ha	Īp. sk.
< 1ha	23047	52716	1149	2612	22	42	595	1513	24813	56883
1 līdz 5ha	249122	94710	26581	9495	374	139	2745	1209	278822	105553
5 līdz 10ha	414782	58916	51254	7953	526	83	2343	368	468905	67320
10 līdz 20ha	829435	59617	92714	8010	1457	117	2748	226	926354	67970
20 līdz 50ha	1286950	44230	137161	6000	2282	110	3845	153	1430238	50493
50 līdz 100ha	655167	10386	76091	1705	2403	49	1429	30	735090	12170
100 līdz 200ha	273830	2225	65102	701	1611	19	1958	17	342501	2962
200 līdz 500ha	81570	324	141093	484	2463	10	-	-	225126	818
>500ha	28543	80	1583754	822	4847	5	2419	8	1619563	915
Kopā	3842446	323204	2174899	37782	15985	574	18082	3524	6051412	365084

Avots: VZD datu bāze, 2013

1.3.tabulā un arī nākošajās tabulās *nesakrītīs rādītāji* ar 1.1. un 1.2.tabulā atspoguļotajiem VZD pārskata datiem 2013.gadā. Jo turpmāk tiks analizēti apvienotajā datu bāzē esošie dati, kurā nav informācijas par ~231000 zemes vienību īpašniekiem. Līdz ar to ne visi dati pakļaujas grupēšanai pēc īpašumu lieluma. Datu bāzē ~297000 ha platībām nav informācija par mērķi, LIZ un mežu platību. Visbiežāk šīs platības ir ūdeņi un ceļi.

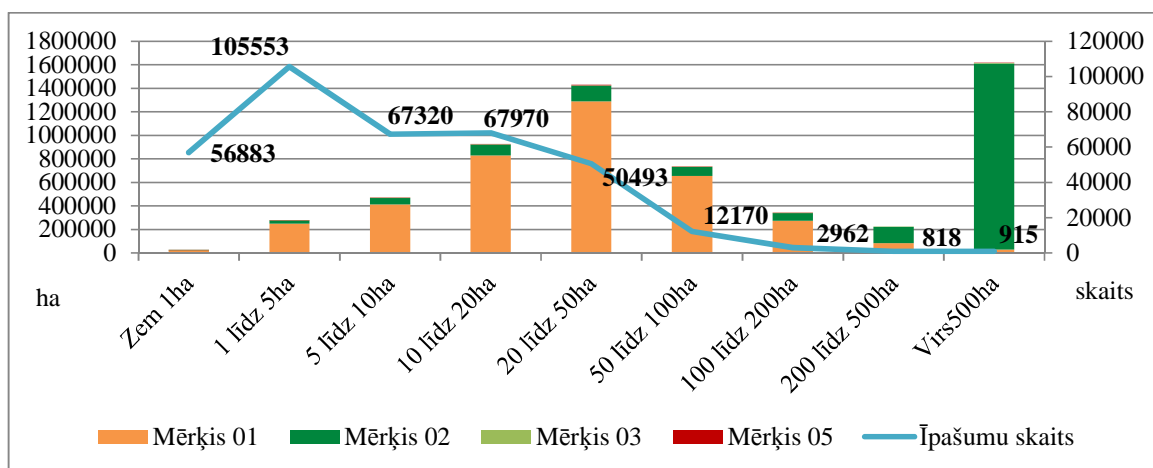
1.3.tabulā sakārtotie rādītāji liecina, ka 63,5% no kopējās analizētās platības ir nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupā *Lauksaimniecības zeme (01)*, 35,9% *Mežsaimniecības zeme un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)* un attiecīgi tikai 0,3% katrā no pārējiem mērķiem *Ūdens objektu zeme(03)* un *Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme(05)*. Īpašuma struktūra ir līdzīga, tomēr izteikti lielākais īpašumu skaits -88,5% ir *Lauksaimniecības zemei (01)*, 10,3% *Mežsaimniecības zemei un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)*, bet *Ūdens objektu zemei(03)* un *Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zemei(05)* - attiecīgi 0,2% un 1% no kopējo īpašumu skaita.

Lauksaimniecības zemes (01) 83,9% atrodas lieluma grupās no 5 ha līdz 100 ha, bet 96% no īpašumu skaita lieluma grupās no <1 ha līdz 50 ha, kas norāda uz šīs zemes sadrumstalotību.

Mežsaimniecības zemes un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02) ievērojama platības daļa (72,8%) ir lielie īpašumi virs 500 ha, bet savukārt līdzīgi kā *Lauksaimniecības zemei(01)* īpašumu skaita struktūrā 90,2% ir lieluma grupās no <1 ha līdz 50 ha, kas norāda uz nelielo platību sadrumstalotību.

Ūdens objektu zemei (03) ir raksturīgas lielas platības, jo 85,1% ir lielākas kā 20 ha, bet lielākais īpašumu skaits – 85,5% ir grupās līdz 50 ha.

Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zemes(05) diezgan vienmērīgi sadalās lieluma grupās, tomēr 94,1% no kopējā īpašuma skaita ir mazajās platībās līdz 20 ha.

Avots: VZD datu bāze, 2013

1.1.attēls. Zemes sadalījums lieluma grupās pēc lietošanas mērķa un īpašumu skaita Latvijā 2013.gada sākumā

1.1. attēls atspoguļo kopējās analizētās zemes sadalījumu lieluma grupās, ko galvenokārt nosaka divas nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupas *Lauksaimniecības zeme (01) un Mežsaimniecības zeme un ĪADT*, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02).

1. 4.tabula

Analizētās zemes sadalījums lieluma grupās pēc kadastru skaita Latvijā 2013.gada sākumā

Īpašumu platību grupas	Mērķis 01		Mērķis 02		Mērķis 03		Mērķis 05		Kopā	
	ha	ZV sk.	ha	ZV sk.	ha	ZV sk.	ha	ZV sk.	ha	ZV sk.
Zem 1ha	23047	56726	1149	2669	22	42	595	1536	24813	60973
1 līdz 5ha	249122	119476	26581	10267	374	139	2745	1267	278822	131149
5 līdz 10ha	414782	90758	51254	9374	526	87	2343	425	468905	100644
10 līdz 20ha	829435	104812	92714	10233	1457	121	2748	288	926354	115454
20 līdz 50ha	1286950	94936	137161	8967	2282	118	3845	223	1430238	104244
50 līdz 100ha	655167	31862	76091	3229	2403	57	1429	31	735090	35179
100 līdz 200ha	273830	12411	65102	1650	1611	30	1958	32	342501	14123
200 līdz 500ha	81570	3913	141093	1496	2463	17	-	-	225126	5426
Virš500ha	28543	1189	1583754	6936	4847	5	2419	18	1619563	8148
Kopā	3842446	516083	2174899	54821	15985	616	18082	3820	6051412	575340

Avots: VZD datu bāze, 2013

Līdzīgas sakarības kā 1.3.tabulā (īpašuma skaits dažādās lieluma platību grupās) parādās arī 1.4.tabulā sakārtotajā informācijā par kadastru skaitu, jo lielākais kadastru skaits kopējā struktūrā dominē platībās līdz 50 ha, piemēram, *mērķa 01 grupā-90,4%, mērķa 02 grupā-75,7%*.

1.5.tabula

**Analizētās zemes platība vidēji vienā kadastrā un vienā īpašumā dažādās lieluma grupās
Latvijā 2013.gada sākumā, ha**

Īpašumu platību grupas	Mērķis 01, ha		Mērķis 02, ha		Mērķis 03, ha		Mērķis 05, ha		Kopā, ha	
	1 ka- dastrā	1 īpa- šumā	1 ka- dastrā	1 īpa- šumā	1 ka- dastrā	1 īpa- šumā	1 ka- dastrā	1 īpa- šumā	1 ka- dastrā	1 īpa- šumā
< 1ha	0.41	0.44	0.43	0.44	0.52	0.52	0.39	0.39	0.41	0.44
1 līdz 5ha	2.09	2.63	2.59	2.80	2.69	2.69	2.17	2.27	2.13	2.64
5 līdz 10ha	4.57	7.04	5.47	6.44	6.05	6.34	5.51	6.37	4.66	6.97
10 līdz 20ha	7.91	13.91	9.06	11.57	12.04	12.45	9.54	12.16	8.02	13.63
20 līdz 50ha	13.56	29.10	15.30	22.86	19.34	20.75	17.24	25.13	13.72	28.33
50 līdz 100ha	20.56	63.08	23.56	44.63*	42.16	49.04*	46.10	47.63*	20.90	60.40
100 līdz 200ha	22.06	123.07	39.46	92.87*	53.70	84.79*	61.19	115.18	24.25	115.63
200 līdz 500ha	20.85	251.76	94.31	291.51	144.88	246.30	-	-	41.49	275.22
>500ha	24.01	356.79*	228.34	1926.71	969.40	969.40	134.39	302.38	198.77	1770.01
Kopā	7.45	11.89	39.67	57.56	25.95	27.85	4.73	5.13	10.52	16.58

* Tā kā īpašumi tiek grupēti, neraugoties uz to piederību vienam vai otram mērķim, tad lielākā īpašumā var būt gan 01 gan 02 mērķis, bet pēc tam summējot pa mērķiem daļa iekrīt vienā vai otrā kolonnā un sekojoši vidējā platība iznāk mazāka kā grupas zemākā vērtība.

Avots: VZD datu bāze, 2013

1.5.tabulā atspoguļotas vidējās kadastra un īpašumu platības dažādās īpašuma lieluma grupās, kas liecina par īpašumu un kadastru sadrumstalotību, it sevišķi *Lauksaimniecības zemes (01)* un *Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zemes(05)* grupās, kas ir mazākas kā vidējās platības kadastrā – attiecīgi 29% un 55%, bet īpašumā attiecīgi 28% un 69%. *Mežsaimniecības zemes un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)* un *Ūdens objektu zemes(03)* vidējā platība attiecīgi 2,8 un 2,5 reizes, bet īpašuma platība attiecīgi 3,5 un 1,7 reizes pārsniedz vidējo valstī.

1.6.tabula

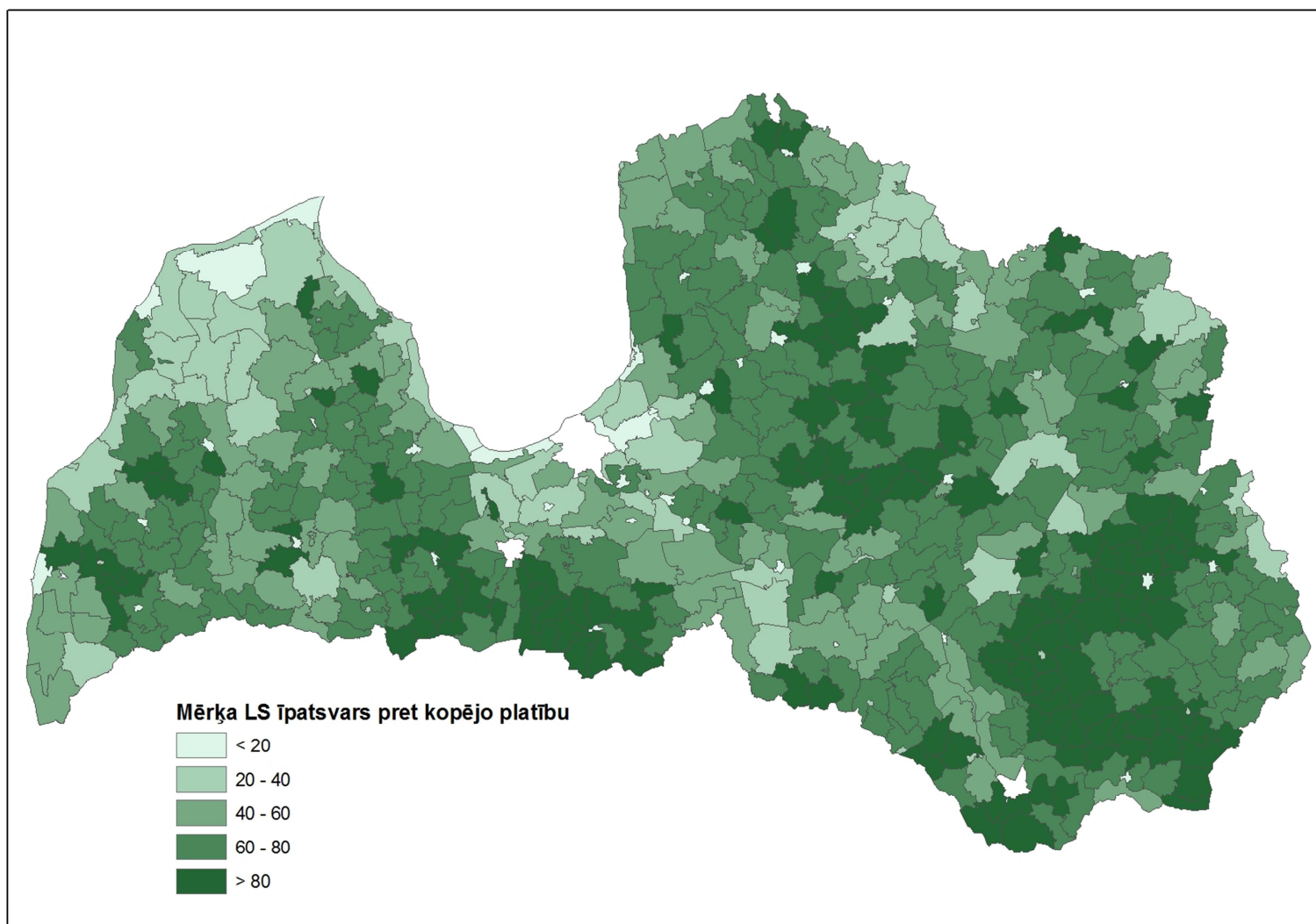
Vidējais vienā īpašumā esošo kadastru skaits dažādās lieluma grupās Latvijā 2013.gada sākumā

Īpašumu platību grupas	Kadastru skaits vienā īpašumā				
	Mērķis 01	Mērķis 02	Mērķis 03	Mērķis 05	Kopā
< 1ha	1.08	1.02	1.00	1.02	1.07
1 līdz 5ha	1.26	1.08	1.00	1.05	1.24
5 līdz 10ha	1.54	1.18	1.05	1.15	1.50
10 līdz 20ha	1.76	1.28	1.03	1.27	1.70
20 līdz 50ha	2.15	1.49	1.07	1.46	2.06
50 līdz 100ha	3.07	1.89	1.16	1.03	2.89
100 līdz 200ha	5.58	2.35	1.58	1.88	4.77
200 līdz 500ha	12.08	3.09	1.70	-	6.63
>500ha	14.86	8.44	1.00	2.25	8.90
Kopā	1.60	1.45	1.07	1.08	1.58

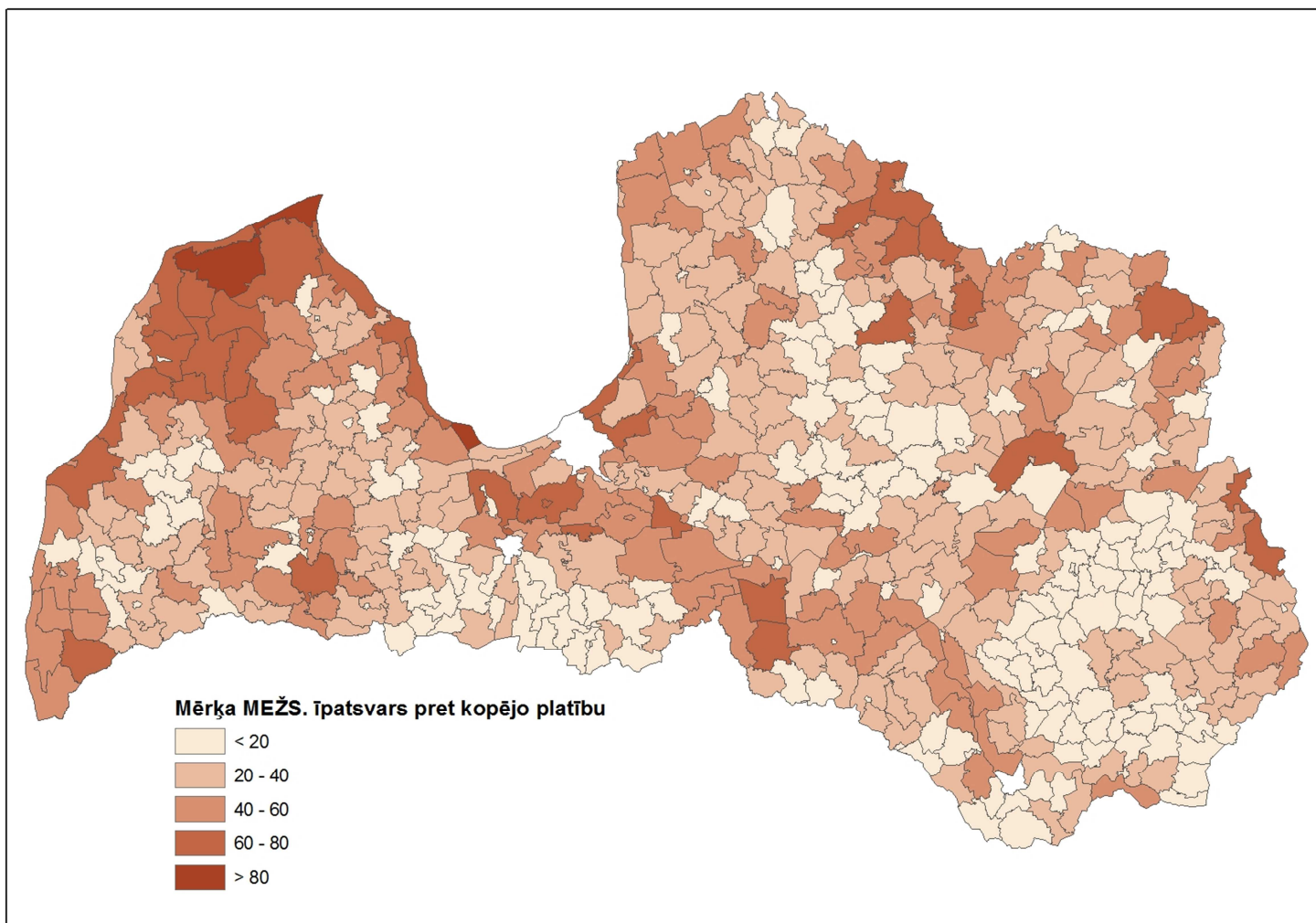
Avots: VZD datu bāze, 2013

1.6.tabulas rādītāji liecina par to, ka, jo lielāka ir īpašuma platība, jo vairāk kadastra vienību ir vienā īpašumā. Visvairāk kadastru vienā īpašumā ir *Lauksaimniecības zemes (01)* mērķa grupā.

1.2. attēls. **Mērķa Lauksaimniecības zeme (01)** platību īpatsvars kopējā platībā Latvijā 2013.gada sākumā, %

1.3.attēls. Mērķa Mežsaimniecības zeme un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu(02) platību īpatsvars kopējā platībā Latvijā 2013.gada sākumā, %

1.1. Lauksaimniecībā izmantojamās zeme

Šajā nodaļā tiks analizēta LIZ un tās dažādie raksturojošie rādītāji.

1.7.tabula

LIZ platības sadalījums lieluma grupās atbilstoši nekustamā īpašuma izmantošanas mērķim Latvijā 2013.gada sākumā

Īpašumu platību grupas	LIZ 01 mērķis		LIZ 02 mērķis		LIZ 03 mērķis		LIZ 05 mērķis		LIZ kopā (01;02;03;05)	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
< 1ha	14820	0.6	76	0.2	9	1.0	274	6.6	15179	0.6
1 līdz 5ha	173366	7.5	1390	3.3	79	7.9	1106	26.5	175942	7.5
5 līdz 10ha	268783	11.6	2967	7.0	83	8.3	729	17.4	272561	11.6
10 līdz 20ha	506654	21.9	6743	15.9	131	13.1	790	18.9	514317	21.8
20 līdz 50ha	736689	31.9	12370	29.1	208	20.9	921	22.0	750188	31.8
50 līdz 100ha	369667	16.0	7472	17.6	234	23.5	144	3.4	377517	16.0
100 līdz 200ha	167335	7.2	3695	8.7	51	5.2	176	4.2	171257	7.3
200 līdz 500ha	56613	2.5	1708	4.0	97	9.8	-	0.0	58418	2.5
> 500ha	18471	0.8	6055	14.3	103	10.3	42	1.0	24672	1.1
Kopā	2312398	100.0	42476	100.0	995	100.0	4182	100.0	2360051	100.0
Struktūra, %	x	98.0	x	1.8	x	0.0	x	0.2	x	100

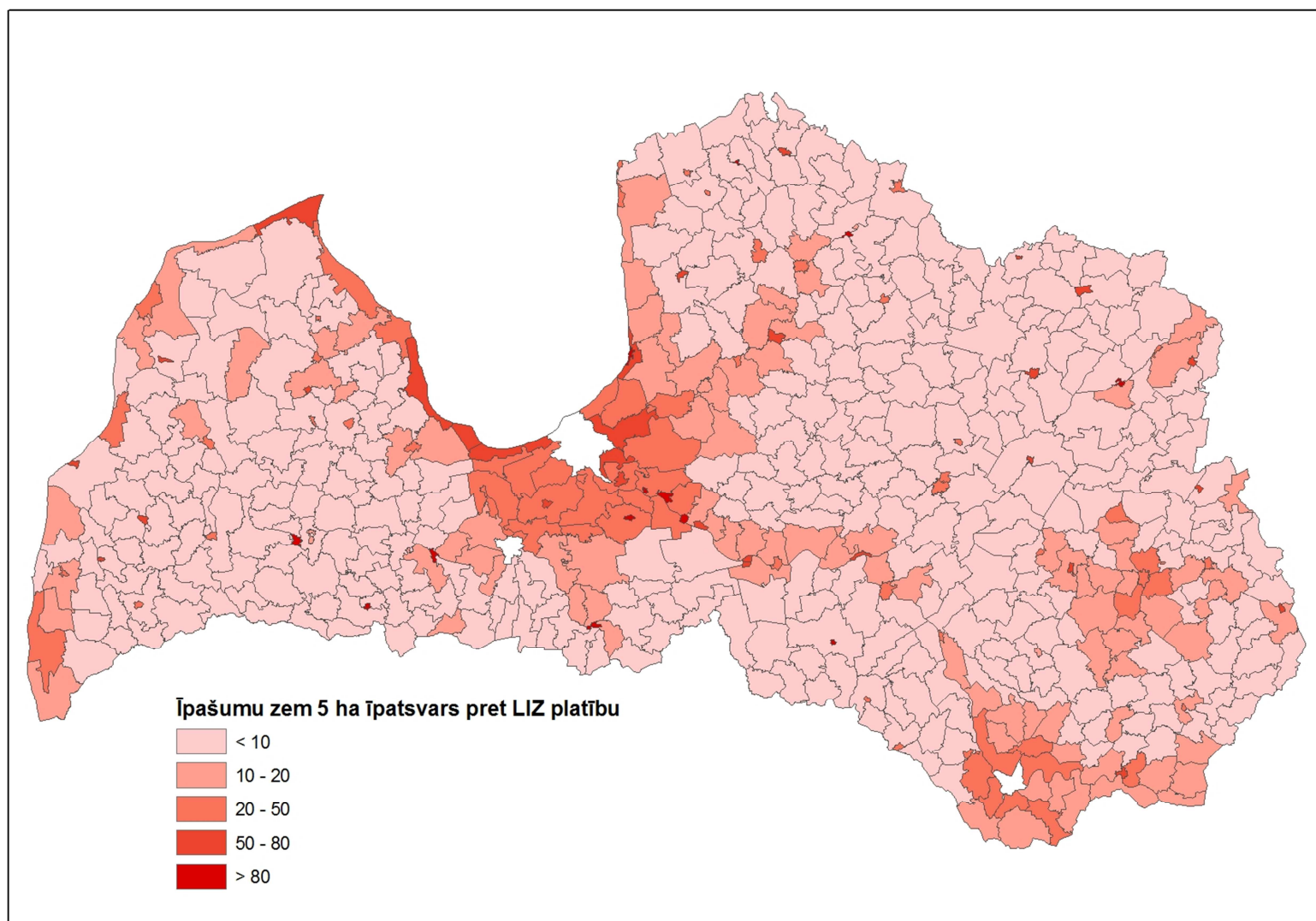
Avots: VZD datu bāze, 2013

1.7.tabulā apkopotie rādītāji par LIZ kopējā platība analizētajās mērķa grupās ir par 3860 ha mazāk kā 1.1.tabulā VZD dati sakarā ar to, ka datu bāzē nav informācijas par noteiktu skaitu zemes vienību īpašniekiem. 98% no kopējās LIZ atrodas *Lauksaimniecības zemes (01)* mērķa grupā, 1,8% *Mežsaimniecības zemes un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)* grupā, pārējo mērķu grupās esošās LIZ platības var uzskatīt par nenožīmīgām – attiecīgi 995 ha *Ūdens objektu zemes(03)* un 4182 ha *Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zemes(05)*.

Lauksaimniecības zemes (01) mērķa grupā LIZ 1,88 milj.ha platībā jeb 81,4% atrodas lieluma grupās no 5 ha līdz 100 ha, līdz 5 ha ir salīdzinoši neliela platība 94 tūkst.ha, virs 200 ha-75 tūkst.ha. *Mežsaimniecības zemes un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)* grupā esošās LIZ platības ievērojama daļa īpašumu ir lielāki kā 500 ha, tomēr arī šajā mērķa grupā dominē īpašumi no 10 ha līdz 200 ha (71,3%).

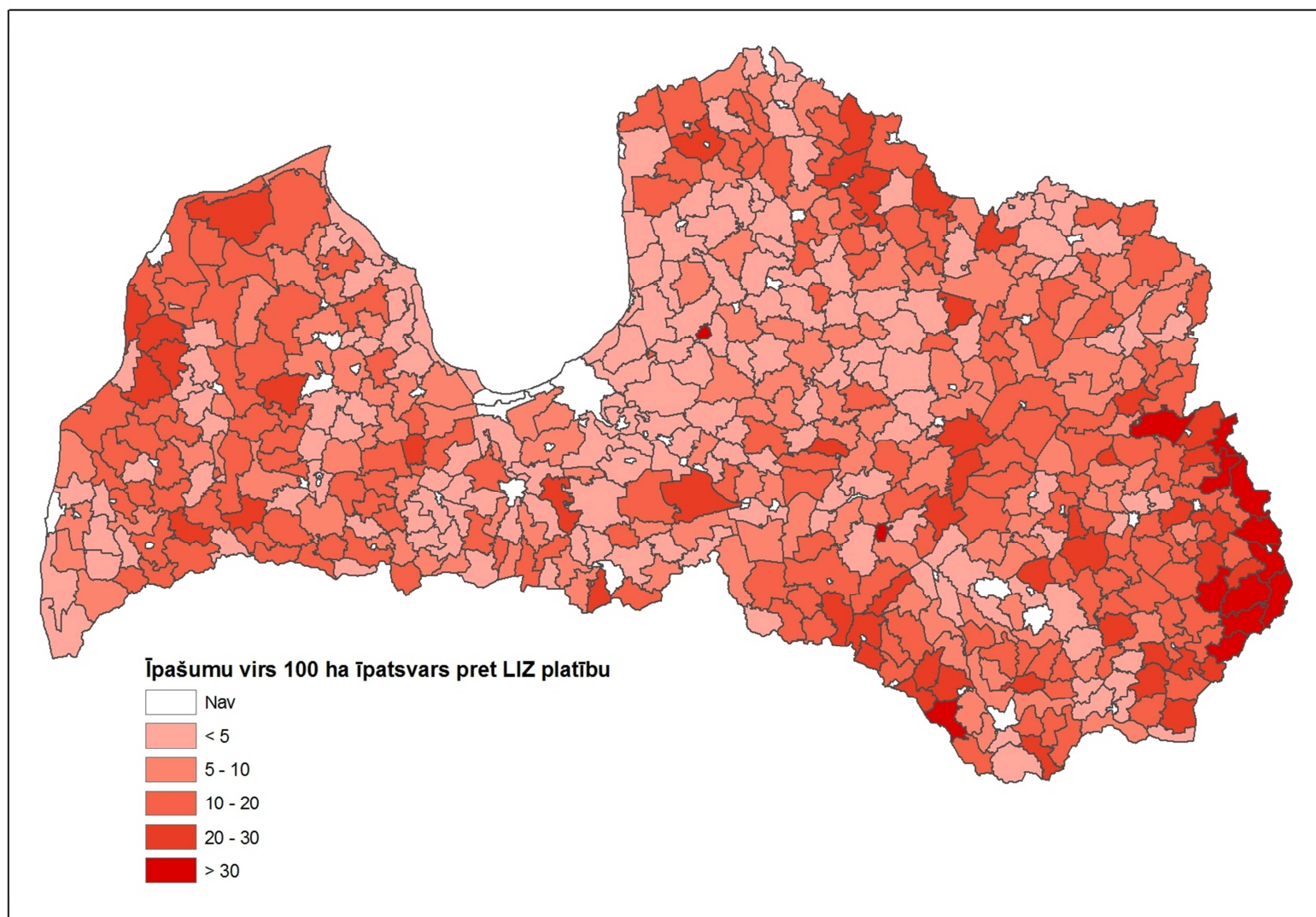
1.4. attēlā grafiski atspoguļots nelielo īpašumu īpatsvars LIZ Latvijas teritorijā.

Savukārt 1.5.attēlā – platību virs 100 ha īpatsvars LIZ Latvijas teritorijā.

1.4.attēls. Nelielo īpašumu (līdz 5 ha) īpatsvars kopējā LIZ platībā Latvijā 2013.gada sākumā, %

1.5.attēls. Īpašumu virs 100 ha īpatsvars kopējā LIZ platībā Latvijā 2013.gada sākumā, %

1.8.tabula

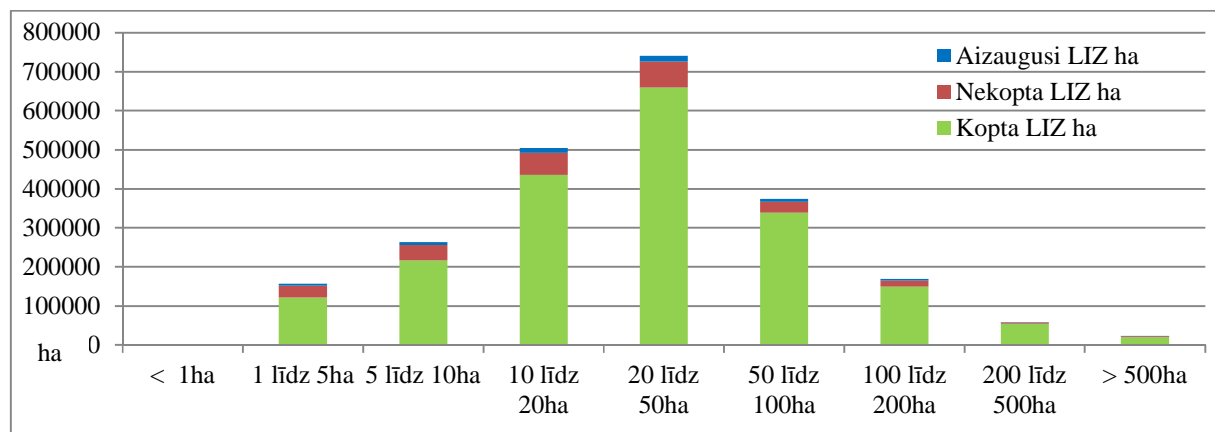
LIZ raksturojums un sadalījums lieluma grupās Latvijā 2012. gadā

Īpašumu platību grupas	Kopta LIZ		Nekopta LIZ		Aizaugusi LIZ		Kopā ar kopšanas pazīmēm (01;02;03;05)	
	ha	Struktūra, %	ha	Struktūra, %	ha	Struktūra, %	ha	Struktūra, %
< 1ha	9	0	2	0	1	0	11	0
1 līdz 5ha	121189	6.1	30427	12.5	4831	9.4	156447	6.9
5 līdz 10ha	215882	10.8	40613	16.7	7084	13.8	263579	11.5
10 līdz 20ha	435826	21.8	56946	23.4	11842	23	504614	22
20 līdz 50ha	659693	33.1	65946	27.1	15074	29.3	740713	32.3
50 līdz 100ha	339293	17	27485	11.3	7240	14.1	374019	16.3
100 līdz 200ha	149038	7.5	16038	6.6	3729	7.3	168806	7.4
200 līdz 500ha	54207	2.7	2984	1.2	618	1.2	57808	2.5
> 500ha	19564	1	2638	1.1	1010	2	23212	1
Kopā	1994701	100.0	243079	99.9	51429	100.1	2289209	99.9
Struktūra, %	x	87.1	x	10.2	x	2.3	x	100

Avots: VZD datu bāze, 2013

1.8.tabulā atspoguļota informācija par zemes vienībām, kurām datu bāzē ir pievienota attiecīgā pazīme (kopts, nekopts, aizaudzis), kā arī kuras grupējas pēc īpašumu lieluma. Par apmēram 75000 ha LIZ kadastrā nekas nav ierakstīts.

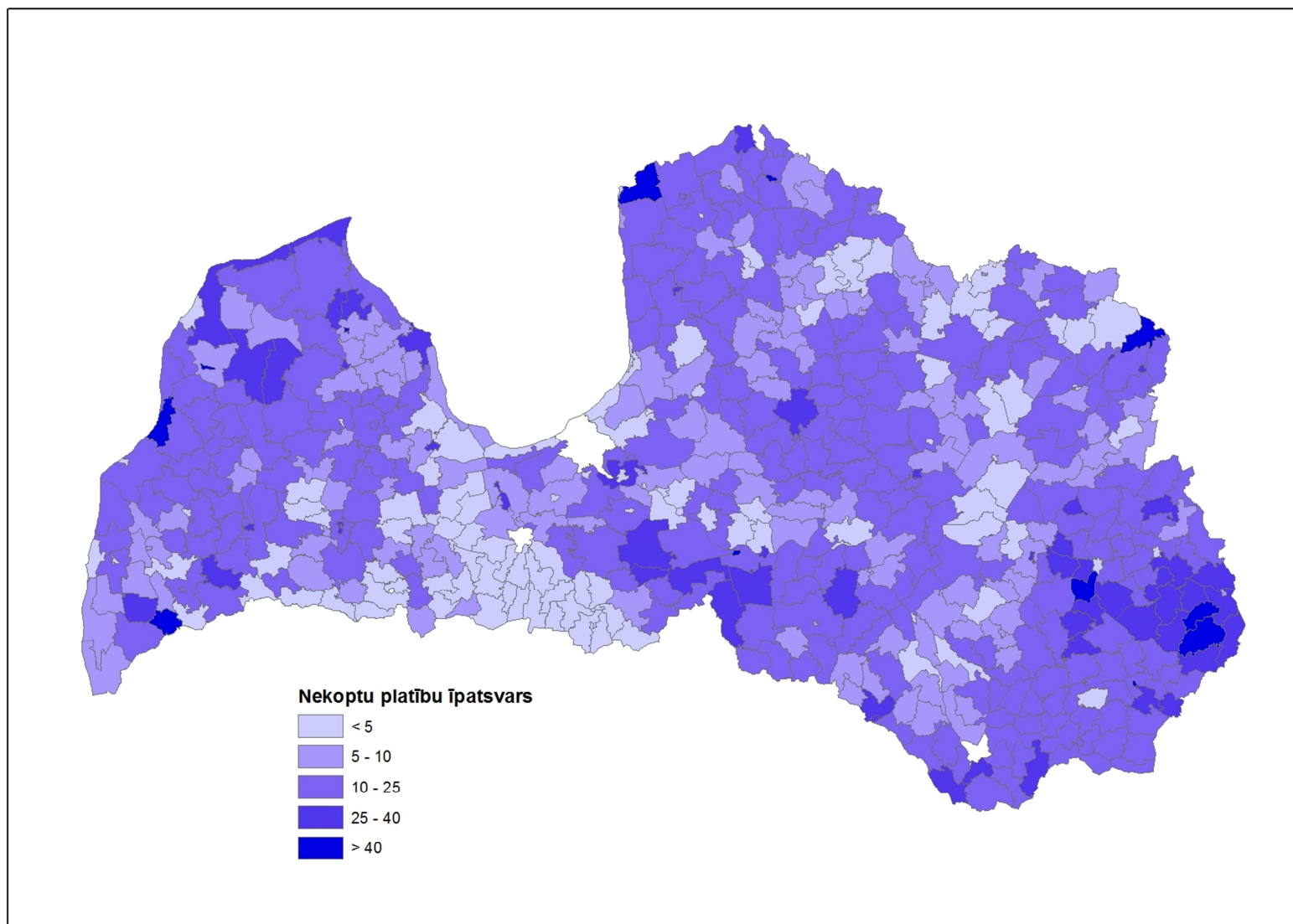
Latvijā LIZ platība ir galvenokārt kopta (1.8.tabula un 1.6.attēls), tomēr joprojām 2012.gadā ievērojama platības 294508 ha ir nekoptas un aizaugušas. Salīdzinājumā ar 2010.gadu šādas platības ir samazinājušās par 68163 ha, ar 2011.gadu- tikai par 7554 ha. Jāpiezīmē, ka normatīvo aktu izmaiņu rezultātā 2012.gadā, 2013.gadā var palielināties neapstrādāto platību īpatsvars. Salīdzinoši lielas neapstrādātas platības 232,2 tūkst.ha jeb 79% 2012.gadā ir novērojamas īpašumu grupās no 5 ha līdz 100 ha.

Avots: VZD datu bāze, 2013

1.6.attēls. Koptas, nekoptas, aizaugušas LIZ platība lieluma grupās Latvijā 2012.gadā, ha

Nekoptās zemes īpatsvars LIZ kopējā platībā Latvijas teritorijā atspoguļots 1.7.attēlā.

1.7.attēls. Nekoptās zemes īpatsvars kopējā LIZ platībā Latvijā 2012.gadā, ha

Turpmāk tiks analizēti rādītāji, kas nosaka LIZ īpašības tās efektīvai izmantošanai.

1.9.tabula

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas LIZ, meliorētas un nemeliorētas LIZ sadalījums lieluma grupās Latvijā 2013. gada sākumā

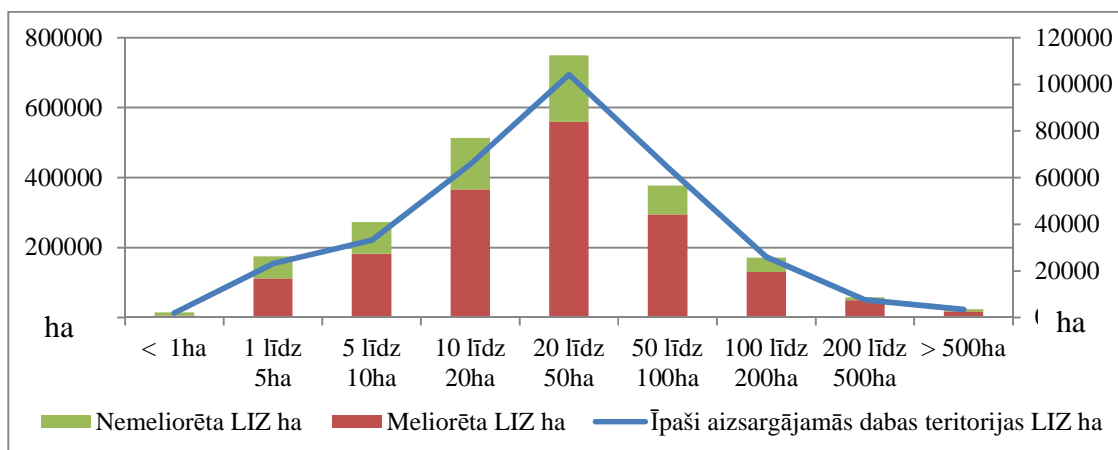
Īpašumu platību grupas	ĪADT LIZ		Meliorēta LIZ		Nemeliorēta LIZ		Īpatsvars kopējā LIZ (01;02;03;05), %	
	ha	Strukturā, %	ha	Strukturā, %	ha	Strukturā, %	ĪADT LIZ	Meliorēta LIZ
< 1ha	2057	0.6	6955	0.4	8224	1.3	13.6	45.8
1 līdz 5ha	23165	7.0	112218	6.6	63724	10.0	13.2	63.8
5 līdz 10ha	33210	10.1	182571	10.6	89990	14.1	12.2	67.0
10 līdz 20ha	65587	19.9	366588	21.3	147729	23.1	12.8	71.3
20 līdz 50ha	104258	31.6	559083	32.4	191105	29.8	13.9	74.5
50 līdz 100ha	64496	19.5	294856	17.1	82661	12.9	17.1	78.1
100 līdz 200ha	26066	7.9	130646	7.6	40611	6.4	15.2	76.3
200 līdz 500ha	7607	2.3	49736	2.9	8682	1.4	13.0	85.1
> 500ha	3550	1.1	18375	1.1	6297	1.0	14.4	74.5
Kopā	329996	100.0	1721028	100.0	639023	100.0	14.0	72.9

Avots: VZD datu bāze, 2013

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ierobežo LIZ izmantošanu tradicionālā veidā un kopumā tādas teritorijas ir 14% no kopējās LIZ, bet 50 ha līdz 100 ha platības grupā –pat 17,1% un 100 ha līdz 200 ha grupā-15,2%.

Meliorēto platību īpatsvars kopējā LIZ ir gandrīz 73%, tomēr mazākās LIZ īpašuma grupās tas ir zemāks – no 46% -67% līdz 10 ha platībā, un jo lielākas īpašuma platības, jo augstāks īpatsvars meliorētai zemei.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un meliorēto platību sadalījums ir salīdzinoši proporcionāls platībai attiecīgajā īpašuma lieluma grupā (1.9.tabula un 1.8.attēls).

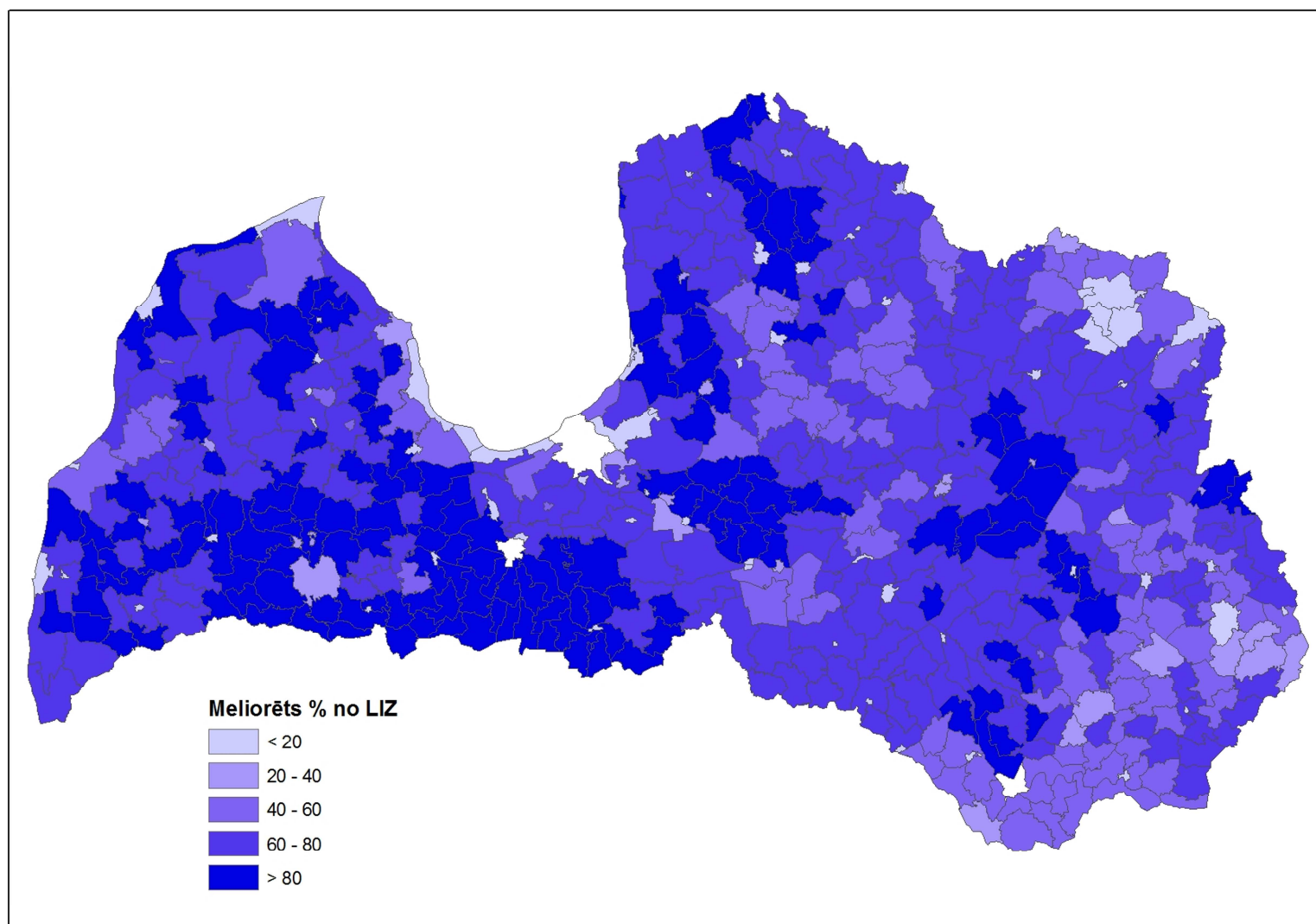

Avots: VZD datu bāze, 2013

1.8.attēls. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas LIZ, meliorētas un nemeliorētas LIZ sadalījums lieluma grupās Latvijā 2013. gada sākumā, ha

Meliorētās LIZ īpatsvars Latvijas teritorijā atspoguļots 1.9.attēlā.

1.9.attēls. *Meliorētas zemes* īpatsvars LIZ Latvijā 2013. gada sākumā, %

Latvijā vidējais svērtais zemes kvalitātes novērtējums³ ir 38 balles, kas ņemot vērā Latvijas klimatiskos apstākļus, tiek uzskatīts par minimālo auglības līmeni attiecībā uz lauksaimniecībā izmantojamo zemi, lai varētu nodrošināt komerciāli dzīvotspējīgu lauksaimniecību⁴

1.10.tabula

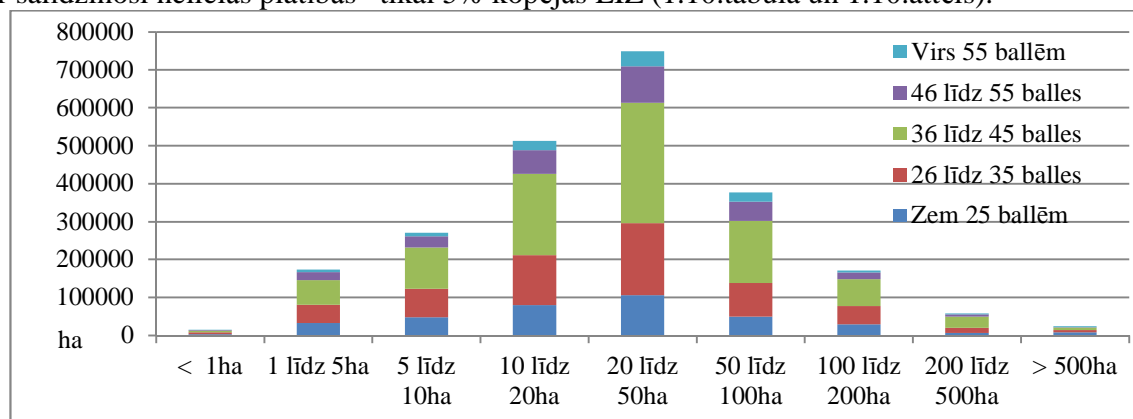
LIZ kvalitatīvais novērtējums dažādās lieluma grupās Latvijā 2013. gada sākumā

Īpašumu platību grupas	LIZ kvalitatīvais vērtējums (ar ballēm datu bāzē)									
	Zem 25	Struktūra, %	26 līdz 35	Struktūra, %	36 līdz 45	Struktūra, %	46 līdz 55	Struktūra, %	Virs 55	Struktūra, %
< 1ha	3376	0.9	4535	0.7	4677	0.5	1483	0.5	579	0.5
1 līdz 5ha	33187	9.1	47980	7.9	65092	6.6	20130	7.1	7916	6.7
5 līdz 10ha	48078	13.2	75051	12.4	108140	11	30015	10.5	10092	8.5
10 līdz 20ha	79795	21.9	132167	21.8	214176	21.8	62140	21.8	24953	21.1
20 līdz 50ha	106088	29.2	189317	31.2	317919	32.4	95896	33.7	39952	33.8
50 līdz 100ha	48942	13.5	89444	14.8	163837	16.7	49732	17.5	25255	21.3
100 līdz 200ha	29701	8.2	47639	7.9	71692	7.3	17056	6.0	5160	4.4
200 līdz 500ha	6413	1.8	14090	2.3	28828	2.9	6716	2.4	2331	2.0
> 500ha	8038	2.2	5762	1.0	7384	0.8	1377	0.5	2068	1.7
Kopā	363618	100.0	605985	100.0	981745	100.0	284545	100.0	118306	100.0
Struktūra, %	x	15.4	x	25.7	x	41.7	x	12.1	x	5.0

Avots: VZD datu bāze, 2013

LIZ kvalitatīvais vērtējums VZD datu bāzē ir pieejams par 2354199 ha jeb 99,5% no kopējās analizētās zemes platības.

Diemžēl no kopējās LIZ 364 tūkst.ha jeb 15% kvalitatīvais vērtējums ir zem 25 ballēm un 606 tūkst.ha jeb 26% no 26-35 ballēm, kas liecina, ka šajās platībās varētu būt ierobežota intensīva lauksaimnieciskā ražošana. Savukārt arī ļoti augsts novērtējums (vairāk kā 55 balles) ir salīdzinoši nelielās platībās –tikai 5% kopējās LIZ (1.10.tabula un 1.10.attēls).

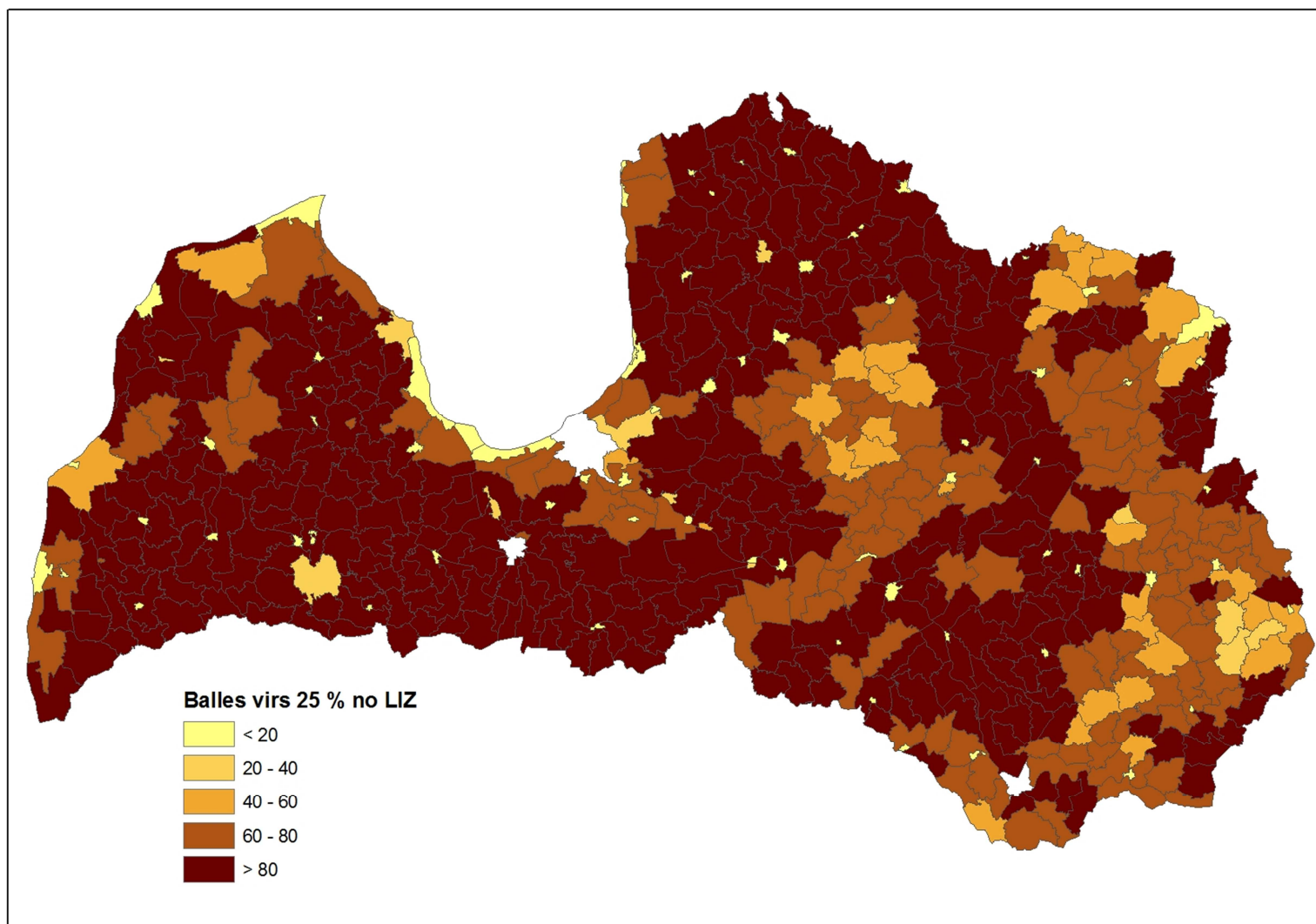
Avots: VZD datu bāze, 2013

1.10.attēls. LIZ platības (ha) kvalitatīvais novērtējums dažādās lieluma grupās Latvijā 2013. gada sākumā

Auglīgākās zemes izvietojums Latvijā ir atspoguļots 1.11.attēlā.

³ Zemes kvalitātes novērtējums ir, ievērojot augsnes galvenos raksturojošos faktorus un pazīmes, aprēķināts rādītājs, kas nosaka zemes ražotspēju, kur maksimālais rādītājs ir 100 balles.

⁴ Zemes politikas pamatnostādnes 2008. – 2014.gadam. Ministru kabineta 2008.gada 13.oktobra rīkojums Nr.613

1.11.attēls. LIZ platību īpatsvars ar kvalitatīvo novērtējumu virs 25 ballēm Latvijā 2013. gada sākumā, %

Svarīga LIZ daļa, kura potenciāli var tikt izmantota lauksaimnieciskajai ražošanai ir LAD lauku reģistra ĢIS atspoguļotā lauku bloku (LB) platība.

1.11.tabula

**Lauku bloku platība dažādās lieluma un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupās
Latvijā 2012.gadā**

Īpašumu platību grupas	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupa									
	Nav lieto- juma	01		02		03	05	Citi	Pavisam	
		ha	Struk- tūra, %	ha	Struk- tūra, %				ha	Struk- tūra, %
< 1ha	0	10198	0.5	38	0.1	1	106	3854	14198	0.7
1 līdz 5ha	9	143001	7.2	723	2.8	39	508	3423	147701	7.2
5 līdz 10ha	2	228652	11.5	1556	6.0	49	383	1358	231999	11.4
10 līdz 20ha	0	436607	22.0	3798	14.7	74	457	1119	442055	21.7
20 līdz 50ha	3	637116	32.1	7088	27.4	119	500	812	645638	31.7
50 līdz 100ha	0	322191	16.2	4415	17.1	108	91	259	327064	16.0
100 līdz 200ha	0	141273	7.1	2354	9.1	50	149	166	143991	7.1
200 līdz 500ha	0	51422	2.6	1274	4.9	21	0	10	52727	2.6
>500ha	2	16091	0.8	4613	17.8	5	18	15	20743	1.0
Nav kadastrā	12869	0	0.0	0	0.0	0	0	0	12869	0.6
Pavisam	12885	1986551	100.0	25857	100.0	465	2213	11016	2038986	100.0

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

97,4% no kopējās lauku bloku platības atbilst nekustamā īpašuma mērķim *Lauksaimniecības zeme (01)*, 1,3% - *Mežsaimniecības zemei un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)* un pavisam nelielas platības atbilst pārējo mērķu grupām *Ūdens objektu zeme(03)* un *Dabas pamatnes un rekreācijas nozīmes zeme(05)*.

Dominējoši lauku bloku platība atrodas 5 ha līdz 100 ha īpašumos – 1647 tūkst.ha jeb 81% no kopējās LB platības.

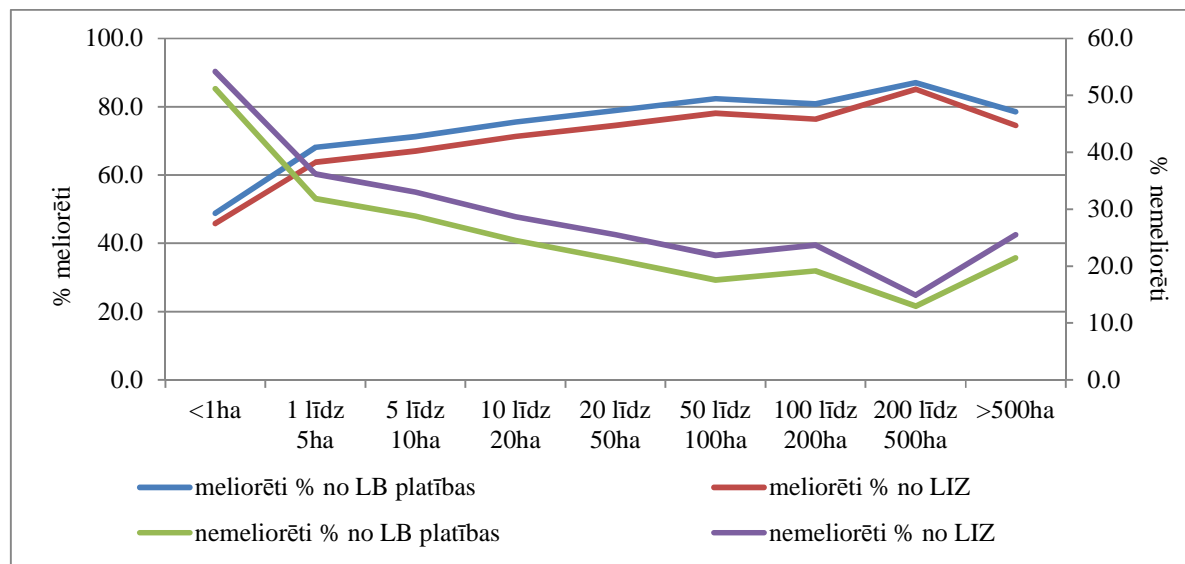
1.12.tabula

**Meliorētas un nemeliorētas platības lauku blokos dažādās lieluma grupās Latvijā
2012.gadā**

Īpašumu platību grupas	Meliorēti lauku blokos			Nemeliorēti lauku blokos		
	ha	Struktūra, %	% no LB platības	ha	Struktūra, %	% no LB platības
Zem 1ha	6933	0	48.8	7265	2	51.2
1 līdz 5ha	100665	6	68.2	47036	10	31.8
5 līdz 10ha	165229	11	71.2	66770	14	28.8
10 līdz 20ha	333733	21	75.5	108322	23	24.5
20 līdz 50ha	509354	32	78.9	136284	29	21.1
50 līdz 100ha	269521	17	82.4	57543	12	17.6
100 līdz 200ha	116411	7	80.8	27580	6	19.2
200 līdz 500ha	45876	3	87.0	6851	1	13.0
Virs500ha	16298	1	78.6	4445	1	21.4
Nav LIZ	8522	1	66.2	4347	1	33.8
Kopā	1572542	100	77.1	466444	100	22.9

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

Meliorētu platību īpatsvars lauku blokos ir nedaudz augstāks visās īpašuma lielumu grupās kā šādu platību īpatsvars kopējā LIZ (1.12.attēls). Līdz ar to nemeliorēto platību īpatsvars ir zemāks lauku blokos kā LIZ.

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

1.12.attēls. Meliorēto un nemeliorēto platību īpatsvars lauku blokos un LIZ dažādās lieluma grupās Latvijā 2012.gadā, %

Informācija 1.12.tabulā un 1.12.attēlā liecina par to, ka lauku bloku LIZ ir vairāk piemērota lauksaimnieciskajai ražošanai.

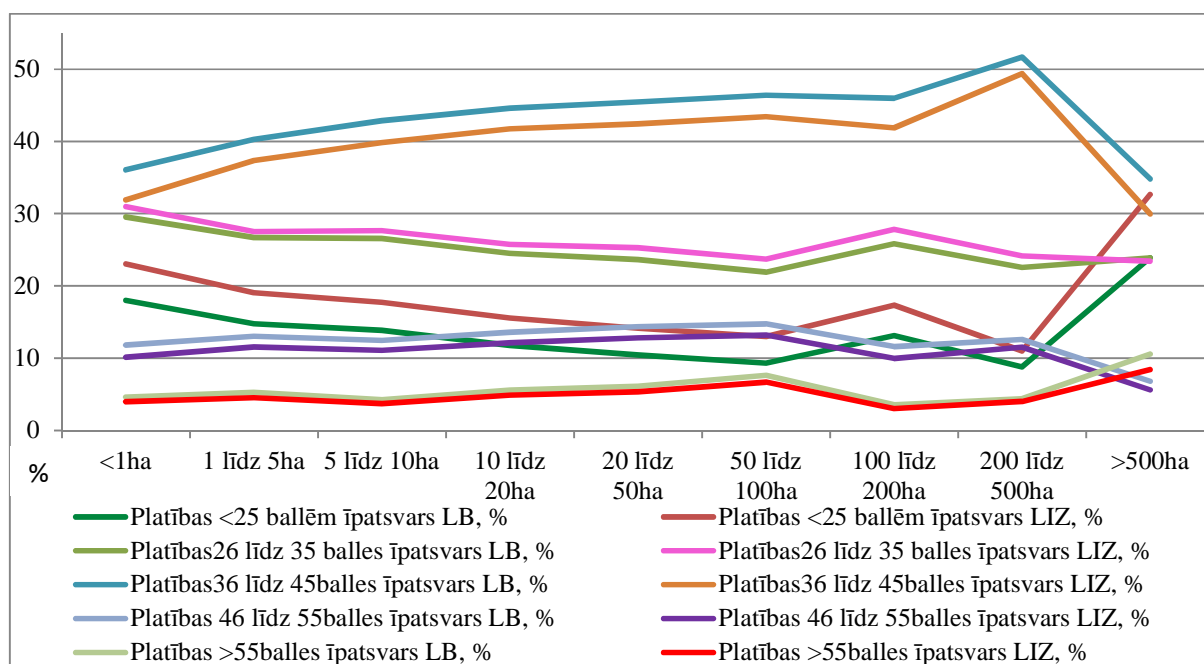
1.13.tabula

Lauku bloku LIZ kvalitāte (balles) dažādās lieluma grupās Latvijā 2012.gadā

Īpašumu platību grupas	Lauku bloku LIZ kvalitatīvais vērtējums (ar ballēm datu bāzē), balles									
	Zem 25	Strukturā, %	26 līdz 35	Strukturā, %	36 līdz 45	Strukturā, %	46 līdz 55	Strukturā, %	Virs 55	Strukturā, %
< 1ha	1875	0.8	3081	0.6	3763	0.4	1234	0.5	481	0.4
1 līdz 5ha	21121	9.1	38207	7.8	57683	6.4	18651	6.8	7522	6.5
5 līdz 10ha	31732	13.7	61039	12.5	98463	10.9	28579	10.5	9822	8.5
10 līdz 20ha	51761	22.3	107723	22.1	196082	21.8	59635	21.8	24479	21.1
20 līdz 50ha	67001	28.9	152135	31.2	292553	32.5	92395	33.8	39373	33.9
50 līdz 100ha	30317	13.1	71476	14.7	151427	16.8	48111	17.6	24898	21.5
100 līdz 200ha	18800	8.1	37058	7.6	65947	7.3	16608	6.1	5073	4.4
200 līdz 500ha	4592	2.0	11784	2.4	26975	3.0	6572	2.4	2304	2.0
>500ha	4705	2.0	4710	1.0	6858	0.8	1345	0.5	2084	1.8
Nav LIZ	198	0.1	51	0.0	80	0.0	25	0.0	12	0.0
Kopā	232101	100.0	487263	100.0	899830	100.0	273156	100.0	116048	100.0
Strukturā, %	x	11.6	x	24.3	x	44.8	x	13.6	x	5.8

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

Lauku blokos kvalitatīva LIZ (virs 36 ballēm) veido 64,2% no kopējās platības.

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

1.13.attēls. **Platību īpatsvars dažādās kvalitātes un platības lieluma grupās lauku blokos un LIZ Latvijā 2012.gadā, %**

Salīdzinot dažādas kvalitātes platību grupu īpatsvaru lauku blokos un LIZ, var redzēt (1.13.attēls), ka grupās ar zemes kvalitatīvo vērtējumu zem 25 ballēm un no 26-35 ballēm lauku blokos ir zemāks īpatsvars kā LIZ, savukārt augstāka zemes kvalitatīvā novērtējuma grupās (virs 36) lauku blokos ir augstāks zemes īpatsvars, vai līdzīgs (virs 55 ballēm) kā LIZ struktūrā, kas liecina par to, ka kopumā lauku blokos ir kvalitatīvākas zemes, kas potenciāli ir labāk piemērotas lauksaimnieciskās produkcijas ražošanai.

1.14.tabula

Lauku bloku LIZ platības sadalījums koptā, nekoptā un aizaugusī dažādās lieluma grupās Latvijā 2012.gadā

Īpašumu platību grupas	LB kopta LIZ		LB nekopta un neplauta LIZ		LB aizaugusi LIZ	
	ha	% no kopējās LB	ha	% no kopējās LB	ha	% no kopējās LB
<1ha	14196	100.0	2	0.0	0	0.0
1līdz 5ha	123267	83.5	22479	15.2	1955	1.3
5 līdz 10ha	201269	86.8	28251	12.2	2479	1.1
10 līdz 20ha	401292	90.8	36883	8.3	3880	0.9
20 līdz 50ha	602100	93.3	39304	6.1	4235	0.7
50 līdz 100ha	309411	94.6	15654	4.8	2000	0.6
100 līdz 200ha	134380	93.3	8784	6.1	827	0.6
200 līdz 500ha	50844	96.4	1698	3.2	185	0.4
>500ha	19178	92.5	1225	5.9	340	1.6
nav kadastrā	12869	100.0	0	0.0	0	0.0
kopā	1868805	91.7	154280	7.6	15901	0.7

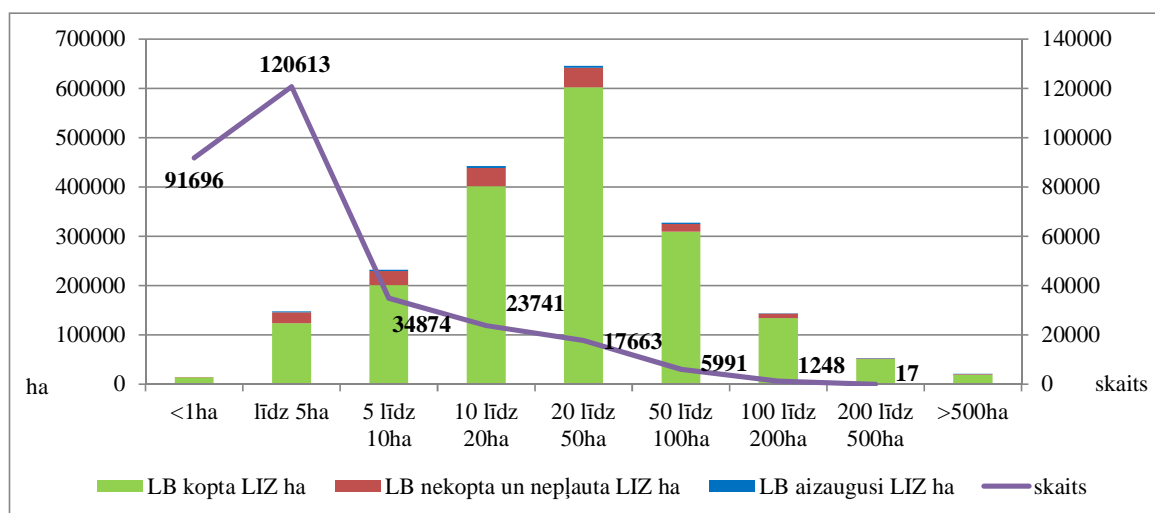
Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

Lauku blokos arī ir neapstrādātas platības 170 tūkst.ha jeb 8,3% no kopējās lauku bloku platības.

Lauku blokos ir 63,4% no nekoptās un 30,9% aizaugušās platības valstī no attiecīgi neapstrādātās LIZ platības.

Lauku blokos nekoptās platības struktūrā dominē 1 ha līdz 5 ha un 5 ha līdz 10 ha īpašumi, lielākajās īpašumu grupās nekoptās platības sadalījums ir salīdzinoši līdzīgs.

Lauku bloku struktūrā aizaugušās platības dominē mazajos (līdz 5 ha) un lielajos īpašumos (virs 500 ha).

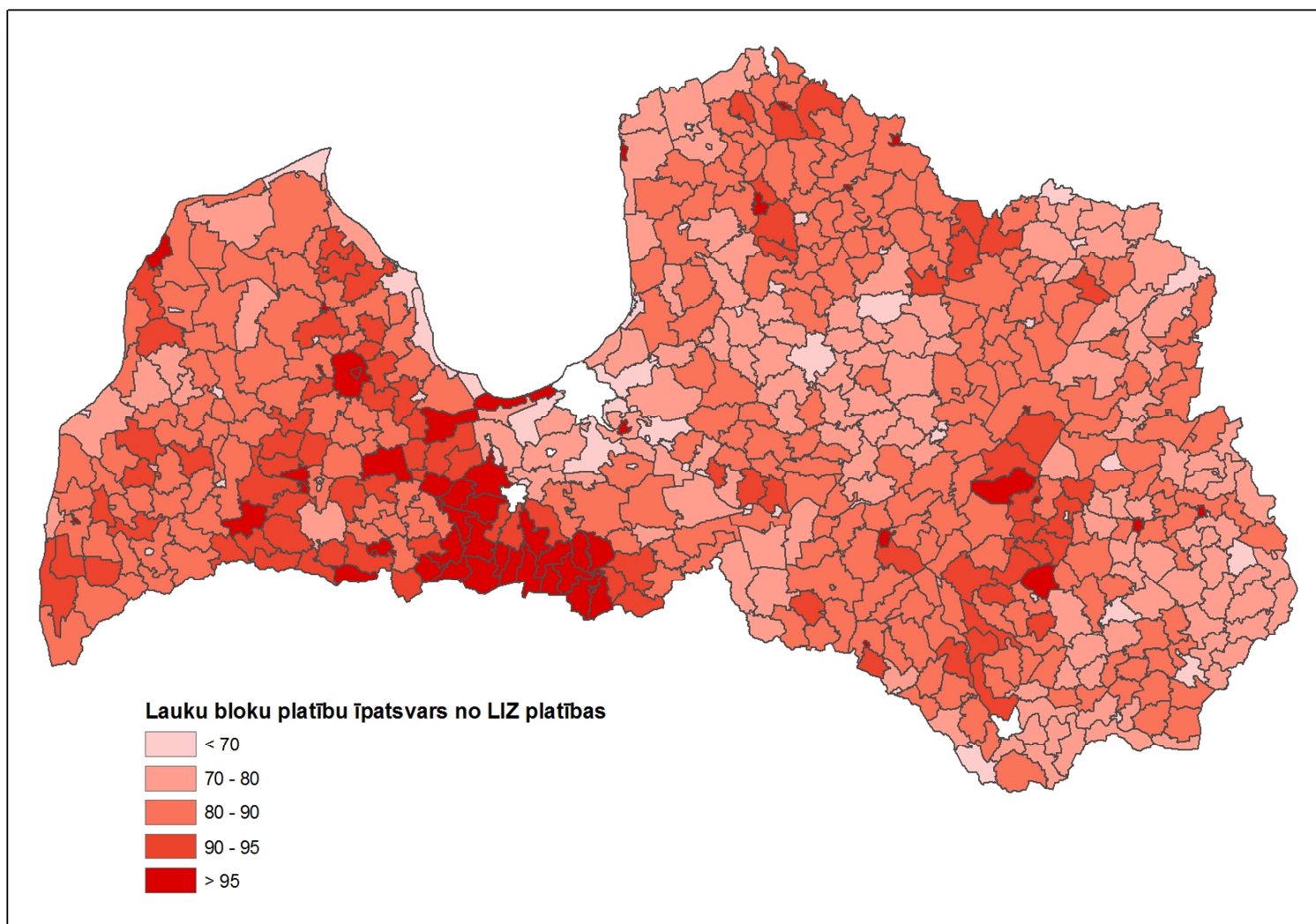
Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

1.14.attēls. **LIZ platība (ha) lauku blokos un īpašumu skaits 2012.gadā**

Ja salīdzina īpašumu lielumu lauku blokos, tad līdz 5 ha tas ir divreiz mazāks kā *Lauksaimniecības zemes* īpašums kopumā valstī, līdzīgs 5 ha līdz 10 ha grupā, bet 1,4 reizes lielāks 10 ha līdz 20 ha grupā un 1,3 reizes lielāks 20 ha līdz 50 ha grupā un līdzīgs lielākajās platību grupās.

Lauku bloku platības īpatsvars kopējā VZD reģistrētajā LIZ Latvijas pagastos atspoguļots 1.15.attēlā.

1.15. attēls. Lauku bloku platību īpatsvars kopējā VZD reģistrētajā LIZ Latvijā 2012.gadā, %

LAD lauku reģistra ĢIS ir nepieciešama dažādu atbalsta maksājumu administrēšanai. Kopš 2004.gada galvenais tiešo maksājumu veids ir *Vienotais platības maksājums* (VPM), kas ir maksājums tieši lauksaimniekam, ko piešķir par LIZ, kas bija uzturēta labā lauksaimniecības un vides stāvoklī **2003.gada 30.jūnijā** un:

- tajā nav invazīvo latvāņu ģints augu sugu;
- tajā, rēķinot uz vienu hektāru, nav vairāk par 50 atsevišķi augošiemi kokiem, kā arī nav koku vai krūmu puduru, kas aizņem vairāk nekā 0,01 ha lielu platību;
- tajā nav vilkvālītes vai tā nav mitrzeme, kura no kārtējā gada 15.maija - 15.septembrim ir klāta ar ūdeni ilgāk nekā četras nedēļas pēc kārtas un kura nav piemērota kultūraugu audzēšanai, lopbarības ieguvei, zāles pļaušanai un lopu ganīšanai;
- minimālā kopējā atbalsttiesīgā platība ir vismaz 1 ha, bet katra lauka platība ir vismaz 0,3 ha;
- tā ir lauksaimnieka īpašumā vai valdījumā (lietošanā) uz 15.06.2013.⁵

1.15.tabula

VPM un pastāvīgo pļavu un ganību platības Latvijā 2012.gadā

Īpašumu platību grupas	VPM pieteiktā platība			PPG platība LB		
	ha	struktūra, %	no LB platības, %	ha	struktūra, %	no LB %
<1ha	2551	0.2	18.0	824	0.2	32.3
līdz 5ha	76133	4.6	51.5	26235	5.7	34.5
5 līdz 10ha	165207	10.1	71.2	57744	12.6	35.0
10 līdz 20ha	356212	21.7	80.6	110933	24.1	31.1
20 līdz 50ha	555895	33.9	86.1	151898	33.1	27.3
50 līdz 100ha	290227	17.7	88.7	66190	14.4	22.8
100 līdz 200ha	124363	7.6	86.4	33089	7.2	26.6
200 līdz 500ha	48079	2.9	91.2	8102	1.8	16.9
>500ha	15441	0.9	74.4	2924	0.6	18.9
nav kadastrā	4465	0.3	34.7	1514	0.3	33.9
kopā	1638574	100	80.4	459452	100.0	28.0

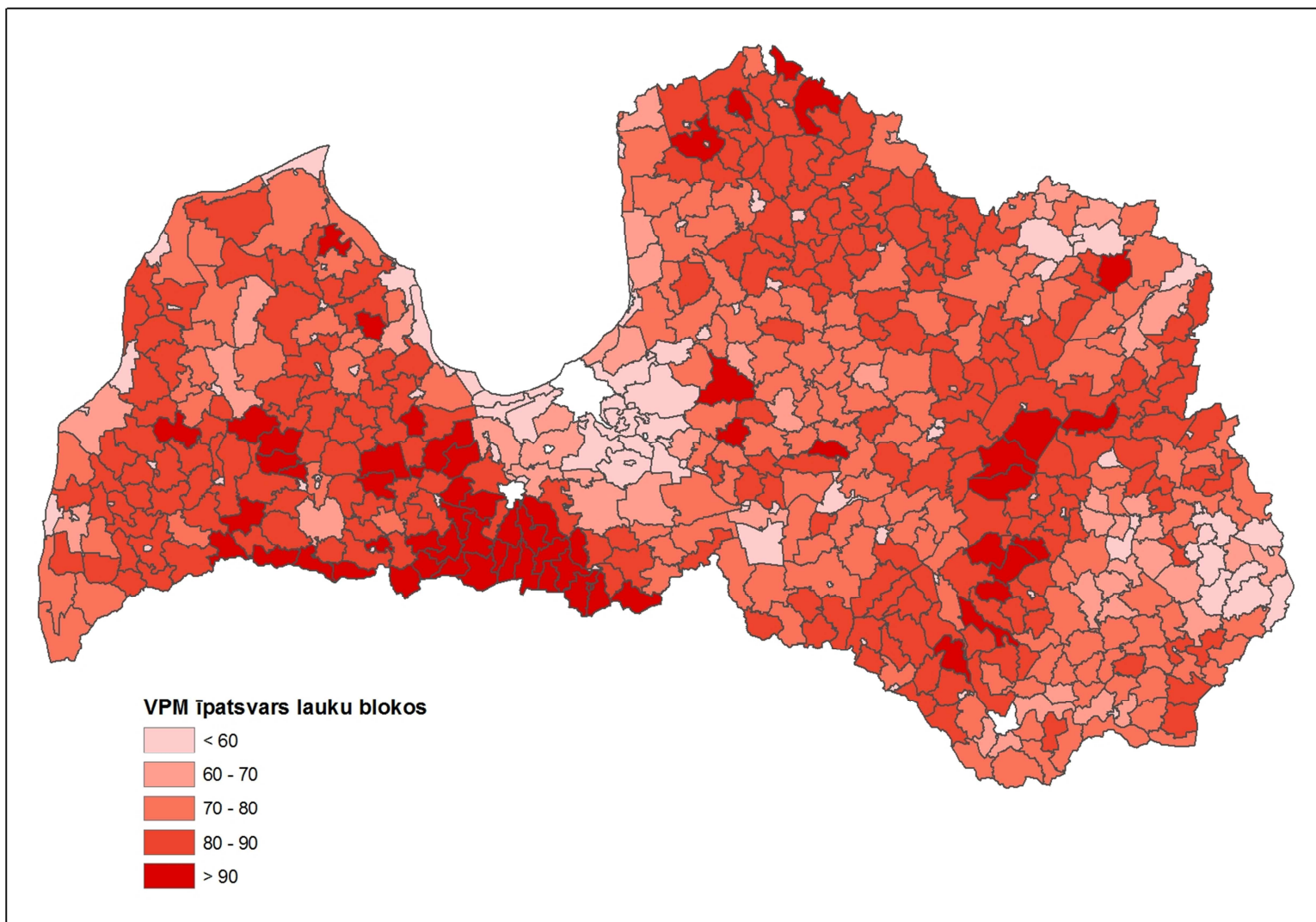
Avots: LAD datu bāze, 2013

2012.gadā VPM ir pieteikti 80% no lauku blokos esošās LIZ, pie tam salīdzinoši nelielajās platībās (līdz 10 ha) VPM platību īpatsvars ir zemāks, bet lielākajās platībās (izņemot grupā >500 ha) kā vidēji Latvijā.

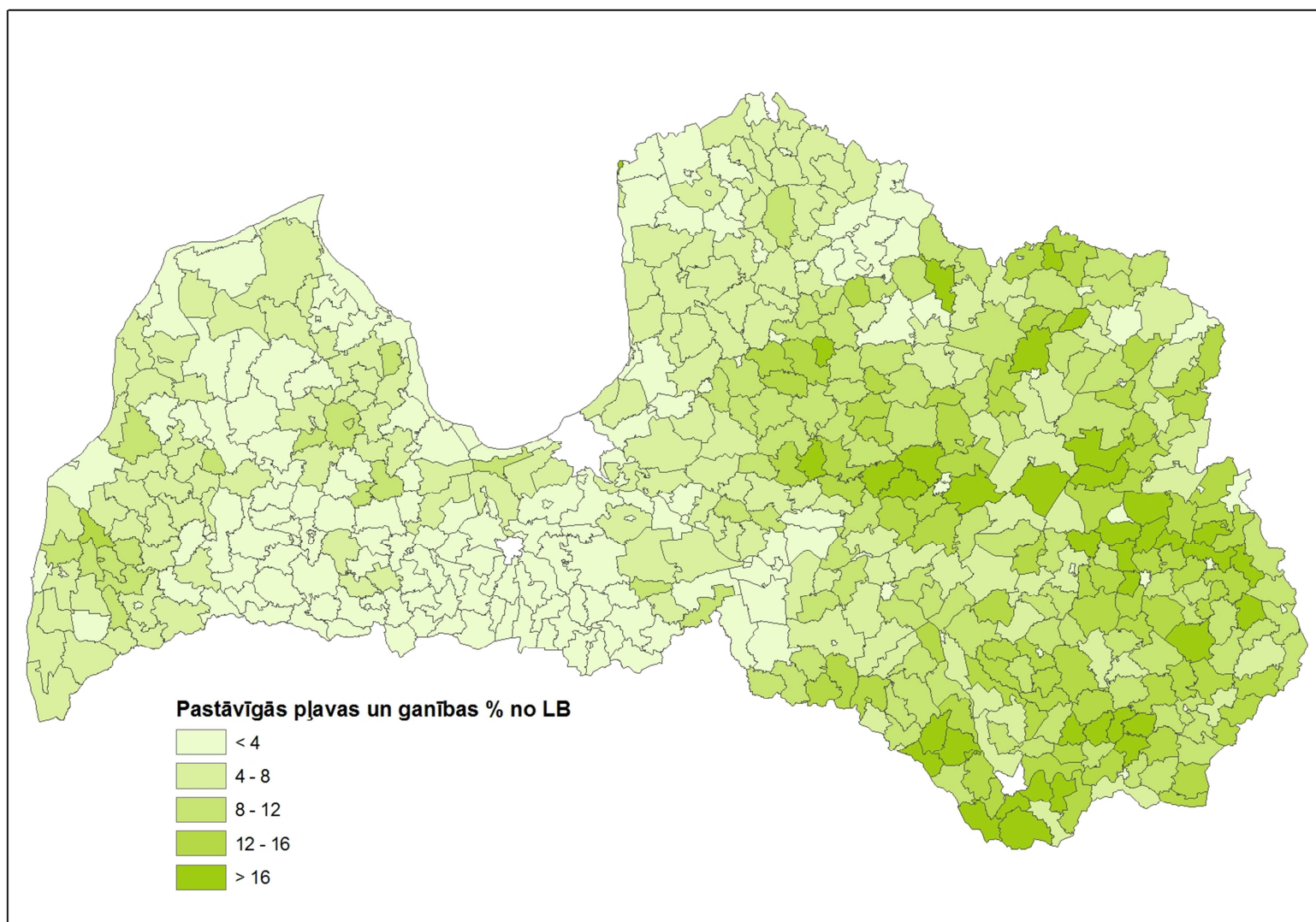
Pastāvīgo pļavu un ganību lielākā daļa -387 tūkst.ha jeb 84% atrodas platību grupās no 5 ha līdz 100 ha. 2012.gadā vidēji valstī pastāvīgās pļavas un ganības aizņem salīdzinoši nozīmīgu (28%) īpatsvaru no lauku bloku platības. Bez tam mazajās īpašumu platību grupās pastāvīgās pļavas un ganības aizņem pat līdz 35% no lauku bloku platības, kas nākotnē var samazināt LIZ intensīvas un efektīvas izmantošanas iespējas.

VPM pieteikto platību īpatsvars lauku blokos Latvijas pagastos 2012.gadā atspoguļots 1.16.attēlā, savukārt pastāvīgo pļavu un ganību īpatsvars lauku blokos -1.17.attēlā.

⁵ LAD, Vienotais platību maksājums. Pieejams: [http://www.lad.gov.lv/lv/es-atbalsts/tiesie-maksajumi/vienotais-platibu-maksajums-\(vpm\)/](http://www.lad.gov.lv/lv/es-atbalsts/tiesie-maksajumi/vienotais-platibu-maksajums-(vpm)/)

1.16. attēls. VPM pieteiktās platības īpatsvars lauku bloku platībā Latvijā 2012.gadā, %

1.17. attēls. Pastāvīgo pļavu un ganību īpatsvars lauku bloku platībā Latvijā 2012.gadā, %

VPM atbalstam pieteikto kultūru platība un to īpatsvars sējumu struktūrā atspoguļots 1.16.tabulā.

1.16.tabula

**Lauksaimniecības kultūru platība (ha) un to sējumu struktūra (%) Latvijā 2012.gadā
(VPM pieteiktās platības)**

Kultūra	Ha	Struktūra, %	Kultūra	Ha	Struktūra, %
Pastāvīgās pļavas un ganības	459452	28.18	Upenes	552	0.03
Aramzemē sētie zālāji	340710	20.90	Ogulāji	532	0.03
Ziemas kvieši	254167	15.59	Cietes kartupeļi	525	0.03
Vasaras kvieši	96012	5.89	Burkāni	485	0.03
Vasaras mieži	84113	5.16	Garšaugi	471	0.03
Ziemas rapsis	63026	3.87	Kaņepes	403	0.02
Auzas	61788	3.79	Sīpoli	402	0.02
Papuve	55046	3.38	Zemenes	396	0.02
Vasaras rapsis	53317	3.27	Elļas lini	332	0.02
Rudzi	37062	2.27	Galda bietes	289	0.02
Kukurūza zaļbarībai un skābbarībai	19403	1.19	Kārklis	248	0.02
Kartupeļi	13629	0.84	Avenes	221	0.01
Tritikāle	13284	0.81	Cukurbietes	203	0.01
Piemājas dārzi	12375	0.76	Mellenes	160	0.01
Griķi	11611	0.71	Bumbieres	138	0.01
Laukaugu maisījumi no iepriekš nosauktajām kultūrām	11071	0.68	Krūmcidonijas	112	0.01
Graudaugi un pākšaugi zaļbarībai un skābbarībai	8485	0.52	Plūmes	105	0.01
LIZ, par kuru kārtējā gadā nevar saņemt atbalstu **	7905	0.48	Ķirši	105	0.01
Zālāji sēklu iegūšanai	6353	0.39	Saldā lupīna	80	0.00
Augļu koki	3212	0.20	Ķiploki	75	0.00
Lauku pupas	2848	0.17	Jānogas	70	0.00
Nektāraugi	2804	0.17	Dzērvenes	60	0.00
Pārējās kultūras aramzemē	2769	0.17	Ziedkāposti	49	0.00
Ziemas mieži	2678	0.16	Klūdziņu prosa (enerģijas kultūraugs)	33	0.00
Ābeles	1899	0.12	Lauka gurķi	25	0.00
Dārzeni	1632	0.10	Apse	21	0.00
Zirņi	1270	0.08	Kazenes	5	0.00
Miežubrālis (enerģijas kultūraugs)	991	0.06	Ērkšķogas	2	0.00
Šķiedras lini	632	0.04	Baltalksnis	1	0.00
Kāposti	589	0.04	Kopā	1630133	100.00

Avots: LAD datu bāze, 2013

2012.gadā Latvijā VPM pieteiktajās platībās tika audzētas 58 dažādas kultūras, kuru platība svārstās no viena vai dažiem hektāriem līdz pastāvīgām pļavām un ganībām 459 tūkst.ha jeb 28% no kopējās. Salīdzinoši lielas platības ir arī aramzemē sētiem zālājiem 341 tūkst.ha jeb 21% un papuvēm – 55 tūkst.ha.

No graudaugu platībām nozīmīgākie ir ziemas kvieši 254 tūkst.ha, vasaras kvieši 96 tūkst.ha, auzas 62 tūkst.ha, no enerģētiskajām kultūrām – rapsis 116 tūkst.ha.

Lielāko lauksaimniecības kultūru platību struktūra apkopota 1.17.tabulā.

1.17.tabula

**Galveno lauksaimniecības kultūru platību struktūra īpašumu lielumu grupās Latvijā
2012.gadā, %**

Kultūra/Lieluma grupas	< 5 ha	1 līdz 5ha	5 līdz 10ha	10 līdz 20ha	20 līdz 50ha	50 līdz 100ha	100 līdz 200ha	200 līdz 500ha	>500 ha
Aramzemē sētie zālāji	0.2	4.4	9.5	21.6	36.0	18.1	6.9	2.9	0.5
Auzas	0.1	4.6	10.9	22.2	35.0	16.9	6.5	2.9	0.9
Kartupeļi	0.4	9.1	14.7	27.6	32.5	12.1	1.7	1.4	0.5
Kukurūza zaļbarībai un skābbarībai	0.1	3.0	7.8	18.5	30.8	20.3	11.8	4.6	3.1
Papuve	0.1	4.1	9.2	20.3	33.3	19.0	9.1	3.7	1.2
Pastāvīgās pļavas un ganības	0.2	5.7	12.6	24.2	33.2	14.5	7.2	1.8	0.6
Vasaras kvieši	0.1	4.4	9.8	20.1	32.1	18.4	8.9	4.6	1.6
Vasaras mieži	0.1	4.3	9.4	20.6	34.0	19.0	8.4	3.3	0.9
Vasaras rapsis	0.1	3.3	8.4	19.1	32.3	19.6	9.4	5.4	2.5
Ziemas kvieši	0.1	3.7	8.0	20.1	35.0	20.1	7.9	3.8	1.3
Ziemas mieži	0.1	4.4	7.3	18.5	26.7	32.8	4.7	2.9	2.5
Ziemas rapsis	0.1	3.0	7.0	19.8	34.2	23.5	8.4	2.9	1.0
KOPĀ	0.1	4.6	10.1	21.8	34.1	17.7	7.6	3.0	1.0

Avots: LAD datu bāze, 2013

Analizējot galveno lauksaimniecības kultūru platību struktūru īpašumu lielumu grupās, var konstatēt, ka kartupeļus vairāk kā citas kultūras audzē platībā līdz 20 ha, pastāvīgo pļavu un ganību īpatsvars mazajās platību grupās arī ir lielāks kā citām kultūrām. Savukārt lielajās īpašumu platību grupās galvenokārt tiek audzēta kukurūza zaļbarībai un skābbarībai, vasaras un ziemas kvieši, kā arī vasaras un ziemas rapsis.

No 2013.gada tiešo maksājumu atbalsta saņemšanā viens no LIZ laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumiem ir, ka lauksaimnieks nodrošina minimālo lauksaimniecības dzīvnieku blīvumu – vismaz 0,2 liellopu vienības uz vienu pastāvīgo pļavu un ganību, aramzemē sēto zālāju un nektāraugu hektāru, ja pēc atbilstības nosacījumu pārbaudes saskaņā ar regulas Nr. 73/2009 20.pantu noteiktā lauksaimniecības zemes platība ir vismaz 50 hektāru un pastāvīgo pļavu un ganību, aramzemē sēto zālāju un nektāraugu hektāru īpatsvars ir vismaz 50 procentu⁶. Tāpēc ir svarīgi novērtēt, vai un kādā mērā platības 2012.gada tiešo maksājumu iesniegumos ir saistītas ar dzīvnieku turēšanu, izvirzot hipotēzi, ka mājdzīvnieku audzēšana ir vairāk saistīta ar lauksaimniecisko ražošanu tās tradicionālajā izpratnē, nevis tikai ar platību nopļaušanu skaistas lauku ainavas veidošanai un uzturēšanai.

Tāpēc 1.18.tabulā apkopota informācija par galvenajām lauksaimniecības kultūrām un to saistību ar mājdzīvnieku turēšanu.

Tradicionālās kultūras, kuras nepieciešamas mājdzīvnieku barības sagatavošanai, ir *Aramzemē sētie zālāji, Graudaugi un pākšaugi zaļbarībai un skābbarībai, Kukurūza zaļbarībai un skābbarībai, Pastāvīgās pļavas un ganības un Laukaugu maisījumi no iepriekš nosauktajām kultūrām*, no kurām attiecīgi 87%, 96%, 69%, 66% un 59% ir platības ar

⁶ 12.03.2013.MK noteikumi Nr. 139 „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai tiešā atbalsta shēmu ietvaros”

mājdzīvniekiem. Ja pirmo divu kultūru platībās ir salīdzinoši augsts īpatsvars platībām ar mājdzīvniekiem, kukurūzu pēdējos gados izmanto arī biogāzes ieguvei, tad *Pastāvīgās pļavas un ganības*, kā arī *Laukaugu maisījumu platībā no iepriekš nosauktajām kultūrām* ir salīdzinoši zems platību īpatsvars ar mājdzīvniekiem. Ja *Laukaugu maisījumu platības no iepriekš nosauktajām kultūrām* bez mājdzīvniekiem ir salīdzinoši nelielas platības -4515 ha, tad *Pastāvīgās pļavas un ganības*- gandrīz 153 tūkst.ha, kas liecina par to nozīmi lauku ainavas veidošanā.

1.18.tabula

Galveno lauksaimniecības kultūru platību sadalījums ar mājdzīvniekiem un bez Latvijā 2012.gadā

Kultūra	Platība, ha			No kopējās platības, %	
	ar dzīvniekiem	bez dzīvniekiem	kopā	ar dzīvniekiem	bez dzīvniekiem
Aramzemē sētie zālāji	296226	42814	339039	87	13
Auzas	40971	20534	61505	67	33
Graudaugi un pākšaugi zaļbarībai un skābbarībai	8066	367	8433	96	4
Griķi	4147	7534	11681	35	65
Kartupeļi	6694	6871	13565	49	51
Kukurūza zaļbarībai un skābbarībai	13338	6060	19398	69	31
Laukaugu maisījumi no iepriekš nosauktajām kultūrām	6504	4515	11019	59	41
Papuve	22813	31874	54687	42	58
Pastāvīgās pļavas un ganības	303091	152786	455877	66	34
Piemājas dārzi	7382	4910	12293	60	40
Rudzi	15125	22000	37125	41	59
Tritikāle	7774	5456	13230	59	41
Vasaras kvieši	37620	58218	95838	39	61
Vasaras mieži	47922	36059	83981	57	43
Vasaras rapsis	16664	36738	53402	31	69
Zālāji sēklu iegūšanai	2395	3901	6295	38	62
Ziemas kvieši	78609	174839	253449	31	69
Ziemas rapsis	15912	47198	63109	25	75
Kopējā VPM platība	946522	683611	1630133	58	42

Avots: LAD datu bāze, 2013

1.2. Mežsaimniecības zeme

Meža platību uzskaiti atbilstoši normatīvajiem aktiem veic Latvijas Valsts mežzinātnes institūts „Silava” meža resursu monitoringa (MRM) ietvaros, lai iegūtu informāciju par meža platības izmaiņām, meža koksnes resursu struktūru un dinamiku, mežaudžu bojājumiem, atmirušo koksni un uzkrātu hronoloģisku informāciju par mežaudžu attīstības gaitu. MRM informāciju iegūst visā valsts teritorijā vienmērīgi četru kilometru attālumā izvietotu parauglaukumu tīklā, katru gadu apsekojot vienu piekto daļu no kopējā parauglaukumu skaita. MRM parauglaukumi ierīkoti visā valsts teritorijā neatkarīgi no nekustamā īpašuma piederības vai zemes lietošanas mērķa. Saskaņā ar MRM apkopoto informāciju meža kopējā platība 2012. gadā bija 3.232 miljoni hektāru.

Ievērojot to, ka MRM nesniedz informāciju par meža piederību, īpašumu struktūru u.c., pētījumā tika izmantota no VZD un VMD datiem apkopotā informācija, kas dod iespēju salīdzināt informāciju šajās datu bāzēs (1.19.tabula).

1.19.tabula

Meža platības dažādu institūciju datu bāzēs Latvijā 2013.gada sākumā

Īpašumu platību grupas	Mežs, ha (VZD)	Meža zeme, ha (VMD)	Mežs, ha (VMD)	Mežaudzes, ha (VMD)	Veikta mežsaimnieciskā darbība (VZD meža platība)	Nav inventarizācija (VZD meža platība)
< 1ha	3414	2060	2028	1912	1561	1829
1 līdz 5ha	65642	53817	53024	49224	42982	14310
5 līdz 10ha	147806	131661	129194	119237	107289	19326
10 līdz 20ha	324057	303320	296628	275532	253193	29091
20 līdz 50ha	546136	536690	522446	487785	472499	25783
50 līdz 100ha	282565	285232	274424	257963	257958	9170
100 līdz 200ha	124818	134077	123779	118764	117602	2931
200 līdz 500ha	135577	149405	134665	128567	134383	1680
> 500ha	1367313	1571142	1363835	1311432	1365955	9462
Nav lietošanas mērķa	0	8125	7688	7610	0	0
KOPĀ	2997327	3175528	2907712	2758024	2753421	113582

Avots: VZD un VMD datu bāzes, 2013

VMD reģistrēta meža zeme 3175,5 tūkst.ha, no tās 2907,7tūkst.ha jeb 92% ir mežs. Meža platība VMD datos salīdzinājumā ar VZD ir mazāka par 89,6 tūkst.ha, savukārt meža platība pārsniedz VZD meža platību par 178,2 tūkst.ha. Meža platība VZD ir gandrīz tāda pati, kā meža zeme VMD, tomēr VMD klāt nāk stigas, izcirtumi un citas zemju kategorijas, kas VZD parādās pie citiem zemes lietojumu veidiem, piemēram – krūmāji.

VMD datu bāzē atlasīti īpašumi, kuros kopš 2003.gada ir veikta saimnieciskā darbība (galvenā cirte, kopšanas cirte, vējgāžu seku paņemšana). Šādas meža platības veido 95% no VMD reģistrētās meža un 92% no VZD uzskaitītās meža platības.

Salīdzinot VZD datus ar VMD datiem kadastra vienību līmenī, izdalītas zemes vienības, kas nav VMD datu bāzē, bet parādās VZD. Tās ir mežu platības, kurās nav veikta meža inventarizācija - 113,6 tūkst.ha platībā.

Mežu platība analizētajās nekustamā īpašuma lietošanas mērķa grupās 2013.gada sākumā veido 2,98 milj.hektāru, no kuriem 62% ir *Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu(02)*, bet 38% ir

mērķa 01 grupā (*Lauksaimniecības zemes*). Pārējo mērķu grupās meži ir salīdzinoši nelielās platībās.

Mežaudzes VMD reģistrā reģistrētas 41 no nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācijas grupām, tai skaitā arī tādās grupās, kuru primārais mērķis ir dažāda veida apbūve – 8334 ha, bet kopā ar platībām, kurām nav reģistrēts zemes lietošanas mērķis - 15984 ha. Tas ir gandrīz 0,6% no kopējās VMD reģistrētās mežaudžu platības.

Salīdzinot meža platību sadalījumu pa īpašuma lielumu grupām un mērķa grupām (skat. 1.20.tabulā) konstatējams, ka nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupā *Lauksaimniecības zeme (01)* vidēji 29,3% aizņem mežs (pēc VZD datiem), pie tam mazāks mežu īpatsvars ir nelielajos īpašumos (līdz 5 ha) un lielajos īpašumos (virs 200 ha). Savukārt īpašuma lieluma grupās no 20 līdz 100 ha meža platību īpatsvars pārsniedz 33%. Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupā *Mežsaimniecības zeme un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)* vidēji mežs (VZD dati) aizņem 85% un īpatsvars virs 80% ir praktiski visās īpašuma platības grupās, kas lielākas par 1 ha.

1.20.tabula

Meža platības sadalījums īpašuma lieluma grupās un mērķa grupās Latvijā 2013.gada sākumā

Īpašumu platību grupas	Mērķis 01			Mērķis 02			Mērķis 03			Mērķis 05			Kopā (01;02;03;05)		
	kopā, ha	mežs		kopā, ha	mežs		kopā, ha	mežs		kopā, ha	mežs		kopā, ha	mežs	
		ha	%		ha	%		ha	%		ha	%		ha	%
<1ha	23047	1 054	4.6	1 149	830	72.2	22	1	4.5	595	168	28.2	24 813	2 053	8.3
1 līdz 5ha	249122	40 211	16.1	26 581	22 837	85.9	374	39	10.4	2 745	936	34.1	278822	64 023	23.0
5 līdz 10ha	414782	101320	24.4	51 254	44 251	86.3	526	48	9.1	2 343	911	38.9	468905	146530	31.2
10 līdz 20ha	829435	243241	29.3	92 714	78 109	84.2	1457	141	9.7	2 748	1 157	42.1	926354	322648	34.8
20 līdz 50ha	1286950	430228	33.4	137 161	111 983	81.6	2282	252	11.0	3 845	2 012	52.3	1430 238	544475	38.1
50 līdz 100ha	655167	220638	33.7	76 091	59 894	78.7	2403	237	9.9	1 429	901	63.1	735 090	281670	38.3
100 līdz 200ha	273830	70007	25.6	65 102	52 601	80.8	1611	230	14.3	1 958	1 343	68.6	342 501	124181	36.3
200 līdz 500ha	81570	12 812	15.7	141 093	122 351	86.7	2463	93	3.8	-	-	-	225 126	135256	60.1
>500ha	28543	6 181	21.7	1583 754	1353 418	85.5	4847	89	1.8	2 419	1 628	67.3	1619563	1361 316	84.1
Kopā	3842446	1125692	29.3	2174899	1846275	84.9	15985	1129	7.1	18 082	9 056	50.1	6051412	2982152	49.3

Avots: VZD datu bāze, 2013

Mežsaimniecības zeme analizētajās nekustamā īpašuma lietošanas mērķa grupās 2013.gada sākumā privātajos un juridisko personu pārvaldībā vai īpašumā esošajos īpašumos veido 1,28 milj.ha, no kuriem tikai 23% ir *Mežsaimniecības zeme un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu*(02), bet 77% ir mērķa 01 grupā (*Lauksaimniecības zemes*). Pārējo mērķu grupās meži ir salīdzinoši nelielās platībās. Salīdzinot meža platību sadalījumu pa īpašuma lielumu grupām un mērķa grupām (skat. 1.21.tabulā), konstatējams, ka nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupā *Lauksaimniecības zeme (01)* lielākā daļa (80%) no mežiem ir īpašuma lieluma grupās no 20 līdz 100 ha. Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupā *Mežsaimniecības zeme un ĪADT, kurās saimnieciskā darbība ir aizliegta ar normatīvo aktu (02)*, vidēji mežs (VZD dati) īpašuma lieluma grupās no 20 līdz 100 ha ir 64% no mežiem, un Mērķa grupās 01, 02, 03, 05 īpašuma lieluma grupās no 20 līdz 100 ha ir 77% mežu. Relatīvi nozīmīgs mežu daudzums mērķu grupā 02 ir arī īpašuma grupā >500 ha, kurā esošie meži sasniedz 12% no šajā mērķa grupā esošajiem mežiem.

1.21.tabula

Meža platību sadalījums zemes īpašumu grupās un zemes lietošanas mērķa grupās Latvijā 2013.gada sākumā (privātie, juridisko personu meži, izņemot valsts un pašvaldību mežus)

Īpašumu platību grupas	Mērķis 01		Mērķis 02		Mērķis 03		Mērķis 05		Kopā	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
<1ha	587	0.1	366	0.1	0	0.0	27	1.9	980	0.1
1 līdz 5ha	28884	2.9	16138	5.5	24	4.4	151	10.7	45197	3.5
5 līdz 10ha	79705	8.1	34793	11.8	26	4.8	193	13.7	114718	9.0
10 līdz 20ha	204564	20.9	62948	21.4	85	15.8	218	15.5	267816	21.0
20 līdz 50ha	382603	39.9	88330	30.0	149	27.6	326	23.2	471408	36.9
50 līdz 100ha	200452	20.4	37612	12.8	126	23.4	16	1.1	238206	18.7
100 līdz 200ha	66136	6.8	12936	4.4	53	9.8	476	33.8	79601	6.2
200 līdz 500ha	11591	1.2	5013	1.7	72	13.4	-	0.0	16676	1.3
>500ha	5593	0.6	36277	12.3	4	0.7	-	0.0	41875	3.3
Kopā	980 116	100	294 414	100	539	100	1407	100	1276476	100

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

1.22.tabulā atspoguļots mežaudžu sadalījums pa īpašuma platību grupām īpašumos, kuros laika posmā no 2003. līdz 2012.gadam ir veikta mežsaimnieciskā darbība, t.i., ja īpašumā kaut vienā nogabalā veikta saimnieciskā darbība, visa īpašumā esošo mežaudžu platība ieskaitīta grupā „ir veikta mežsaimnieciskā darbība”. Vērojama tendence, ka īpašumu platību grupās ar lielāku platību, ir lielāks arī to īpašumu platību īpatsvars, kuros ir veikta mežsaimnieciskā darbība – īpašumos, kuru platība pārsniedz 50 ha šādu īpašumu platības īpatsvars platību grupā pārsniedz 90%. Savukārt īpašumos, kas mazāki par 10 ha, šādu platību īpatsvars ir mazāks par 77%. Privātajos mežos (skat. 1.23.tabula) platības, kuros nav veikta saimnieciskā darbība praktiski sakrīt ar to, kāda ir visos īpašumos kopumā un tā ir 180,7 tūkst. ha, jeb 14% mežaudžu.

1.22.tabula

**Mežaudžu apsaimniekošanas raksturojums un sadalījums īpašuma platību grupās
Latvijā 2013.g sākumā**

Īpašumu platību grupas	Mežsaimnieciskā darbība no 2003.-2012.gadā īpašumos (mērķa grupās 01;02;03;05)				Kopā, ha
	ir veikta, ha	ir veikta,%	nav veikta, ha	nav veikta, %	
< 1ha	551	48.3	590	51.7	1141
1 līdz 5ha	33284	68.8	15095	31.2	48379
5 līdz 10ha	90203	76.1	28297	23.9	118501
10 līdz 20ha	222499	81.0	52181	19.0	274680
20 līdz 50ha	426872	87.7	59900	12.3	486772
50 līdz 100ha	236547	91.9	20867	8.1	257415
100 līdz 200ha	111547	94.3	6750	5.7	118297
200 līdz 500ha	127192	99.1	1117	0.9	128309
>500ha	1304681	99.9	1108	0.1	1305789
Kopā	2553378		185905		2739283

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

1.23.tabula

**Mežaudžu apsaimniekošanas raksturojums un sadalījums īpašuma platību grupās
Latvijā 2013.g sākumā (privātie, juridisko personu meži, izņemot valsts un pašvaldību mežus)**

Īpašumu platību grupas	Mežsaimnieciskā darbība no 2003.-2012.g. īpašumos (mērķa grupās 01;02;03;05)				Kopā, ha
	ir veikta, ha	ir veikta,%	nav veikta, ha	nav veikta, %	
< 1ha	417	42.6	562	57.4	980
1 līdz 5ha	30563	67.6	14634	32.4	45197
5 līdz 10ha	87068	75.9	27649	24.1	114718
10 līdz 20ha	216887	81.0	50928	19.0	267816
20 līdz 50ha	413239	87.7	58170	12.3	471408
50 līdz 100ha	218018	91.5	20187	8.5	238206
100 līdz 200ha	73236	92.0	6365	8.0	79601
200 līdz 500ha	15560	93.3	1117	6.7	16676
>500ha	40767	97.4	1108	2.6	41875
Kopā	1095755		180721		1276476

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

Lielākā daļa no VMD datu bāzē reģistrētajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem (1.24.tabula) ir īpašumos, kuru platība pārsniedz 500 ha. 87% no platībām, kurās aizliegta mežsaimnieciskā darbība, 83% no platībām, kurās aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte, 70% no platībām, kurās aizliegta galvenā cirte un 45% no platībām, kurās aizliegta kailcirte. Savukārt privātajos mežos (skat. 1.25.tabula) platības, kurās aizliegta mežsaimnieciskā darbība galvenokārt ir īpašumos no 20-200 ha – 66% no visām šāda aprobežojuma platībām. Tomēr jānorāda, ka mežsaimnieciskās darbības, galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegums ir reģistrēts 1.2% privāto mežaudžu. Kailcirtes aizliegums – 6.4% mežaudžu.

1.24.tabula

**Saimnieciskās darbības ierobežojumi mežaudzēs, sadalījums īpašuma platību grupās
Latvijā 2013.g. sākumā**

Īpašumu platību grupas	Saimnieciskās darbības ierobežojumi, kas reģistrēti VMD						Kopā (01;02; 03;05), ha
	Aizliegta mežsaimnieciskā darbība, ha	Aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte, ha	Aizliegta galvenā cirte	Aizliegta kailcirte, ha	Sezonāls liegums, ha	Bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem, ha	
<1ha	7	12	91	264	3	765	1141
1 līdz 5ha	257	355	820	4469	46	42432	48379
5 līdz 10ha	376	703	936	8109	104	108272	118501
10 līdz 20ha	955	1764	1493	17202	268	252997	274680
20 līdz 50ha	2164	3289	2766	30248	494	447811	486772
50 līdz 100ha	2238	2317	1938	18503	295	232124	257415
100 līdz 200ha	2782	1370	1205	9533	185	103222	118297
200 līdz 500ha	3208	2004	1883	10483	668	110062	128309
>500ha	81471	57083	26396	81215	27469	1032156	1305789
Kopā	93458	68899	37526	180027	29533	2329840	2739283

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

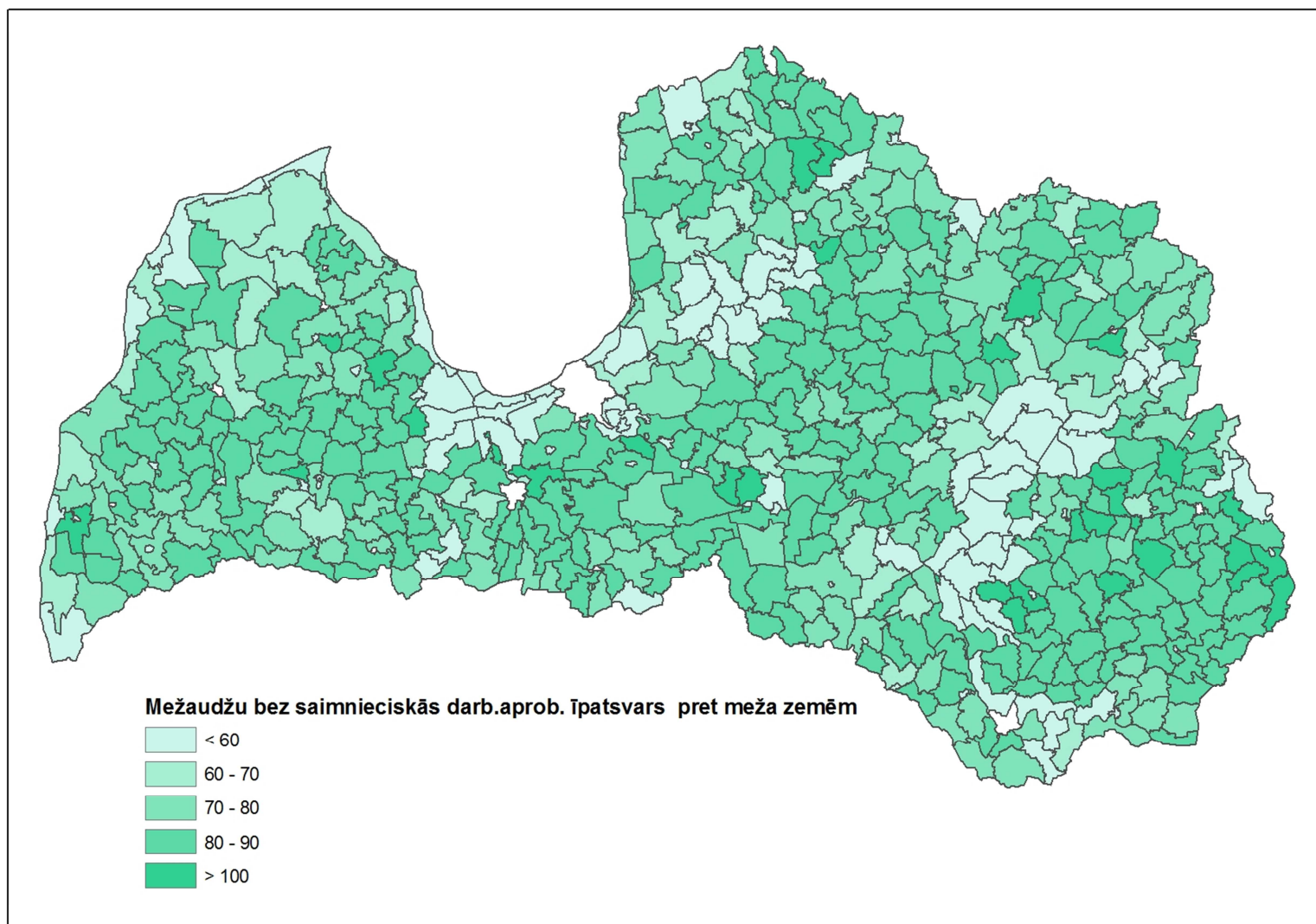
1.25.tabula

**Saimnieciskās darbības ierobežojumi mežaudzēs, sadalījums īpašuma platību grupās
Latvijā 2013.g. sākumā (privātie, juridisko personu meži, izņemot valsts un pašvaldību mežus)**

Īpašumu platību grupas	Saimnieciskās darbības ierobežojumi, kas reģistrēti VMD						Kopā (01;02; 03;05), ha
	Aizliegta mežsaimnieciskā darbība, ha	Aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte, ha	Aizliegta galvenā cirte	Aizliegta kailcirte, ha	Sezonāls liegums, ha	Bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem, ha	
<1ha	3	12	69	196	3	697	980
1 līdz 5ha	150	330	722	3854	38	40102	45197
5 līdz 10ha	265	647	858	7397	92	105459	114718
10 līdz 20ha	707	1648	1313	15855	268	248024	267816
20 līdz 50ha	1458	3067	2380	27681	480	436342	471408
50 līdz 100ha	1449	2050	1644	15322	205	217536	238206
100 līdz 200ha	1423	859	569	4709	83	71958	79601
200 līdz 500ha	178	136	214	1247	14	14888	16676
>500ha	909		582	5791	103	34491	41875
Kopā	6542	8748	8351	82051	1286	1169498	1276476

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

Mežu bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpatsvars meža zemju platībās pagastos atspoguļots 1.17.attēlā.

1.17. attēls. Mežaudžu bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpatsvars meža zemes platībā Latvijā 2013.gadā, %

Īpašumos ar platību zem 1 ha saimnieciskā darbība nav ierobežota 67% platību un visbiežākais reģistrētais saimnieciskās darbības ierobežojums ir kailcirtes aizliegums – 23,1% platību. Īpašumos no 1ha līdz 500 ha bez reģistrētiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir 86%-92% platību un arī šajā grupā galvenie reģistrētie saimnieciskās darbības ierobežojumi ir kailcirtes aizliegums. Taču īpašumos no 100 ha līdz 500 ha aptuveni 2,5% mežaudžu platību ir reģistrēts mežsaimnieciskās darbības aizliegums. Īpašumos ar platību virs 500ha, mežsaimnieciskā darbība ir aizliegta 6% platību, galvenā cirte un/ vai kopšanas cirte vēl 6.4% platību, tādējādi neregistrēti saimnieciskās darbības ierobežojumi lielajos īpašumos ir 79% mežaudžu platību. Privātajos īpašumos vidēji bez saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir 92% mežaudžu platību, taču īpašumos, kas lielāki par 500 ha, bez reģistrētiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir 82% platību. Nozīmīgākais pēc platības šajā īpašumu lieluma grupā ir kailcirtes aizliegums, kas reģistrēts 5,8 tūkst. ha jeb 13,8% platību. Būtiski ir norādīt, ka ne visi saimnieciskās darbības ierobežojuma pašreiz ir reģistrēti VMD datu bāzē, kas galvenokārt ir saistīts ar ūdensteču aizsargjoslu „neesamību” digitālā formātā.

Kopumā redzama tendence, ka lielākos īpašumos vidējā mežaudžu bonitāte ir zemāka nekā mazākos (1,8 īpašumos ar platību virs 500 ha salīdzinājumā ar vidējo bonitāti 1,2 -1,3 īpašumos ar platību no 1 ha līdz 100 ha). Izņēmums ir nelieli īpašumi (<1ha), kuru mežaudžu vidējā bonitāte ir 1.6) (1.26.tabula). Tāda pati situācija ir privātajos īpašumos (1.27.tabula). Taču šeit jānorāda, ka lielajos privātajos īpašumos bonitāte ir zemāka nekā visos īpašumos vidēji.

1.26.tabula

Mežaudžu kvalitatīvs novērtējums (platību sadalījums pa bonitātēm, ha) dažāda lieluma grupās Latvijā 2013.g.sākumā

Īpašumu platību grupas	Bonitāte							Kopā	Vidējā bonitāte
	I	Ia	II	III	IV	V	Va		
< 1ha	369	57	458	193	56	7	1	1141	1.6
1 līdz 5ha	20646	3705	17718	4783	1225	212	90	48379	1.2
5 līdz 10ha	49981	9175	43039	11796	3430	791	288	118501	1.3
10 līdz 20ha	117228	21997	97065	27517	8015	2152	707	274680	1.3
20 līdz 50ha	208245	40442	167043	48914	16035	4394	1698	486772	1.3
50 līdz 100ha	109314	21532	85569	27279	9470	3097	1155	257415	1.3
100 līdz 200ha	46786	9869	36961	15532	5944	2495	712	118297	1.4
200 līdz 500ha	46277	12634	38283	18908	7734	3267	1205	128309	1.6
> 500ha	384877	109950	422789	238042	104616	34772	10743	1305789	1.8
Kopā	983724	229360	908923	392964	156527	51187	16598	2739283	1.5

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

1.27.tabula

Mežaudžu kvalitatīvs novērtējums (platību sadalījums pa bonitātēm, ha) dažāda lieluma grupās Latvijā 2013.g.sākumā (privātie, juridisko personu meži, izņemot valsts un pašvaldību mežus)

Īpašumu platību grupas	Bonitāte							Kopā	Vidējā bonitāte
	I	Ia	II	III	IV	V	Va		
< 1ha	319	48	412	159	35	6	1	980	1.55
1 līdz 5ha	19339	3444	16610	4438	1097	188	80	45197	1.23
5 līdz 10ha	48515	8917	41621	11364	3289	737	276	114718	1.26
10 līdz 20ha	114726	21489	94673	26604	7597	2039	687	267816	1.25
20 līdz 50ha	202619	39187	161943	46931	15169	3963	1596	471408	1.26
50 līdz 100ha	102321	19988	79690	24462	8140	2578	1028	238206	1.28
100 līdz 200ha	33124	5523	25822	10087	3344	1231	470	79601	1.38
200 līdz 500ha	6493	1055	5595	2419	781	235	98	16676	1.46
> 500ha	8646	814	17806	11637	2177	710	84	41875	2.01
Kopā	536101	100465	444173	138103	41628	11688	4318	1276476	1.30

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

Līdzīga tendence ir vērojama arī platībās, kurās nav reģistrēti saimnieciskās darbības ierobežojumi vai ir noteikts kailcirtes aizliegums vai sezonāli ierobežojumi (1.28.tabula un 1.29.tabula), taču šajā gadījumā redzams, ka bonitātes ir augstākas, t.i. aprobežojumi galvenokārt ir zemāko bonitāšu audzēs.

1.28.tabula

Mežaudžu kvalitatīvs novērtējums (platību, kurās nav reģistrēti saimnieciskās darbības ierobežojumi vai ir noteikts kailcirtes aizliegums vai sezonāli ierobežojumi, sadalījums pa bonitātēm, ha) dažāda lieluma grupās Latvijā 2013.g.sākumā

Īpašumu platību grupas	Bonitāte							Kopā	Vidējā bonitāte
	I	Ia	II	III	IV	V	Va		
< 1ha	360	57	428	157	33	4	1	1038	1.5
1 līdz 5ha	20450	3682	17289	4437	1071	189	88	47205	1.2
5 līdz 10ha	49567	9116	42382	11466	3296	752	281	116861	1.3
10 līdz 20ha	116358	21896	95828	26863	7751	2057	671	271423	1.3
20 līdz 50ha	206746	40210	164909	47725	15408	4115	1603	480716	1.3
50 līdz 100ha	108158	21351	84237	26293	9136	2917	1067	253160	1.3
100 līdz 200ha	46224	9672	36240	14913	5598	2384	691	115722	1.4
200 līdz 500ha	45653	12489	37119	17726	7256	2994	1186	124422	1.5
> 500ha	370940	105665	402672	218420	88867	27525	8222	1222311	1.7
Kopā	964456	224138	881104	367999	138415	42937	13809	2632858	1.5

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

1.29.tabula

Mežaudžu kvalitatīvs novērtējums (platību, kurās nav reģistrēti saimnieciskās darbības ierobežojumi vai ir noteikts kailcirtes aizliegums vai sezonāli ierobežojumi, sadalījums pa bonitātēm, ha) dažāda lieluma grupās Latvijā 2013.g.sākumā (privātie, juridisko personu meži, izņemot valsts un pašvaldību mežus)

Īpašumu platību grupas	Bonitāte							Kopā	Vidējā bonitāte
	I	Ia	II	III	IV	V	Va		
<1ha	310	47	382	130	23	4	1	897	1.47
1 līdz 5ha	19110	3412	16153	4098	969	175	78	43994	1.21
5 līdz 10ha	48032	8838	40915	11018	3164	713	269	112948	1.25
10 līdz 20ha	113674	21353	93244	25920	7341	1967	650	264147	1.24
20 līdz 50ha	200697	38883	159431	45668	14597	3716	1511	464504	1.25
50 līdz 100ha	100890	19775	78144	23160	7743	2410	940	233062	1.26
100 līdz 200ha	32626	5470	25005	9053	3031	1111	454	76750	1.34
200 līdz 500ha	6391	1051	5472	2214	706	218	97	16149	1.43
> 500ha	8563	809	17361	10982	1951	648	72	40384	1.98
Kopā	530293	99636	436108	132241	39524	10961	4071	1252835	1.28

Avots: VZD, VMD datu bāze, 2013

Platību sadalījums pa valdošajām koku sugām nekustamā īpašuma lietošanas mērķa grupās (01;02;03;05) atspoguļots 1.30.tabulā.

1.30.tabula

Mežaudžu valdošo sugu platība (ha) un to struktūra (%) Latvijā 2012.gadā (VMD dati)

Visos mežos			Privātajos mežos		
Suga	kopā, ha	Īpatsvars,%	Suga	kopā, ha	Īpatsvars,%
Priede	962163	35.1	Bērzs	494217	38.7
Bērzs	833533	30.4	Priede	268251	21.0
Egle	505624	18.5	Egle	191326	15.0
Baltalksnis	191356	7	Baltalksnis	177045	13.9
Apse	139560	5.1	Apse	90460	7.1
Melnalksnis	77518	2.8	Melnalksnis	37730	3.0
Osis	13662	0.5	Osis	6575	0.5
Ozols	8597	0.31	Ozols	5709	0.4
Liepa	1705	0.062	Blīgzna	1528	0.1
Blīgzna	1629	0.059	Liepa	1024	0.08
Lapegle	1070	0.039	Goba, Vīksna	769	0.06
Goba, Vīksna	845	0.031	Kļava	752	0.06
Kļava	838	0.031	Vītoli	552	0.04
Vītoli	697	0.025	Lapegle	337	0.03
Papele	243	0.009	Papele	125	0.01

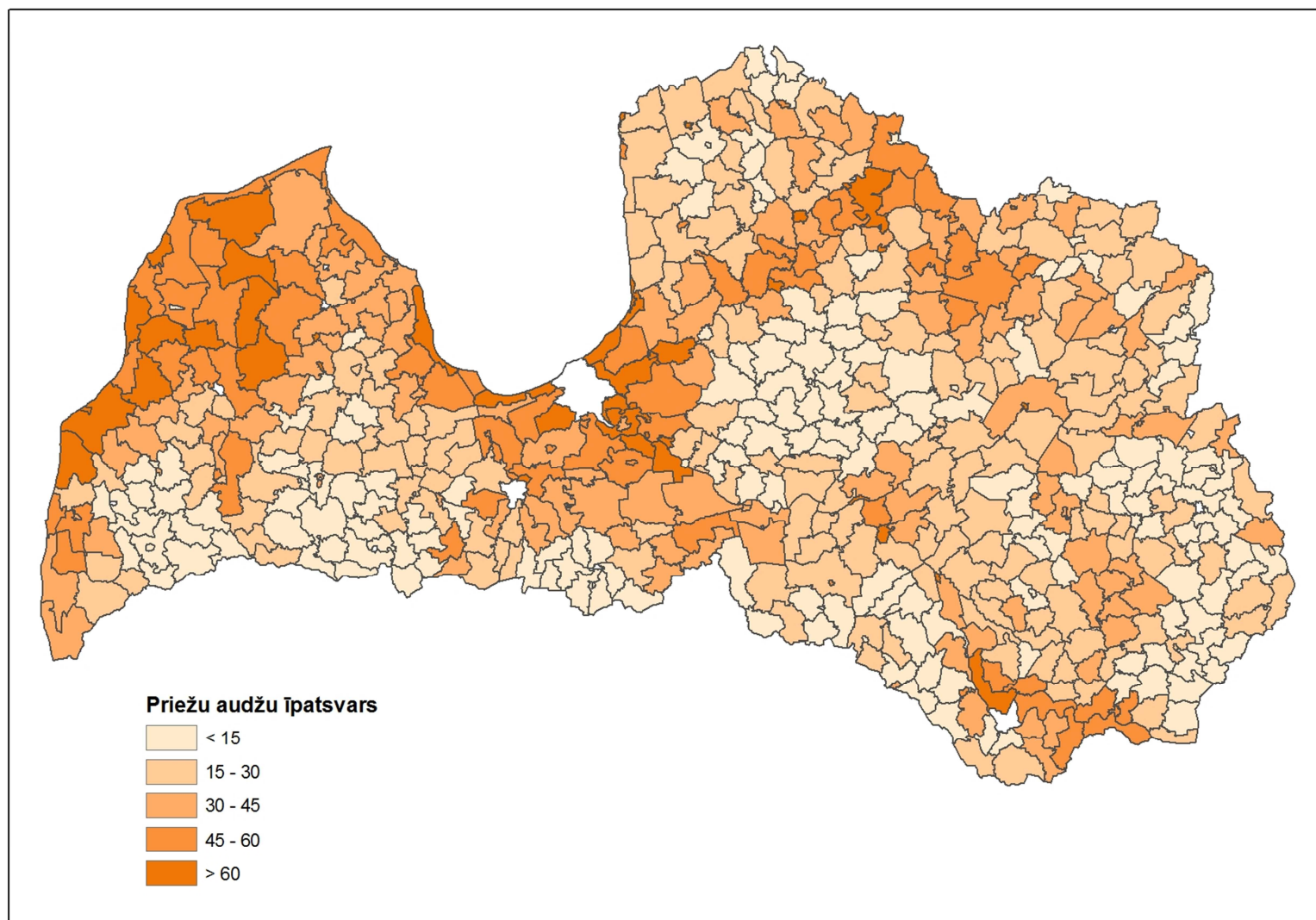
1.30.tabulas turpinājums

Visos mežos			Privātajos mežos		
Suga	kopā, ha	Īpatsvars,%	Suga	kopā, ha	Īpatsvars,%
Priede cita	92	0.003	Pīlādži	23	0.00
Dižsskabārdis	41	0.002	Priede cita	16	0.00
Pīlādži	23	0.001	Ķīrsis	9	0.00
Ozols cits	18	0.001	Egle cita	6	0.00
Baltegle	16	0.001	Baltegle	5	0.00
Ķīrsis	15	0.001	Ozols cits	4	0.00
Egle cita	13	0	Skabārdis	3	0.00
Skabārdis	9	0	Mežābele	3	0.00
Duglāzija	4	0	Dižsskabārdis	3	0.00
Mežābele	3	0	Kļava cita	2	0.00
Ciedru priede	3	0	Osis cits	1	0.00
Kļava cita	2	0	Ciedru priede	1	0.00
Osis cits	1	0			
Kopā	2739280	100	Kopā	1276476	100

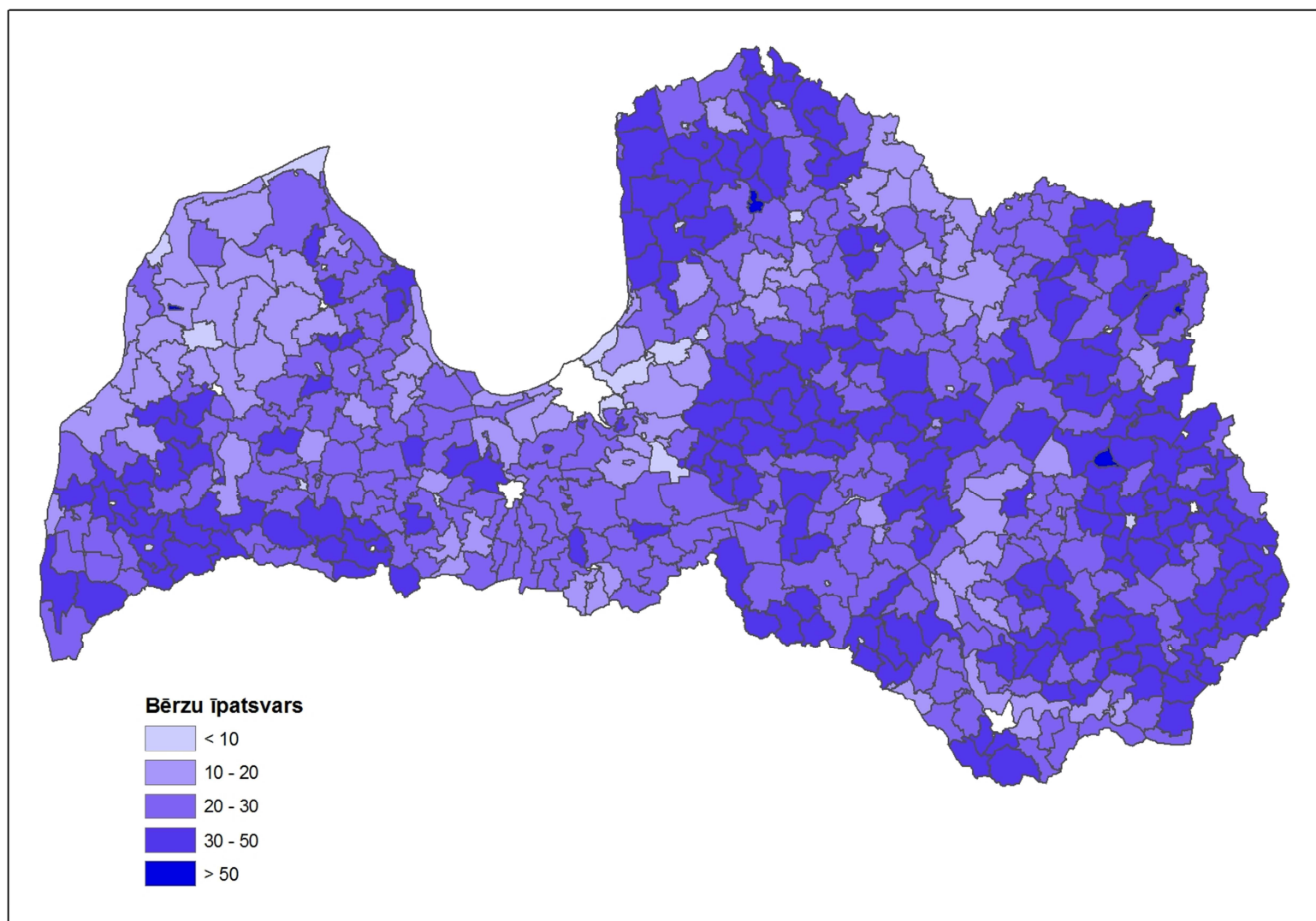
Avots: VMD datu bāze, 2013

Atbilstoši VMD datiem valdošās koku sugas mērķa grupās (01;02;03;05) ir priede 35%, bērzs (30%) un egle 18%. Baltalksnis aizņem 7%, bet apse 5.1% no mežaudžu platības. Privātajos mežos valdošā suga ir bērzs (39%), priede (21%) un egle (15%), bet baltalksnis un apse aizņem attiecīgi 14 un 7% no mežaudžu platības.

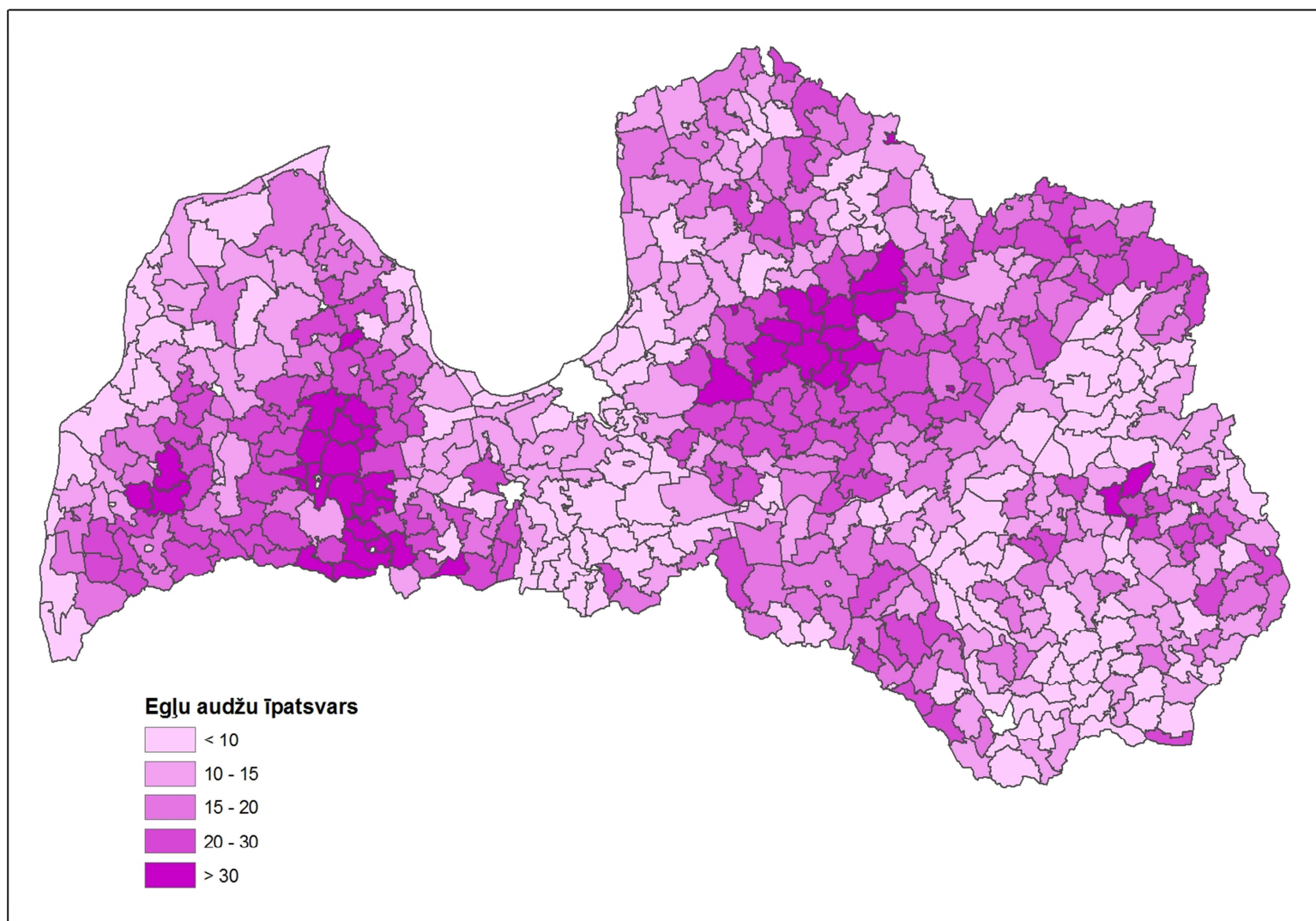
Vadošo piecu koku sugu īpatsvars Latvijas teritorijā atspoguļots 1.8.-1.12.attēlos.

1.8.attēls. **Priežu audžu īpatsvars meža platībā Latvijas pagastos 2013.gada sākumā, %**

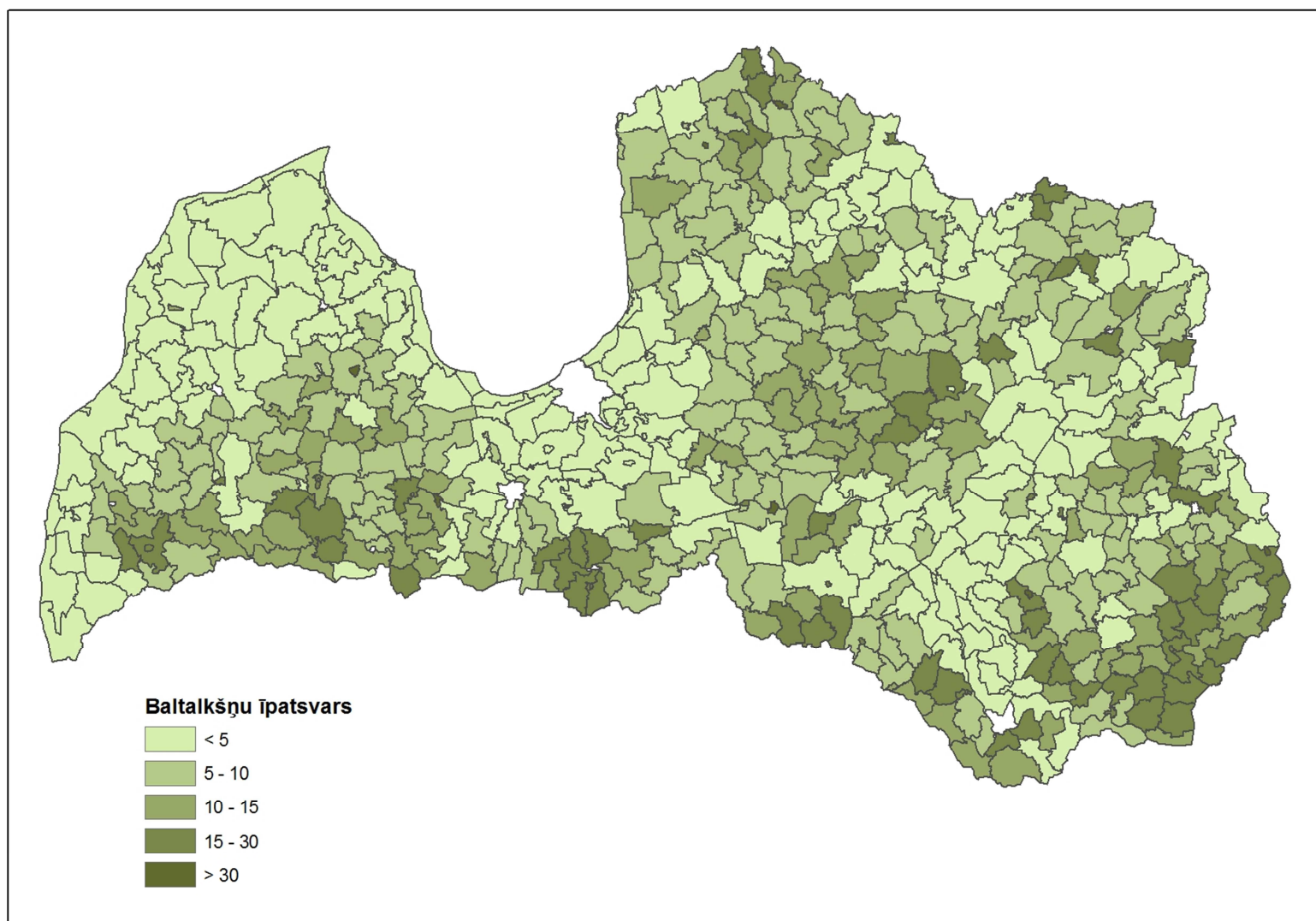

1.9.attēls. Bērzu īpatsvars meža platībā Latvijas pagastos 2013.gada sākumā, %

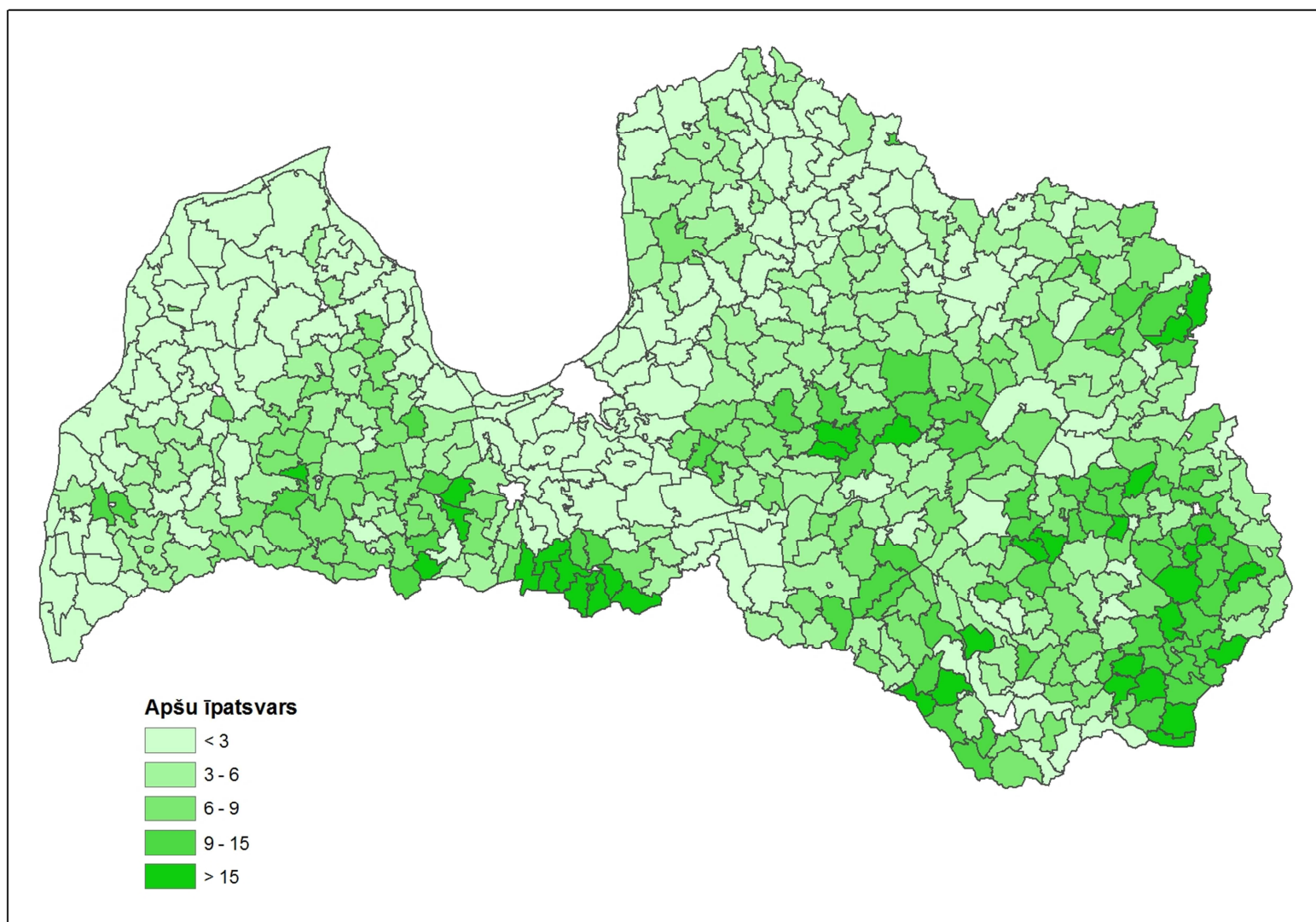

1.10.attēls. Egļu audžu īpatsvars meža platībā Latvijas pagastos 2013.gada sākumā, %

1.11.attēls. Baltalkšņu īpatsvars meža platībā Latvijas pagastos 2013.gada sākumā, %

1.12.attēls. Apšu īpatsvars meža platībā Latvijas pagastos 2013.gada sākumā, %

1.31.tabula

Galveno valdošo koku sugu platību struktūra īpašumu lielumu grupās Latvijā 2012.gadā, %

Suga	Īpašumu platību grupas								
	< 1ha	1 līdz 5ha	5 līdz 10ha	10 līdz 20ha	20 līdz 50ha	50 līdz 100ha	100 līdz 200ha	200 līdz 500ha	>500 ha
Priede	0.1	1.3	2.7	5.8	10.0	5.5	2.8	5.4	66.6
Bērzs	0.0	2.1	5.6	13.0	22.7	11.8	5.1	3.8	35.8
Egle	0.0	1.1	3.0	7.7	15.2	8.5	4.4	5.8	54.2
Baltalksnis	0.0	2.7	7.5	19.0	36.9	19.8	7.3	2.2	4.5
Apse	0.0	3.6	7.9	16.1	23.8	10.7	4.9	4.3	28.7
Melnalksnis	0.1	2.5	5.3	11.6	17.1	8.3	5.0	3.9	46.3
Osis	0.1	2.4	4.6	9.1	20.0	12.3	6.1	11.9	33.5
Ozols	0.1	3.0	6.7	15.6	26.4	13.2	5.2	5.4	24.5
Pārējās	0.3	4.3	8.0	15.4	26.2	13.3	7.0	4.2	21.3
Kopā	0.0	1.8	4.3	10.0	17.8	9.4	4.3	4.7	47.7

Analizējot galveno koku sugu platību struktūru īpašuma lieluma grupās, var konstatēt, ka priedi visvairāk audzē īpašumos virs 500 ha un otra nozīmīgākā īpašumu lielumu grupa ir 20ha līdz 50 ha. Faktiski visām galvenajām valdošajām koku sugām, izņemot baltalksni, kuram visai mazs īpatsvars īpašumos, kas lielāki par 500 ha, lielākā daļa no mežaudžu platībām ir īpašumu platību grupā virs 500 ha. Otra nozīmīgākā grupa ir īpašumi ar platību 20ha līdz 50 ha, tad 10ha līdz 20ha un 50ha līdz 100 ha. Īpašumu platību grupās no 100ha līdz 500 ha, acīmredzot nozīmīgs ir lauksaimniecības zemju īpatsvars.

Privātajos īpašumos lielāka daļa no priežu audzēm atrodas īpašumos ar platību no 10ha līdz 100ha, šajā pašā īpašumu platību grupā arī ir lielākā daļa egļu un bērzu audžu. Pēc īpatsvara lielajos (>500 ha) īpašumos ir arī lielāks priedes īpatsvars – 10% no visām priežu audzēm, lai arī lielajos privātajos īpašumos atrodas tikai 3.3% mežaudžu.

1.32.tabula

Galveno valdošo koku sugu platību struktūra īpašumu lielumu grupās Latvijā 2012.gadā, % (privātie, juridisko personu meži, izņemot valsts un pašvaldību mežus)

Suga	Īpašumu platību grupas								
	< 1ha	1 līdz 5ha	5 līdz 10ha	10 līdz 20ha	20 līdz 50ha	50 līdz 100ha	100 līdz 200ha	200 līdz 500ha	>500 ha
Priede	0.2	4.1	9.1	19.9	33.9	16.8	4.5	1.5	10.0
Bērzs	0.0	2.8	7.8	19.9	39.0	20.5	6.9	1.0	2.1
Egle	0.0	3.4	9.1	21.5	37.4	18.9	6.7	1.3	1.7
Baltalksnis	0.1	4.8	10.6	23.2	33.9	15.8	8.0	1.7	2.0
Apse	0.1	5.4	11.9	24.4	35.7	15.5	5.0	1.2	0.9
Melnalksnis	0.0	2.8	7.8	20.1	39.2	20.8	7.3	1.4	0.6
Osis	0.1	4.3	9.4	22.3	37.9	18.6	5.4	1.5	0.5
Ozols	0.2	4.4	8.9	18.2	38.2	23.3	4.7	1.3	0.9
Kopā	0.1	3.5	9.0	21.0	36.9	18.7	6.2	1.3	3.3

Aizaugušās un aizaugošās lauksaimniecības zemes

Atbilstoši MRM iegūtajai informācijai, mežu kopējā platība 2012.gadā bija 3,232 milj. ha (Mežs_{MRM}, jeb mežs_{de facto}).

VMD un VZD datu bāzēs uzkrāta informācija par reģistrēto zemes izmantošanas veidu. VZD datu bāzē meža kopējā platība 2012. gada beigās bija 2999605 hektāri (Mežs_{VZD}, jeb Mežs_{de jure}). Tas nozīmē, ka reģistros nepareizi uzskaitītā lauksaimniecības zeme, kas faktiski ir mežs_{de facto}, veido vismaz 310 tūkst. ha.

Savukārt, izvērtējot aktualizēto LIZ platību lauku blokos – 1996127 ha, zeme, kas ir sākusi aizaugt vai ir aizaugusi (mežs_{de facto}) ir vismaz 367 tūkstoši hektāru.

Lauksaimniecības teritorijās pārstāvētāto koku sugu īpatsvars ir atšķirīgs no pārējo meža zemju valdošo koku sastāva. Šajās platībās lielāks īpatsvars ir nosacīti mazvērtīgām koku sugām, piemēram, baltalksnim (1.33 tabula).

1.33. tabula

Valdošās koku sugu īpatsvars lauksaimniecības un meža zemēs

Suga	Īpatsvars meža zemēs, %	Īpatsvars lauksaimniecības zemēs, %
Priede	35.7	10.5
Egle	18.6	8.8
Bērzs	30.7	47.4
Melnalksnis	2.9	4.0
Apse	5.1	6.6
Baltalksnis	7.0	22.8

Aizaugušās zemes var aprēķināt, ja kadastra līmenī no LIZ platības atņem LB platību. Sasummējot pa īpašuma lieluma grupām sanāk sekojošs dalījums(1.35.tabula). Izceļas 01 lietojums, kurā ir vislielākā starpība starp LIZ un lauku bloku platībām, kas visticamākais arī veido starpību starp MSI reģistrēto mežu un VZD reģistrēto mežu platībām.

1.35.tabula

Starpība starp LIZ un lauku bloku platību

Grupa\mērķis	01	02	03	05	Kopā
< 1ha	1848	1	1	31	1881
1 līdz 5ha	23963	242	22	250	24477
5 līdz 10ha	34611	756	30	161	35557
10 līdz 20ha	62404	1733	49	234	64420
20 līdz 50ha	89799	3840	76	292	94008
50 līdz 100ha	43711	2267	70	51	46099
100 līdz 200ha	24527	1001	-6	26	25548
200 līdz 500ha	5157	308	75		5540
>500ha	2276	890	2	20	3187
Kopā	288295	11037	318	1066	300716

2. LAUKSAIMNIECĪBAS ZEMES IZMANTOŠANA DAŽĀDAS INTENSITĀTES GRUPĀS

Šajā nodaļā, balstoties uz dažādiem pieņēmumiem, tiks noskaidrota pašreizējās LIZ platības izmantošanas intensitātes dažādas grupas.

2.1.tabula

LIZ platību sadalījums dažādās izmantošanas kategorijās Latvijā 2010.- 2012./2013.gadā

Platību sadalījums	2010. ha	2012./2013. ha	Palielinājums vai samazinājums	
			ha	%
Ražojošās platības	1368000	1459051	91051	107
VPM pieteikta platība	1566000	1638574	72574	105
Lauku bloku platība 2012.gadā	2162000	2038986	-123014	94
Lauku bloku platība 2013.gada maijā	2162000	1996127	-165873	92
Lauku blokos kopta platība 2012.gadā	x	1868805	x	x
Lauku blokos kopta platība 2013.gada maijā	x	1825946	x	x
Lauku blokos VPM nepieteiktā apsaimniekotā platība 2012.gadā	x	230231	x	x
Lauku blokos VPM nepieteiktā apsaimniekotā platība 2013.gada maijā	x	187372	x	x
VZD LIZ	2401438	2363911	-37527	98
LVMI SILAVA	2369000	2191070	-177930	92

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

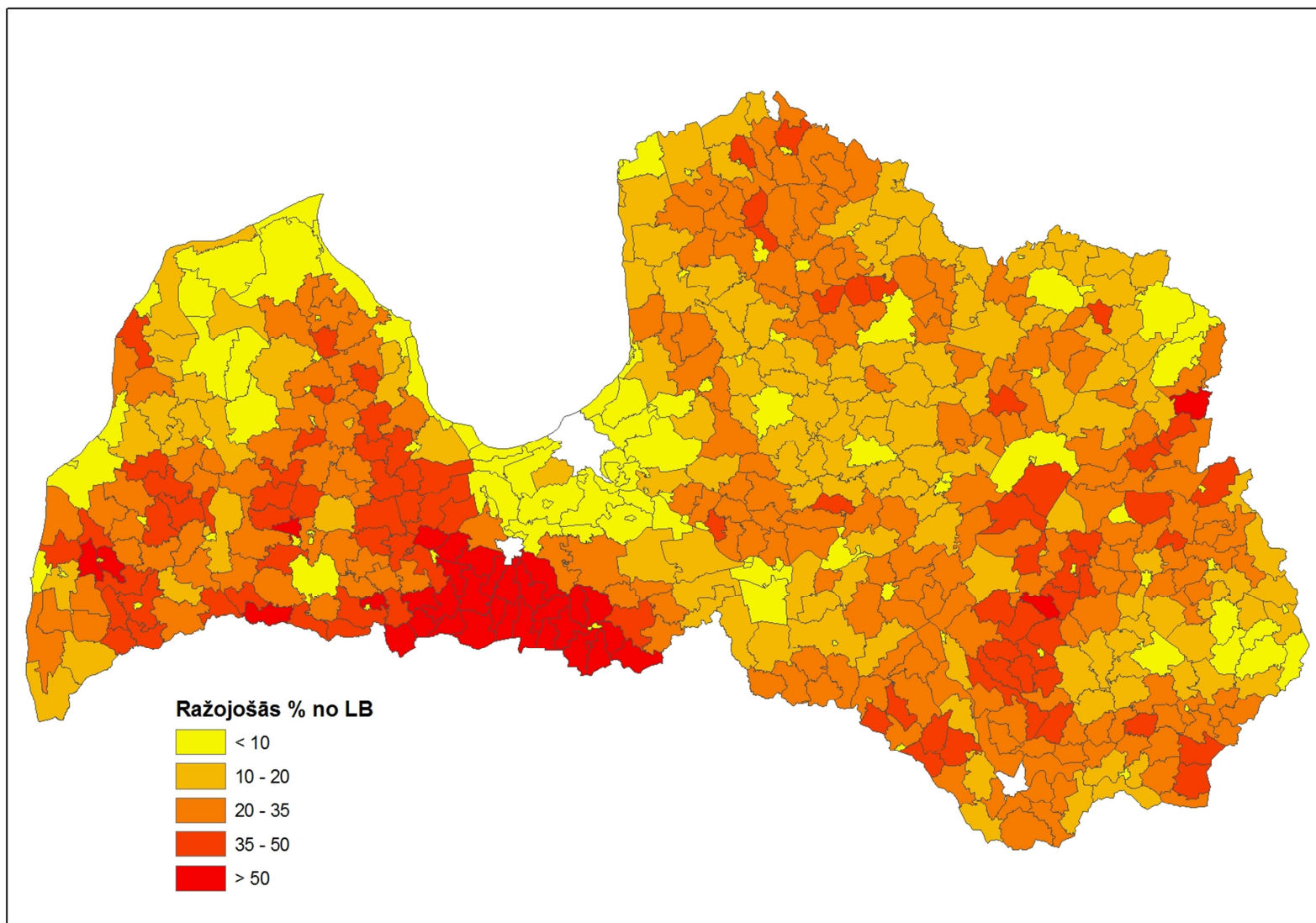
Ja salīdzina 2012./2013.gada rādītājus ar 2010.gadu, var redzēt, ka vērojamas pozitīvas iezīmes LIZ izmantošanā, jo ražojošās platības un VPM pieteiktās platības ir palielinājušās par 5% līdz 7%. Tomēr ne pārāk pozitīvi var raksturot lauku bloku platības samazināšanos analizētajā periodā par 166 tūkst.ha jeb 8%, kas raksturo situāciju, kad 2013.gada sākumā lauku blokos esošā LIZ platība jau ir samazinājusies zem 2 milj.ha.

Savukārt, ja vērojama pozitīva tendence, ka ražojošās platības kopējā LIZ ir palielinājušās no 56% līdz 62%, tad tomēr būtiskas platības - 38% no kopējās LIZ netiek izmantotas ražošanai. Līdzīga situācija ir ar VPM platībām, jo tās ir palielinājušās no 64% 2010.gadā uz 69% 2013.gadā no kopējās LIZ. Tas liecina, ka pieaugot VPM platībām, lauksaimnieki nesaņem noteikto atbalsta likmi par 1 ha, jo tiek piemērots samazinājuma koeficients (2012.gadā - 0,931637⁷ pie faktiski apstiprinātās VPM platības 1 583 234 ha), jo references platība ir 1475 tūkst.ha.

Tomēr par rezervi lauksaimnieciskajai ražošanai var uzskatīt lauku blokos VPM nepieteikto kopto (apsaimniekoto) platību, kura gan samazinās 2013.gada maijā, salīdzinot ar 2012.gadu, par 42859ha, jo samazinās lauku bloku platība, tomēr 187 tūkst.ha ir ievērojama rezerve.

Jāņem vērā arī VZD un LVMI SILAVA atspoguļotās tendences par kopējo LIZ platību samazināšanos 2013. gadā salīdzinājumā ar 2010.gadu.

⁷ LAD. 2012. gada Vienotā platības maksājuma likmei ir piemērots samazinājuma koeficients. Pieejams: <http://www.lad.gov.lv/es-atbalsts/tiesie-maksajumi/2012-gada-vpm-likmei-piemerots-samazinajuma-koeficients/>

2.1. attēls. Ražojošo platību īpatsvars lauku bloku platībā Latvijā 2012.gadā, %

2.2.tabula

Izmantotās LIZ platības dažāda lieluma grupās Latvijā 2012.gadā

Īpašumu platību grupas	Ražojošās platības				Lauku blokos VPM nepieteiktā apsaimniekotā platība 2012.gadā		
	ha	Struktūra, %	% no VPM	% no LB	ha	Struktūra, %	% no LB
< 1ha	2062	0.1	81	15	11645	5.1	82
1 līdz 5ha	62089	4.3	82	42	47134	20.5	32
5 līdz 10ha	138688	9.5	84	60	36062	15.7	16
10 līdz 20ha	310988	21.3	87	70	45079	19.6	10
20 līdz 50ha	502468	34.4	90	78	46205	20.1	7
50 līdz 100ha	267756	18.4	92	82	19184	8.3	6
100 līdz 200ha	111123	7.6	89	77	10017	4.4	7
200 līdz 500ha	45792	3.1	95	87	2765	1.2	5
> 500ha	14240	1	92	69	3737	1.6	18
Neatpazītas platības	3847	0.3	86	30	8404	3.7	65
Kopā	1459051	100	89	72	230231	100	11

Avots: LAD datu bāze, 2013

2012.gadā ražošanai izmantotā platība veido 89% no VPM un 72% no lauku blokos esošās LIZ. Ja tiktu izmantota ražošanai arī lauku blokos esošā koptā platība, tad ražošanai varētu izmantot 1689 tūkst.ha jeb 83% no lauku bloku platības. Tomēr tā kā nav informācijas par VPM nepieteikto apsaimniekoto platību, tad ir grūti prognozēt, cik efektīvi šīs platības tiek izmantotas pašreiz un kā varētu uzlabot to izmantošanu nākotnē.

2.3.tabula

Izmantotās zemes sadalījums pēc meliorācijas pazīmes dažādās lieluma grupās Latvijā 2012.gadā

Īpašumu platību grupas	Ražojošās platības, ha			VPM pieteiktā platība, ha		
	meliorētas	nemeliorētas	nemel., %	meliorētas	nemeliorētas	nemel., %
< 1ha	1424	638	31.0	1673	878	34.4
1 līdz 5ha	48884	13205	21.3	57965	18168	23.9
5 līdz 10ha	109596	29092	21.0	126613	38595	23.4
10 līdz 20ha	253480	57508	18.5	283259	72953	20.5
20 līdz 50ha	420147	82321	16.4	455736	100159	18.0
50 līdz 100ha	231591	36165	13.5	247404	42823	14.8
100 līdz 200ha	96204	14919	13.4	104693	19670	15.8
200 līdz 500ha	41185	4607	10.1	42895	5184	10.8
>500ha	12984	1256	8.8	13662	1779	11.5
Neatpazītas platības	3024	822	21.4	3372	1093	24.5
Kopā	1218518	240533	16.5	1337272	301303	18.4

Avots: LAD datu bāze, 2013

LIZ izmantošanas intensitāti nākotnē var ietekmēt meliorācijas esamība un zemes kvalitatīvais novērtējums.

Tāpēc turpmākajos aprēķinos jāņem vērā, ka 2012.gadā no ražošanā iesaistītajām platībām 16,5% un no VPM pieteiktām platībām 18,4% nav meliorētas. Lielākais īpatsvars nemeliorēto platību ir mazajās īpašumu grupās un jo lielākas platības, jo palielinās meliorēto platību īpatsvars attiecīgajā grupā.

2.4.tabula

Izmantotās zemes sadalījums atkarībā no LIZ kvalitatīvā novērtējuma dažādās lieluma grupās Latvijā 2013.gadā

Īpašumu platību grupas	Ražojošās platības, ha			VPM pieteiktā platība, ha		
	> 26 balles	< 25balles	<25 balles, %	>26 balles	< 25balles	<25 balles, %
< 1ha	1635	177	8.6	1949	253	9.9
1 līdz 5ha	56700	4675	7.5	68345	6813	8.9
5 līdz 10ha	127224	10885	7.8	148794	15630	9.5
10 līdz 20ha	287660	22698	7.3	324542	30847	8.7
20 līdz 50ha	467584	34107	6.8	511151	43765	7.9
50 līdz 100ha	251297	16252	6.1	269140	20853	7.2
100 līdz 200ha	102401	8622	7.8	111906	12255	9.9
200 līdz 500ha	43245	2384	5.2	44813	3101	6.4
>500ha	12890	1246	8.8	13574	1645	10.7
Neatpazītas platības	24	31	0.8	27	35	0.8
Kopā	1350660	101078	6.9	1494242	135196	8.3

Avots: LAD datu bāze, 2013

No ražošanai izmantotām platībām 101 tūkst.ha jeb 7% un no VPM pieteiktajām platībām - 135 tūkst.ha jeb 8% kvalitatīvais novērtējums ir zemāks kā 25 balles.

2.5.tabula

Neefektīvi izmantotās LIZ platības Latvijā 2010.un 2012./2013.gadā

Platību sadalījums	2010. ha	2012./2013. ha	Palielinājums vai samazinājums	
			ha	%
Applautās platības (starpība starp VPM un ražojošām platībām)	198000	179523	-18477	91
VPM nepieteikta platība (starpība starp lauku bloku LIZ un VPM pieteikto platību)	596000	400412	-195588	67
Neapstrādāta LIZ (starpība starp VZD un lauku bloku platību) 1.variants	239438	324925	85487	136
Neapstrādāta LIZ (LAD apsekojums) 2.variants	366403	294508	-71895	80
Lauku blokos aizaugusi un neapstrādāta platība	x	170181	x	x
Netiek efektīvi izmantoti pavisam 1.variants	1033438	904860	-128578	88
Netiek efektīvi izmantoti pavisam 2.variants	1160403	874443	-285960	75
Netiek efektīvi imantotas no VZD reģistrētās LIZ, % (1.variants)	43	38	-5	89
Netiek efektīvi imantotas no VZD reģistrētās LIZ, % (2.variants)	48	37	-11	77

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

2012./2013.gadā netiek efektīvi izmantoti 874 līdz 905 tūkst.ha, kas ir 37% līdz 38% no kopējās VZD reģistrētās LIZ. Šīs platības veido applautās platības 179 tūkst.ha, VPM

nepieteiktā platība 400 tūkst.ha un neapstrādātā LIZ 294-325 tūkst.ha, atkarībā no aprēķinu varianta. Pirmajā variantā tiek pieņemts, ka platība, kas nav lauku blokos, neatbilst labas lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumiem un tāpēc nevar cerēt uz tās efektīvu izmantošanu nākotnē. Savukārt precīzāk būtu, ja ņemtu vērā LAD apsekojuma rezultātus par neapstrādāto LIZ platību (2.variants).

Turpmākai detalizētai analīzei tiks izmantoti 2.aprēķinu varianta dati.

2.6.tabula

**Neefektīvi izmantotās LIZ platības sadalījums lieluma grupās Latvijā 2013.gadā
(zemes lietojumos 01, 02, 03, 05)**

Īpašumu grupas	Apļautas platības		VPM nepieteiktā platība		Neapstrādātā LIZ		Neefektīvi izmantotā LIZ kopā	
	ha	Strukturā, %	ha	Strukturā, %	ha	Strukturā, %	ha	% no VZD LIZ
< 1ha	489	0.3	11647	2.9	3	0.0	12139	47.0
1 līdz 5ha	14044	7.8	71568	17.9	35258	12.0	120871	66.3
5 līdz 10ha	26520	14.8	66792	16.7	47697	16.2	141009	51.2
10 līdz 20ha	45225	25.2	85843	21.4	68788	23.4	199855	38.7
20 līdz 50ha	53427	29.8	89743	22.4	81020	27.5	224190	29.8
50 līdz 100ha	22471	12.5	36837	9.2	34725	11.8	94033	24.9
100 līdz 200ha	13240	7.4	19628	4.9	19767	6.7	52636	30.7
200 līdz 500ha	2288	1.3	4647	1.2	3602	1.2	10537	17.8
> 500ha	1201	0.7	5302	1.3	3648	1.2	10151	41.0
Neatpazītas platības	618	0.3	8404	2.1	0	0.0	9022	x
Kopā	179523	100.0	400412	100.0	294508	100.0	874443	36.6
Strukturā, %	x	20.5	x	45.8	x	33.7	x	100.0

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

Neefektīvi izmantotās zemes strukturā lielāko daļu (46%) aizņem VPM nepieteiktā platība un neapstrādātā LIZ (34%). Visās neefektīvi izmantotās zemes kategorijās lielākais īpatsvars ir īpašumiem no 1 ha līdz 100 ha, kas attiecīgi veido 90% no apļautās platības, 88% no VPM nepieteiktās platības un 91% no neapstrādātās LIZ, kas atbilst LIZ īpašumu lieluma strukturai valstī.

2.7.tabulā sakārtotie rādītāji liecina, ka neefektīvi imantotās LIZ dažādās kategorijās salīdzinoši liels īpatsvars ir nemeliorētām platībām –34% no apļautas platības.

Tomēr, ja salīdzina VPM nepieteiktās platības un neapstrādātās LIZ, tad sadalot tās meliorētās un nemeliorētās platībās, veidojas starpība ar 2.5.tabulā atspoguļoto. Starpība izveidojas tāpēc, ka nesakrīt nepieteiktās lauku bloku daļas, ja tās iegūst matemātiski, atņemot no lauku bloku platībām pieteiktos laukus ar platībām, kas ir noteiktas ar meliorācijas vai baļļu pazīmi. Situācija ir tāda, ka, lai iegūtu šo sadalījumu, telpiski jāgriež lauku bloki ar laukiem, jo jāzina kādos kadastrs šīs lauku bloku daļas atrodas. Bet ir situācija, ka ne visi pieteiktie lauki atrodas lauku blokos iekšpusē, līdz ar to par to daļu palielinās (nosacīti) nepieteikto lauku bloku platības. Tomēr nemeliorēto platību īpatsvars, neskatoties uz kopējās platības novirzi, raksturo situāciju- 41% no VPM nepieteiktās platības un 52% no neapstrādātās LIZ nav meliorētas. Augstāks īpatsvars nemeliorētai zemei ir mazajās platību grupās.

2.7.tabula

**Neefektīvi izmantotās LIZ platība pēc meliorācijas pazīmes dažādās lieluma grupās
Latvijā 2013.gadā**

Īpašumu platību grupas	Apļautas platības, ha			VPM nepieteiktā platība, ha			Neapstrādāta LIZ, ha		
	M*	NM*	NM, %	M	NM	NM, %	M	NM	NM, %
< 1ha	250	239	49.0	5297	6403	54.7	1	2	76.7
1 līdz 5ha	9082	4962	35.3	43609	29282	40.2	19332	17086	46.9
5 līdz 10ha	17017	9503	35.8	40526	29106	41.8	24037	24315	50.3
10 līdz 20ha	29779	15446	34.2	53840	36761	40.6	33494	36023	51.8
20 līdz 50ha	35589	17838	33.4	58687	38014	39.3	38803	42634	52.4
50 līdz 100ha	15812	6659	29.6	24205	15348	38.8	15842	19095	54.7
100 līdz 200ha	8489	4752	35.9	12483	8291	39.9	8995	10803	54.6
200 līdz 500ha	1710	577	25.2	3337	1806	35.1	1931	1822	48.5
>500ha	678	523	43.6	2819	2724	49.1	1763	1885	51.7
Neatpazītas platības	347	271	43.8	5209	3273	38.6	-	-	-
Kopā	118753	60770	33.9	250013	171007	40.6	144198	153665	51.6

*M – meliorēts; NM – nemeliorēts

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

2.8.tabulā sakārtotie rādītāji liecina, ka neefektīvi izmantotās LIZ dažādās kategorijās salīdzinoši liels īpatsvars ir platībām ar zemu kvalitatīvo vērtējumu, it sevišķi VPM nepieteiktās platībās – 75% un neapstrādātā LIZ- 63%. Savukārt apļautās platības 4/5 ir ar kvalitatīvo vērtējumu virs 26 ballēm. Ar zemu LIZ kvalitatīvo vērtējumu (<25 ballēm) ir platības mazākajās īpašuma grupās.

2.8.tabula

**Neefektīvi izmantotās LIZ platības sadalījums pēc LIZ kvalitatīvā novērtējuma dažādās
lieluma grupās Latvijā 2013.gadā**

Īpašumu platību grupas	Apļautas platības, ha			VPM nepieteiktā platība, ha			Neapstrādāta LIZ, ha		
	> 26 balles	< 25 balles	<25 balles, %	> 26 balles	< 25 balles	<25 balles, %	> 26 balles	< 25 balles	<25 balles, %
< 1ha	314	76	19.5	1626	6638	80.3	2	1	29.9
1 līdz 5ha	11645	2138	15.5	163	143	46.6	10200	25229	71.2
5 līdz 10ha	21570	4745	18.0	14500	54825	79.1	15856	31939	66.8
10 līdz 20ha	36882	8149	18.1	16584	51450	75.6	24583	44369	64.3
20 līdz 50ha	43567	9659	18.1	21654	67378	75.7	30844	50220	62.0
50 līdz 100ha	17842	4600	20.5	24129	71338	74.7	14299	20470	58.9
100 līdz 200ha	9506	3633	27.6	9921	29030	74.5	8752	11016	55.7
200 līdz 500ha	1569	717	31.4	6742	13726	67.1	1809	1942	51.8
>500ha	684	398	36.8	1540	3270	68.0	2910	70	2.4
Neatpazītas platības	4	4	52.3	3209	2546	44.2	-	-	-
Kopā	143582	34119	19.2	100069	300343	75.0	109253	185255	62.9

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

Rādītāji par pastāvīgo pļavu un ganību kvalitāti sakārtoti 2.9.tabulā.

2.9.tabula

Pastāvīgo pļavu un ganību raksturojums pēc meliorācijas pazīmes un LIZ kvalitatīvā novērtējuma dažādās lieluma grupās Latvijā 2013.gadā

Īpašumu platību grupas	PPG kvalitatīvais novērtējums, ha			PPG pēc meliorācijas pazīmes, ha		
	> 26 balles	<25 balles	<25 balles % no PPG	Meliorēts	Nemeliorēts	Nemeliorēts % no PPG
<1ha	518	136	21	452	372	45
1 līdz 5ha	21370	4420	17	16985	9251	35
5 līdz 10ha	46749	10618	19	37087	20656	36
10 līdz 20ha	90229	20313	18	73445	37488	34
20 līdz 50ha	123694	27782	18	103508	48389	32
50 līdz 100ha	52653	13417	20	46419	19771	30
100 līdz 200ha	24555	8375	25	22634	10454	32
200 līdz 500ha	6172	1901	24	5801	2300	28
>500ha	1789	960	35	1919	1005	34
Nav kadastrā	7	3794	100	874	640	42
Kopā	367737	91715	20	309125	150327	33

Avots: LAD un VZD datu bāzes, 2013

Izvērtējot VPM pieteiktās pastāvīgo pļavu un ganību platības var konstatēt, ka 1/5 platības ir ar zemu kvalitatīvo vērtējumu (zem 25 ballēm) un gandrīz trešā daļa ir nemeliorētas.

Izmantojot aktualizēto informāciju par lauku bloku platībām 2013.gada maijā, ka LIZ platība lauku blokos ir samazinājusies par 42859 ha (2038986 ha mīnus 1996127ha), var uzskatīt, ka šī starpība faktiski ir bijusi aizaugusi platība (nevis 15901 ha kā uzrādīts 1.14.tabulā informācijā par 2012.gadu). Tādējādi var konstatēt faktiski neapsaimniekoto platību Latvijā (2.10.tabula).

2.10.tabula

Aprēķini par neapsaimniekotās (krūmāji un LIZ) zemes platību Latvijā 2013.gadā

Rādītāji	Ha
Krūmāji (01;02;03;05) (VZD dati)	108274
Zeme ārpus lauku blokiem (VZD dati mīnus lauku bloku platība 2013.gada maijā)	367784
Lauku blokos nekopta un nepļauta zeme (neapstrādāta zeme lauku blokos - aizaugusi lauku bloku platība 2013.gadā- 42859 ha)	127322
Kopā	603380

Avots: autoru aprēķini pēc LAD un VZD datu bāzes, 2013

Tātad par neapsaimniekotām platībām latvijā 2013.gada sākumā var uzskatīt 603 tūkst.ha, no kuriem potenciāli lauksaimnieciskajai ražošanai varētu izmantot pašreiz lauku blokos esošās nekoptās un aizaugušās LIZ 127 tūkst.ha platībā, tomēr izvirzās jautājums, ko darīt ar krūmāju un ārpus lauku blokiem esošām platībām 476 tūkst.ha platībā.

3. MEŽSAIMNIECĪBAS ZEMES IZMANTOŠANA DAŽĀDAS INTENSITĀTES GRUPĀS

Šajā nodaļā analizētas iespējas meža platību izmantošanai. 3.1.tabulā atspoguļots platību sadalījums atkarībā no īpašuma lieluma grupas, ierobežojumiem saimnieciskajai darbībai un veiktajām mežsaimnieciskajām aktivitātēm laika posmā no 2003. līdz 2012.gadam. Izvērtējot datus, konstatējams, ka lielākos īpašumos mežsaimnieciskā darbība ir reģistrēta biežāk nekā mazākajos īpašumos – ja līdz 1 ha lielos īpašumos m/s darbība veikta 50% īpašumu pēc to aizņemtās platības īpašuma lieluma grupā, tad 1-5 ha īpašumu grupā jau 70% īpašumu. Savukārt īpašumos, kas lielāki par 50 ha, mežsaimnieciskā darbība veikta vairāk nekā 90% īpašumu platību. Savukārt īpašumu lieluma grupā virs 500 ha, saimnieciskā darbība veikta 99,9% īpašumu.

3.1.tabula

Meža platību ierobežojumi, saimnieciskā izmantošana dažāda lieluma platību grupās Latvijā 2013.gadā

Īpašuma grupa	Ierobežojumi	Ir mežsaimnieciskā darbība		Nav mežsaimnieciskā darbība	
		ha	m ³	ha	m ³
< 1ha	Aizl. galvenā cirte	66	14437	72	15895
	Aizl. kailcirte	274	70242	243	57088
	Aizl. kopšanas cirte	3	788	10	2540
	Aizl. mežsaimn.darbība	5	1598	4	784
	Bez saimn. darb.ierob.	610	124511	622	136283
	Sezonāls liegums			3	748
Kopā		958	211576	954	213338
1 līdz 5ha	Aizl. galvenā cirte	492	106987	367	75891
	Aizl. kailcirte	2946	664989	1770	384055
	Aizl. kopšanas cirte	184	44726	178	45964
	Aizl. mežsaimn.darbība	186	50510	100	23144
	Bez saimn. darb.ierob.	30306	5061551	12648	2621224
	Sezonāls liegums	37	5770	9	1899
Kopā		34152	5934533	15073	3152177
5 līdz 10ha	Aizl. galvenā cirte	677	134168	273	58723
	Aizl. kailcirte	5848	1262019	2488	537128
	Aizl. kopšanas cirte	474	124169	230	64031
	Aizl. mežsaimn.darbība	269	60733	112	26301
	Bez saimn. darb.ierob.	83918	13959860	24851	5231456
	Sezonāls liegums	79	11361	25	5925
Kopā		91264	15552310	27979	5923564
10 līdz 20ha	Aizl. galvenā cirte	1094	191044	440	83005
	Aizl. kailcirte	13587	2968476	3861	828447
	Aizl. kopšanas cirte	1277	310571	498	132754
	Aizl. mežsaimn.darbība	689	178774	292	72819
	Bez saimn. darb.ierob.	207376	35396151	46163	9806946
	Sezonāls liegums	258	38451	11	2100
Kopā		224280	39083467	51265	10926071
20 līdz 50ha	Aizl. galvenā cirte	2166	356150	625	115885
	Aizl. kailcirte	26244	5623785	4171	899822
	Aizl. kopšanas cirte	2642	628589	647	171360

	Aizl. mežsaimn.darbība	1832	462407	343	83124
	Bez saimn. darb.ierob.	396089	68312558	52547	11325226
	Sezonāls liegums	431	65012	63	16028
	Kopā	429405	75448501	58396	12611445
50 līdz 100ha	Aizl. galvenā cirte	1721	259633	217	36760
	Aizl. kailcirte	17042	3709031	1533	325081
	Aizl. kopšanas cirte	1985	475327	332	82416
	Aizl. mežsaimn.darbība	1747	444731	490	92708
	Bez saimn. darb.ierob.	214810	37481503	17797	3808528
	Sezonāls liegums	286	45975	9	2621
	Kopā	237591	42416200	20378	4348114
100 līdz 200ha	Aizl. galvenā cirte	1130	198923	80	10378
	Aizl. kailcirte	9232	1957030	385	66155
	Aizl. kopšanas cirte	1218	290673	152	44190
	Aizl. mežsaimn.darbība	1808	493248	977	115084
	Bez saimn. darb.ierob.	98554	16893859	5044	956901
	Sezonāls liegums	178	23474	7	1960
	Kopā	112120	19857207	6644	1194668
200 līdz 500ha	Aizl. galvenā cirte	1883	377211		
	Aizl. kailcirte	10443	2331508	65	11112
	Aizl. kopšanas cirte	2004	489605		
	Aizl. mežsaimn.darbība	3208	866081		
	Bez saimn. darb.ierob.	109243	22300987	1055	189168
	Sezonāls liegums	658	132901	10	2471
	Kopā	127439	26498293	1130	202751
>500ha	Aizl. galvenā cirte	26639	4602919	14	2889
	Aizl. kailcirte	81998	19736933	96	16375
	Aizl. kopšanas cirte	57348	14275114		
	Aizl. mežsaimn.darbība	81489	21499422	36	8316
	Bez saimn. darb.ierob.	1035220	215596104	1123	187910
	Sezonāls liegums	27469	5878837		
	Kopā	1310163	281589329	1269	215490
Nav kadastrā	Aizl. galvenā cirte			384	76068
	Aizl. kailcirte			6663	1713656
	Aizl. kopšanas cirte			93	22206
	Aizl. mežsaimn.darbība			50	10917
	Bez saimn. darb.ierob.			420	92792
	Kopā			7610	1915639
Kopā	Aizl. galvenā cirte	35867	6241472	2471	475494
	Aizl. kailcirte	167616	38324013	21275	4838919
	Aizl. kopšanas cirte	67136	16639562	2140	565461
	Aizl. mežsaimn.darbība	91233	24057504	2404	433197
	Bez saimn. darb.ierob.	2176126	415127084	162270	34356434
	Sezonāls liegums	29396	6201781	138	33752
	Kopā	2567374	506591416	190698	40703257

Avots: VZD, VMD datu bāzes, 2013

Par ražojošām platībām šī pētījuma ietvaros uzskatītas platības, kurās nav noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi, vai noteikts kailcirtes aizliegums vai sezonāli ierobežojumi. Daļēji pieejamas ir platības, kurās atļauta kopšanas cirte, bet nav atļauta galvenā cirte, par nepieejamām platībām uzskatītas platības, kurās nav atļauta mežsaimnieciskā darbība, galvenā cirte un kopšanas cirte. Tabulās atspoguļota informācija par īpašumiem mērķa grupā 01;02;03 un 05, ja nav norādīts savādāk.

Lielākā daļa no īpašumiem ir pieejami koksnes ieguvei. Koksnes ražošanai pieejamo platību īpatsvars vidēji ir 93%. Un lielākajā daļā īpašumu grupu pārsniedz 95%. Izņēmums ir īpašumu grupa virs 500 ha, kurā pieejams koksnes ražošanai ir 87,4% platību (skat.3.2.tabulu).

3.2.tabula

Ražojošo mežaudžu platību īpatsvars dažādās īpašumu grupās

Īpašumu platību grupas	Pieejamība koksnes ražošanai									Kopā
	Nav pieejams*			Daļēji**			Pieejams			
	ha	% no pieejamības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieejamības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieejamības klases	% no īpašuma platības grupas	
<1ha	19	0.0	1.7	91	0.2	7.9	1032	0.0	90.4	1 141
1 līdz 5ha	612	0.4	1.3	820	2.2	1.7	46947	1.8	97.0	48379
5 līdz 10ha	1079	0.7	0.9	936	2.5	0.8	116485	4.6	98.3	118501
10 līdz 20ha	2720	1.7	1.0	1493	4.0	0.5	270468	10.7	98.5	274680
20 līdz 50ha	5453	3.4	1.1	2766	7.4	0.6	478552	18.8	98.3	486772
50 līdz 100ha	4555	2.8	1.8	1938	5.2	0.8	250 922	9.9	97.5	257415
100 līdz 200ha	4153	2.6	3.5	1205	3.2	1.0	112940	4.5	95.5	118297
200 līdz 500ha	5212	3.2	4.1	1883	5.0	1.5	121214	4.8	94.5	128309
>500ha	138554	85.3	10.6	26396	70.3	2.0	1140840	44.9	87.4	1305789
Kopā	162357	100.0	5.9	37526	100.0	1.4	2539400	100.0	92.7	2739283

* Platības, kurās aizliegta mežsaimnieciskā darbība, galvenā cirte un kopšanas cirte, **platības, kurās atļauta kopšanas cirte, bet aizliegta galvenā cirte.

Avots: VZD un VMD datu bāzes, 2013

Izvērtējot sadalījumu detalizēti, situāciju privātajos un juridisko personu īpašumos/ valdījumos esošajos mežos, neskaitot LVM apsaimniekotos mežus, konstatēts, ka tajos arī lielajos īpašumos (500<ha) ir pieejami koksnes ieguvei vairāk nekā 96% meža platību. Savukārt īpašumos, kuru zemes lietošanas mērķis ir 01, koksnes ieguvei ir pieejami 98% mežu, bet īpašumos, kuru zemes lietošanas mērķis ir 02- 97% mežu.

3.3.tabula

Ražojošo mežaudžu platību īpatsvars dažādās īpašumu grupās (privātie, juridiskie, izņemot LVM)

Visi kopā

Īpašumu platību grupas	Pieejamība koksnes ražošanai									Kopā
	Nav pieejams			Daļēji			Pieejams			
	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	
<1ha	15	0.10	1.50	69	0.82	6.99	897	0.07	91.51	980
1 līdz 5ha	481	3.14	1.06	722	8.65	1.60	43994	3.51	97.34	45 197
5 līdz 10ha	912	5.96	0.79	858	10.27	0.75	112948	9.02	98.46	114 718
10 līdz 20ha	2355	15.40	0.88	1313	15.73	0.49	264147	21.08	98.63	267 816
20 līdz 50ha	4525	29.59	0.96	2380	28.50	0.50	464504	37.08	98.54	471 408
50 līdz 100ha	3499	22.89	1.47	1644	19.68	0.69	233062	18.60	97.84	238 206
100 līdz 200ha	2282	14.93	2.87	569	6.82	0.72	76750	6.13	96.42	79 601
200 līdz 500ha	314	2.05	1.88	214	2.56	1.28	16149	1.29	96.84	16 676
>500ha	909	5.94	2.17	582	6.97	1.39	40384	3.22	96.44	41 875
Kopā	15290	100.00	1.20	8351	100.00	0.65	1252835	100.00	98.15	1 276 476

Zemes izmantošanas mērķa grupa 01

Īpašumu platību grupas	Pieejamība koksnes ražošanai									Kopā
	Nav pieejams			Daļēji			Pieejams			
	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	
<1ha	6	0.04	1.02	36	0.43	6.07	545	0.04	92.91	587
1 līdz 5ha	256	1.67	0.89	412	4.93	1.43	28216	2.25	97.69	28 884
5 līdz 10ha	605	3.96	0.76	543	6.50	0.68	78557	6.27	98.56	79 705
10 līdz 20ha	1599	10.46	0.78	959	11.49	0.47	202005	16.12	98.75	204 564
20 līdz 50ha	3126	20.45	0.82	1700	20.36	0.44	377777	30.15	98.74	382 603
50 līdz 100ha	2555	16.71	1.27	1138	13.62	0.57	196760	15.71	98.16	200 452
100 līdz 200ha	2068	13.53	3.13	389	4.65	0.59	63679	5.08	96.29	66 136
200 līdz 500ha	265	1.73	2.28	136	1.63	1.17	11190	0.89	96.55	11 591
>500ha	36	0.24	0.65	15	0.18	0.28	5541	0.44	99.07	5 593
Kopā	10517	68.78	1.07	5328	63.80	0.54	964271	76.97	98.38	980 116

Zemes izmantošanas mērķa grupa 02

Īpašumu platību grupas	Pieejamība koksnes ražošanai									Kopā
	Nav pieejams			Daļēji			Pieejams			
	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	ha	% no pieeja- mības klases	% no īpašuma platības grupas	
<1ha	9	0.06	2.36	31	0.37	8.49	326	0.03	89.15	366
1 līdz 5ha	215	1.41	1.33	309	3.70	1.91	15614	1.25	96.75	16 138
5 līdz 10ha	302	1.98	0.87	299	3.59	0.86	34191	2.73	98.27	34 793
10 līdz 20ha	738	4.83	1.17	353	4.23	0.56	61857	4.94	98.27	62 948
20 līdz 50ha	1395	9.12	1.58	668	8.00	0.76	86266	6.89	97.66	88 330
50 līdz 100ha	935	6.11	2.48	497	5.95	1.32	36181	2.89	96.19	37 612
100 līdz 200ha	214	1.40	1.65	181	2.16	1.40	12542	1.00	96.95	12 936
200 līdz 500ha	49	0.32	0.98	78	0.93	1.56	4886	0.39	97.46	5 013
>500ha	872	5.70	2.40	567	6.79	1.56	34838	2.78	96.03	36 277
Kopā	4729	30.93	1.61	2983	35.72	1.01	286703	22.88	97.38	294 414

Izvērtējot pieejamību jākonstatē, ka lielākās īpašumu grupās ir lielāks zemo bonitāšu platību īpatsvars, kas nav pieejamas normatīvo aktu ierobežojumu dēļ koksnes ieguvei (skat.3.4.tabulu). No visām platībām, kas nav pieejamas koksnes ieguvei 24% ir IV bonitāte un zemāka. Līdzīga tendence ir arī daļēji pieejamajās platībās.

3.4.tabula

Izmantotās zemes mežaudžu sadalījums atkarībā no kvalitatīvā novērtējuma (bonitātes) un pieejamības koksnes ieguvei

Īpašumu platību grupas	Nav pieejams				Daļēji pieejams				Pieejams				Kopā
	I_Ia bonit., ha	II_III bonit, ha	IV < bonit, ha	IV < bonit, ha bonit, % no platību grupas	I_Ia bonit., ha	II_III bonit, ha	IV < bonit, ha	IV < bonit, ha, % no platību grupas	I_Ia bonit., ha	II_III bonit, ha	IV < bonit, ha	IV < bonit, ha bonit, % no platību grupas	
Zemes lietojuma mērķa grupa 01;02;03;05, visi īpašnieku veidi													
< 1ha	3	14	3	14.3	8	59	24	26.3	415	579	37	3.6	1141
1 līdz 5ha	186	384	42	6.9	132	535	153	18.6	24033	21583	1332	2.8	48379
5 līdz 10ha	384	640	55	5.1	245	553	138	14.8	58528	53642	4315	3.7	118501
10 līdz 20ha	906	1528	286	10.5	437	874	182	12.2	137881	122180	10406	3.8	274680
20 līdz 50ha	1838	2914	701	12.9	807	1502	457	16.5	246043	211540	20970	4.4	486772
50 līdz 100ha	1588	2471	496	10.9	563	1087	288	14.9	128695	109289	12938	5.2	257415
100 līdz 200ha	1061	2653	439	10.6	303	593	308	25.6	55290	49246	8403	7.4	118297

200 līdz 500ha	1437	3003	773	14.8	427	999	457	24.3	57048	53190	10976	9.1	128309
>500ha	30792	71480	36282	26.2	6225	12693	7478	28.3	457811	576658	106372	9.3	1305789
Kopā	38194	85085	39078	24.1	9146	18896	9484	25.3	1165744	1197907	175750	6.9	2739283
Zemes lietojuma mērķa grupa 01, privātie													
Īpašumu platību grupas	Nav pieejams				Daļēji pieejams				Pieejams				Kopā
	I_Ia bonit., ha	II_III bonit., ha	IV < bonit., ha	IV < bonit., ha, % no platību grupas	I_Ia bonit., ha	II_III bonit., ha	IV < bonit., ha	IV < bonit., ha, % no platību grupas	I_Ia bonit., ha	II_III bonit., ha	IV < bonit., ha	IV < bonit., ha, % no platību grupas	
< 1ha	1	4	1	11.7	3	25	7	19.6	3	25	7	19.6	587
1 līdz 5ha	77	160	19	7.5	80	272	60	14.5	80	272	60	14.5	28884
5 līdz 10ha	237	332	36	6.0	139	347	58	10.6	139	347	58	10.6	79705
10 līdz 20ha	608	856	134	8.4	309	572	78	8.1	309	572	78	8.1	204564
20 līdz 50ha	1167	1645	314	10.0	598	914	188	11.1	598	914	188	11.1	382603
50 līdz 100ha	833	1445	278	10.9	312	682	144	12.7	312	682	144	12.7	200452
100 līdz 200ha	347	1431	290	14.0	110	215	64	16.5	110	215	64	16.5	66136
200 līdz 500ha	49	166	50	18.8	49	76	11	7.9	49	76	11	7.9	11591
>500ha	10	27		0.0	8	8		0.0	8	8		0.0	5593
Kopā	3328	6067	1122	10.7	1609	3110	609	11.4	1609	3110	609	11.4	980116
Zemes lietojuma mērķa grupa 02 privāti													
Īpašumu platību grupas	Nav pieejams				Daļēji pieejams				Pieejams				Kopā
	I_Ia bonit., ha	II_III bonit., ha	IV < bonit., ha	IV < bonit., ha, % no platību grupas	I_Ia bonit., ha	II_III bonit., ha	IV < bonit., ha	IV < bonit., ha, % no platību grupas	I_Ia bonit., ha	II_III bonit., ha	IV < bonit., ha	IV < bonit., ha, % no platību grupas	
< 1ha	1.2	6	2	17.3	4.8	22.7	3.6	11.6	115	201	11	3.2	366
1 līdz 5ha	55.18	141	19	9.0	48.0	215.7	45.0	14.6	7791	7338	485	3.1	16138
5 līdz 10ha	85	206	12	3.9	92.0	158.1	49.4	16.5	16130	16444	1617	4.7	34793
10 līdz 20ha	157.6	476	104	14.1	103.9	199.5	49.5	14.0	28140	30450	3267	5.3	62948
20 līdz 50ha	281.4	824	290	20.8	176.1	380.4	112.0	16.8	38122	42561	5583	6.5	88330
50 līdz 100ha	309.7	491	134	14.3	179.0	220.2	97.5	19.6	15975	17328	2878	8.0	37612
100 līdz 200ha	60.1	109	45	21.0	34.3	97.0	49.4	27.3	5385	5980	1177	9.4	12936
200 līdz 500ha	0.2	47	2	3.9	8.8	38.1	31.1	39.9	1512	2759	615	12.6	5013
>500ha	30.6	787	55	6.3	40.8	279.9	246.2	43.4	6449	25967	2423	7.0	36277
Kopā	980.98	3086	662	14.0	687.7	1611.7	683.6	22.9	119620	149027	18055	6.3	294414

Avots: VMD un VZD datu bāzes, 2013

Par neapsaimniekotām/neefektīvi izmantotām mežaudzēm šī darba kontekstā uzskatītas platības, kurās pēdējo 10 gadu laikā nav veiktas mežsaimnieciskās darbības, lai arī mežaudzēs tās nav aizliegtas. Faktiski gan iespējama situācija, ka konkrētajos nogabalos mežsaimnieciskā darbība nav veicama tīri finansiālu apsvērumu dēļ, vai arī īpašnieks īpašumu apsaimnieko citiem mērķiem. Rezultāti atspoguļoti 3.5.tabulā.

3.5.tabula

***Neapsaimniekotās/neefektīvi izmantotās mežaudžu platības sadalījums lieluma grupās
Latvijā 2013.gadā***

Īpašumu platību grupas	Daļēji pieejams			Pieejams			Kopā*
	veikta, ha	nav veikta, ha	nav veikta, %	veikta, ha	nav veikta, ha	nav veikta, %	
Zemes lietojuma mērķa grupa 01, 02, 03, 05; visi īpašnieki							
< 1ha	50	41	45.1	494	537	52.1	1141
1 līdz 5ha	451	369	45.0	32496	14451	30.8	48379
5 līdz 10ha	662	275	29.3	88826	27659	23.7	118501
10 līdz 20ha	1048	445	29.8	219539	50929	18.8	274680
20 līdz 50ha	2155	611	22.1	420293	58260	12.2	486772
50 līdz 100ha	1721	217	11.2	231101	19821	7.9	257415
100 līdz 200ha	1125	80	6.6	107398	5542	4.9	118297
200 līdz 500ha	1883		0.0	120097	1117	0.9	128309
> 500ha	26381	14	0.1	1139782	1058	0.1	1305789
Kopā	35475	2051	5.5	2360027	179373	7.1	2739283
Zemes lietojuma mērķa grupa 01, privāti							
Īpašumu platību grupas	Daļēji pieejams			Pieejams			Kopā
	veikta, ha	nav veikta, ha	nav veikta,%	veikta, ha	nav veikta, ha	nav veikta, %	
< 1ha	14	22	61.0	210	335	61.4	581
1 līdz 5ha	199	213	51.7	17693	10523	37.3	28628
5 līdz 10ha	362	181	33.3	56144	22413	28.5	79100
10 līdz 20ha	617	342	35.7	158933	43072	21.3	202965
20 līdz 50ha	1241	460	27.0	327285	50492	13.4	379477
50 līdz 100ha	926	212	18.6	179567	17193	8.7	197897
100 līdz 200ha	337	51	13.2	59185	4494	7.1	64068
200 līdz 500ha	136		0.0	10403	787	7.0	11326
> 500ha	1	14	91.6	4900	641	11.6	5557
Kopā	3833	1495	28.1	814320	149951	15.6	969599
Zemes lietojuma mērķa grupa 02, privāti							
Īpašumu platību grupas	Daļēji pieejams			Pieejams			Kopā
	veikta, ha	nav veikta, ha	nav veikta,%	veikta, ha	nav veikta, ha	nav veikta, %	

< 1ha	13	18	58.6	169	157	48.2	358
1 līdz 5ha	167	141	45.8	12196	3418	21.9	15923
5 līdz 10ha	216	84	27.9	29606	4585	13.4	34490
10 līdz 20ha	268	85	24.1	55288	6570	10.6	62210
20 līdz 50ha	535	133	20.0	80222	6044	7.0	86935
50 līdz 100ha	492	5	1.0	34254	1927	5.3	36678
100 līdz 200ha	152	28	15.7	11893	649	5.2	12722
200 līdz 500ha	78		0.0	4618	268	5.5	4964
> 500ha	567		0.0	34422	417	1.2	35405
Kopā	2488	495	16.6	262668	24034	8.4	289686

* ieskaitot platības, kas nav pieejamas koksnes ražošanai

Avots: VMD un VZD datu bāzes, 2013

Īpašumos, kas lielāki par 5 ha un ir līdz 20 ha saimnieciskā darbība pēdējo 10 gadu laikā nav veikta 20-30% īpašumu platību. Lielākos īpašumos šādu platību īpatsvars ir mazāks par 12% un īpašumos, kas lielāki par 100 ha, šādu platību īpatsvars ir mazāks par 1%.

3.6.tabula

Neapsaimniekotās/ neefektīvi izmantotās mežaudžu platības sadalījums lieluma grupās

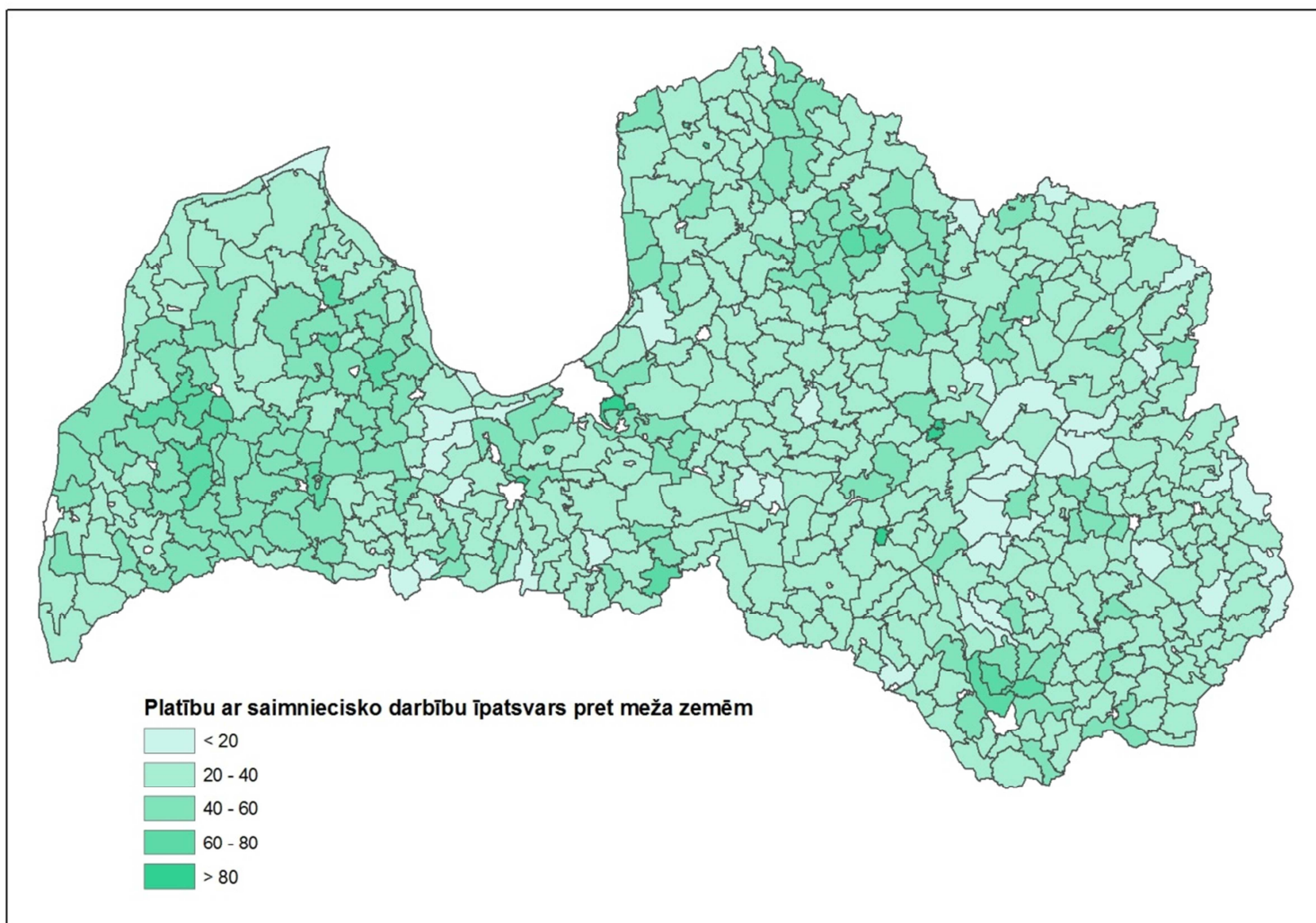
Latvijā 2013.gadā

(zemes lietojumos 01, 02, 03, 05) atkarībā no lielākā īpašuma lieluma

Īpašumu platību grupas	Īpašuma platības grupa									Kopā
	(01) < 1ha	(02) 1 līdz 5ha	(03) 5 līdz 10ha	(04) 10 līdz 20ha	(05) 20 līdz 50ha	(06) 50 līdz 100ha	(07) 100 līdz 200ha	(08) 200 līdz 500ha	(09) >500 ha	
<1ha	19.4	25.1	46.8	54.2	68.3	80.6	84.2	95.7	98.3	48.3
1 līdz 5ha	16.3	40.7	50.2	63.4	77.3	89.6	96.4	97.8	99.5	68.8
5 līdz 10ha		50.2	54.8	67.0	79.9	89.9	95.2	98.2	99.6	76.1
10 līdz 20ha		0.0	66.6	67.4	77.8	88.4	94.5	98.3	99.6	81.0
20 līdz 50ha		100.0	100.0	69.0	80.5	88.7	94.7	97.8	99.5	87.7
50 līdz 100ha					88.1	87.5	93.6	95.7	98.9	91.9
100 līdz 200ha						63.8	87.3	89.2	98.5	94.3
200 līdz 500ha							100.0	90.2	99.6	99.1
>500ha									99.9	99.9
Kopā	19	41	55	67	80	88	92	96	100	93

Izvērtējot saimnieciskās darbības veikšanu dažādos īpašumos pēc to lieluma atkarībā no maksimālā īpašuma lieluma īpašniekam redzama tendence, ka mazākos īpašumos saimnieciskā darbība veikta mazāk intensīvi nekā lielākos īpašumos, izņemot īpašumu grupās, kurās lielākais īpašums pārsniedz 200 ha, kur apsaimniekošanas intensitāte ir līdzīga visos īpašumos (Skat. 3.6.tabulu).

Teritoriāli platības, kurās pēdējo desmit gadu laikā veikta mežsaimnieciskā darbība, Latvijā ir izvietotas vienmērīgi (3.1. attēls) ar nedaudz lielāku intensitāti Kurzemes un Vidzemes pusē.

3.1.attēls. **Platību, kurās veikta saimnieciskā darbība pēdējos 10 gados, īpatsvars meža zemes platībā Latvijā, %**